Povești nemuritoare

1 Pove§ti Nemuritoare

Povești nemuritoare

Ediţia a II-a

Editura Ion Creangă, Bucureşti
1974

Coperta de CRINA IONESCU

Adevăratul prieten

Au fost o dată doi prieteni. Un pescar şi un tăietor de lemne. Dacă se întîmpla vreodată ca pescarul să fi venit acasă fără să fi prins măcar un peşte, atunci tăietorul de lemne îşi împărţea cîştigul său cu pescarul. Pescarul făcea şi el la fel, îşi ajuta prietenul la vreme de nevoie.

În fiecare dimineaţă pescarul şi tăietorul de lemne plecau la pădure. Aici tăietorul de lemne îşi căuta lemne bune de tăiat, iar pescarul se ducea la un rîu unde îşi arunca undiţa.

Seara se întîlneau amîndoi, mergeau în oraş şi-şi vindeau marfa.

Într-o zi tăietorul de lemne văzu un copac gros. Îl lovi o singură dată şi copacul se prăvăli. Se vede că era putred înăun- tru. Pe dată, în jur, se risipiră diamante, rubine, safire şi alte pietre preţioase.

Tăietorul de lemne înmărmuri de uimire. Nu văzuse niciodată în viaţa lui atîtea bogăţii. Vru să-şi cheme îndată prietenul, dar se gîndi: „Dacă îi voi arăta comoara va trebui s-o împart cu el. Aşa făceam întotdeauna. Nu, mai bine o iau cu mine şi voi deveni un om bogat”.

Îşi strînse giuvaerurile şi se grăbi către oraş. Vîndu o par- te din pietre preţioase şi-şi cumpără o casă mare şi o sume- denie de veşminte frumoase. Îşi năimi slugi şi străjeri, lăutari, cîntăreţi ca să-l slujească şi să-l înveselească.

În vremea asta pescarul termină de undit şi se gîndi că e timpul să se întoarcă acasă. Pescuise mai mult ca de obicei şi se gîndi: O să cîştig atîţia bani pentru peştele de astăzi, încît îmi va ajunge să [fragm lipsa in orginal].

. . . .
de
lemne”. Dar în pădure, la locul obişnuit, tăietorul de lemne nu mai era de găsit. Pescarul crezu că s-a întîmplat vreo neno- rocire cu prietenul său, şi-l căută în toată pădurea. Se întristă.
„Pesemne că s-a dus singur acasă”, îşi spuse el.

Tăietorul de lemne însă, la acel ceas, petrecea ca un prinţ. Se îmbrăcase în odăjdii de mătase şi brocart şi se ospăta cu cele mai scumpe bucate. Îşi făcuse noi prieteni, cărora le dădea de băut şi de mîncat din belşug. Aceştia îl lăudau şi-l ridicau în slavă.

Pescarul nu ştia că prietenul său devenise bogat. Punîndu-şi peştele în cobiliţă purcese către oraş să-l vîndă. Lîngă o casă mai acătării se auziră glasuri vesele şi zarvă de zaiafet. Vreo cîţiva bucătari ieşiră să-i cumpere peştele.

— A cui e casa asta? îi întrebă pescarul.

— E casa stăpînului nostru, răspunseră bucătarii. Mai înainte era un biet tăietor de lemne, dar acum e mai bogat decît şapte regi.

Pescarul se bucură mult că prietenul său e viu şi sănătos.

— Conduceţi-mă la stăpînul vostru, le zise el. Eu sînt prietenul său. Se va bucura mult cînd mă va vedea.

Bucătarii îl conduseră într-o sală unde fostul tăietor de lemne petrecea cu noii săi prieteni. Îl recunoscu îndată pe pes- car, însă acesta era îmbrăcat sărăcăcios şi tăietorul de lemne se ruşină să-l prezinte oaspeţilor bogaţi ca fiind prieten al său.

Dar pescarul bucuros că şi-a regăsit prietenul îi spuse:

— Ce bine îmi pare că iar ne întîlnim!

— Nu-l cunosc pe omul acesta! răspunse tăietorul de lemne. Alungaţi-l îndată din casă.

Oaspeţii izbucniră în hohote de rîs, iar pescarul mîhnit se întoarse acasă.

Într-un rînd, proaspătul bogătaş îşi invită prietenii la o vînătoare. În pădure se întîlniră însă cu o bandă de hoţi. Prie- tenii săi se dovediră a fi fricoşi şi o luară la fugă, lăsîndu-l singur în mijlocul pădurii.

Tăietorul de lemne fu greu rănit, totuşi izbuti,

pînă la urmă, să scape de hoţi. Se întoarse acasă, însă cu mîna dreaptă ruptă.

De-abia ajunse în oraş şi văzu că-l aşteaptă o altă neno- rocire. Casa îi arsese din temelie.

Şi astfel tăietorul de lemne deveni din nou sărac. „Mă voi duce şi voi locui la prietenii mei” – îşi făcu el socoteala. „Ei vor fi bucuroşi să mă primească.”

Dar cît de mult se înşelase! Nici unul dintre prietenii săi nu voiră să-l primească.

Atunci îşi luă toporul şi plecă în pădure. Venind aici, ridi- că toporul cu mîna stîngă şi lovi trunchiul.

— Ei, prietene! auzi el glasul pescarului care pescuia nu departe. Îţi vine greu să tai cu mîna stîngă. Pentru pescuit nu-i nevoie de amîndouă mîinile. Ia undiţa şi du-te la rîu, iar eu voi tăia lemne în locul tău. Să nu te necăjeşti dacă vei pescui puţin peşte. O să împărţim munca noastră pe din două ca şi pînă acum.

Tăietorul de lemne îşi înăbuşi plînsul de ruşine şi ferici- re, luă undiţa şi plecă spre rîu. Acum el a aflat cine este ade- văratul său prieten.

În româneşte de C. BABIN

BASM BIRMAN

Piticul cel urît

DE MULT, tare de mult, într-o ţară îndepărtată, trăia un crai înţelept care avea doi feciori. Cel mare era frumos şi viteaz, cel mic era pitic, urît, şi cu o cocoaşă pe spate. Tatăl, însă, îi iubea deopotrivă pe amîndoi.

Într-o bună zi, craiul plecă la vînătoare. Zări un cerb, se luă după el, dar, prin hăţişurile pădurii, calul se poticni şi-l trînti la pămînt. Vru să se ridice, dar nu mai avu putere. Se apropiară curtenii, îl ridicară şi-l duseră la palat. Toţi vracii împărăţiei se adunară la căpătîiul său, încercară toate leacurile, dar craiul se simţea din ce în ce mai rău.

Atunci, el porunci să fie chemaţi alături toţi înţelepţii împărăţiei.

— Poate cineva dintre voi să mă tămăduiască, sau a sosit sorocul să mor? îi întrebă el.

— Poţi să fii lecuit, măria ta, îi răspunseră cu smerenie înţelepţii. La trei luni cale de-aici, într-un codru des, se află un lac. Pe fundul lui creşte un crin fermecat. E de-ajuns să-l miroşi şi pe dată te înzdrăveneşti.

Craiul îşi chemă feciorii şi le spuse:

— Sînt bătrîn. Chiar dacă crinul mă va lecui, eu, totuna, nu mai am mult de trăit. Unul dintre voi va trebui să cîrmu- iască ţara. Dar eu nu ştiu cui s-o încredinţez; de aceea vreau să vă pun la încercare. Acela care îmi va aduce cel dintîi crinul va deveni împărat după moartea mea.

Tare mult se bucură prinţul cel mare. Era încredinţat că izbînda nu putea fi decît de partea lui. Doar fratele mezin era atît de pipernicit, încît nu era în stare să încalece nici un cal. Îşi alese deci roibul

cel mai iute din grajdurile împărăţiei şi se avîntă către codrul cel des.

Mezinul încălecă şi el un măgăruş şi porni pe urma fratelui.

Şapte zile şi şapte nopţi galopă feciorul cel mare prin pădurea întunecoasă. Deodată copacii se răriră şi el se pomeni într-o livadă fără seamăn de frumoasă. O mulţime de flori al- bastre, galbene şi albe înmiresmau văzduhul. Pomii se îndoiau sub povara piersicilor, portocalelor şi caiselor. Fructele erau atît de coapte încît stăteau gata să cadă de pe crengi. Într-o parte a livezii curgea un rîu de lapte, în alta unul de miere. Iar în mijloc se afla un palat din sticlă şi din fildeş. Niciodată încă prinţul nu văzuse o asemenea minunăţie.

Din palat ieşi o fată frumoasă ca-n poveşti, se apropie de el şi-i zîmbi:

— Eu sînt stăpîna acestor locuri, spuse ea duios. Pofteş- te-n palat de te odihneşte. Eşti atît de ostenit de drum.

„Fratele meu va trebui să meargă încă multe zile pînă să ajungă aici”, îşi spuse în sinea lui prinţul. Şi păşi în urma prinţesei. După ce se ospătă la o masă plină de bunătăţi, fu poftit să se odihnească pe un pat moale.

Trecură alte zile şi fratele cel mare nu se îndura să pără- sească palatul minunat. Se simţea fericit, lenevea ziua-ntreagă şi nu se grăbea s-o pornească iarăşi la drum. Se gîndea că fratele său oricum nu i-o va lua înainte, chiar dacă va ajunge şi el cîndva în această livadă fără seamăn. Dar piticul cel urît, tot mergînd prin codru, zări grădina. Descălecă de pe măgăruş şi-l lăsă să pască iarba verde. Bău şi el lapte şi miere din rîurile li- vezii. Cînd fu gata să-şi încalece din nou măgăruşul, se apropie şi de dînsul prinţesa.

— Pofteşte la mine-n ospeţie, îi spuse ea.

— Nu, mulţumesc, zise piticul. Părintele meu e bolnav şi trebuie să mă grăbesc.

Fratele cel mare îl văzu printr-o fereastră, dar nu se sin- chisi defel.

„Lasă-l să zorească, gîndi el. Calul meu e de 20 de ori mai iute ca măgăruşul lui. Eu oricînd îl voi

putea ajunge din urmă.”

Prinţul cel mezin, după ce bătu cale lungă multe zile-n şir, ajunse în sfîrşit la lacul pe care-l căuta. Sări de pe măgăruş şi, fără să piardă vremea, se azvîrli în apă. Pe fundul cel mai adînc al lacului, găsi floarea. O rupse şi o aduse pe ţărm. Deo-

dată văzu pe mal, chiar lîngă măgăruşul său, o fată de o frumu- seţe nemaivăzută.

— Eu sînt stăpîna acestui lac, spuse ea. Aştept de multă vreme să vină prinţul cel curajos şi frumos să mă ia de aici. Nu poţi să-ţi închipui cît de mult te-am aşteptat. Mă bucur că în sfîrşit ai venit.

— Dar eu, după cum vezi, nu sînt defel frumos, murmură piticul. Şi nici curajos nu sînt.

Stăpîna lacului rîse:

— Crezi că numai oamenii voinici sînt curajoşi? Nu. Oa- menii slabi, firavi, pot fi de asemenea curajoşi. Iar pe cei urîţi faptele lor bune îi pot face frumoşi.

Fata luă apoi crinul din mîna piticului şi-l atinse pe mă- găruş. Într-o clipă acesta se prefăcu într-un cal alb, minunat. După aceea atinse cu floarea şi umărul piticului. Şi, dacă vreţi credeţi, dacă nu, nu credeţi, piticul cel urît se prefăcu într-un tînăr înalt şi tare-tare chipeş.

Atunci, fratele cel mic o luă pe stăpîna lacului alături de el pe cal şi amîndoi porniră îndărăt la craiul cel bolnav. Crinul îl lecui pe împărat şi voia bună se făcu iar stăpînă în încăperile palatului.

Feciorul cel mare al craiului nu s-a mai întors acasă.

Se povesteşte că, într-un rînd, un vînător se abătu pe la livada cea îmbelşugată şi stătu de vorbă chiar cu prinţesa cea frumoasă. Ea îi spuse că prinţul a dormit şi s-a ospătat zile în şir, pe urmă a luat calul şi a plecat. Dar unde? Nu ştie nimeni.

În româneşte de C. BABIN

BASM DIN AMERICA DE NORD

Fata din golful Covarstva

ÎN VREMURILE DE DEMULT, un trib de indieni samiş trăia în apropierea unui golf îngust, care astăzi poartă numele de Covarstva. Cea mai mare parte a mîncării, ei şi-o procurau din apele mării, unde erau puzderie de scoici, crabi, moluşte şi somoni.

Şi iată că într-o zi un grup de fete se duse la cules de scoici. Printre ele se afla una neasemuit de frumoasă. Cînd scoica găsită de ea deodată îi scăpă din mînă, fata intră în apă şi se duse s-o prindă. Scoica însă îi cădea mereu din mînă, iar ea se ducea tot mai departe în apă s-o prindă, pînă-i ajunse apa la brîu.

Deodată fata simţi că cineva o prinse cu mîna de mîna ei. Ea scoase un ţipăt de frică, dar un glas din apă îi spuse cu sfială:

— Nu te teme. N-am să-ţi fac nici un rău. Vreau numai să-ţi admir frumuseţea.

După aceea îi slobozi mîinile şi fata se întoarse acasă. Din acea zi ea se simţea mereu atrasă către mare, iar cînd intra în apă, mîna nevăzută o prindea din nou de mînă şi glasul din ocean îi vorbea cuvinte de dragoste. Îi povestea despre frumu- seţea lumii din fundul mării, despre minunatele plante şi peşti multicolori pe care niciodată nu-i poţi vedea de pe ţărm. Şi de fiecare dată mîna din ocean îi ţinea tot mai mult mîna şi tot mai mult răsunau vorbele sale drăgăstoase.

Într-una din zile, însă, apăru din apă un tînăr. El se îndreptă împreună cu fata la părinţii ei şi le ceru voie să se căsătorească cu ea.

— O, nu, spuse tatăl fetei, fiica mea nu poate să

trăiască în mare.

Tînărul îi istorisi cît de frumoasă este lumea pe fundul mării, dar tatăl fetei nu se învoi să i-o dea de soţie.

— O să regreţi mult, spuse tînărul. Dacă ea nu poate să devină soţia mea, am să fac ca poporul vostru să nu mai poată dobîndi hrană din ocean. Şi atunci veţi îndura foametea.

Tatăl însă nu se înduplecă să-şi dea fata după tînăr.

În curînd scoicile începură să dispară. Se împuţinară somonii, iar rîurile ce curgeau către marea sărată începură a se usca. Oamenii nu mai puteau prinde peşti de apă dulce. După puţină vreme rîurile secară complet, iar locuitorii nu mai aveau apă de băut.

Atunci fata se îndreptă către ţărmul oceanului şi intră în apă. Apoi începu să-l cheme pe tînăr.

— Dă-i poporului meu hrană! îi ceru ea. Dă-i apă de băut!

— Nu! Pînă ce părintele tău nu se va învoi să te dea după mine, răspunse tînărul din adîncul mării, apa nu va avea destulă hrană.

Ca să salveze tribul care murea de foame şi de sete, tatăl, în cele din urmă, se înduplecă să-şi mărite fata după tînărul din împărăţia apelor. Dar îi ceru tînărului un singur lucru:

— S-o laşi pe fiica mea, îi spuse el, să vină la noi o dată pe an. Ca s-o vedem dacă este fericită cu tine.

Tînărul primi cu bucurie rugămintea tatălui şi fata plecă împreună cu el către apele golfului. Oamenii de pe ţărm o urmăriră cu privirile pînă ce ea dispăru în apă. Ultimul lucru pe care-l zăriră a fost părul ei lung care plutea deasupra apei.

Nu după multă vreme se reîntoarseră apele în rîuri. Şi scoicile şi somonii revenură în apele oceanului. Norodul samiş îşi recăpătă hrana cea de toate zilele. Credincios cuvîntului dat, tînărul mării îi dădu voie soţiei să vină o dată pe an în mijlocul

tribului său. În patru ani, de patru ori se reîntorsese ea către ai săi. De fiecare dată, în preajma venirii sale, ei prindeau mai mult peşte ca de obicei.

De fiecare dată însă, oamenii observau la fată o schimbare. Mai întîi de toate văzură pe mîinile ei crescînd scoici, apoi şi pe spate. Ultima dată, cînd veni, zăriră scoici şi pe frumoasa ei faţă şi mai văzură că ea nu este mulţumită că a trebuit să vină din mare. Şi un vînt rece sufla dinspre ea cînd trecea printre ei.

Oamenii se sfătuiră între ei, apoi îi spuseră cu sfială:

— Noi îl dezlegăm pe soţul tău de cuvîntul dat. Şi dacă nu vrei să mai ieşi din mare, atunci nu trebuie să ne vizitezi în fiecare an. Nu veni, pînă nu-ţi va fi dor să ne vezi.

Şi fata n-a mai ieşit niciodată din ocean. Însă, ca totdea- una, a avut grijă de poporul său. Marea avea mereu puzderii de peşti, iar pîrîurile şi rîurile erau pline cu apă. Tribul ştia că toate acestea existau datorită ei. Iar cînd apele fluviului şi refluxului se revărsau peste golful Covarstva, oamenii vedeau cum părul ei lung pluteşte deasupra apei. Şi atunci ei ştiau că zînei îi este tare dor de ai săi.

În româneşte de C. BABIN

BASM
NORVEGIAN

O monedă cîştigată cinstit

A FOST ODATĂ ca niciodată o femeie tare săracă. Locuia împreună cu băiatul său într-o căsuţă sărăcăcioasă tocmai la marginea satului. De mîncare n-aveau ce să mănînce, de făcut foc în sobă nu aveau cu ce, de aceea bătrîna îl trimise pe micul ei băiat în pădure după vreascuri. Afară era vreme rece de toamnă şi băiatul alerga şi ţopăia ca să se încălzească puţin. De fiecare dată, după ce punea în coş o rămurea sau o rădăcină, bătea din palme, pentru că din pricina frigului mîinile i se făceau roşii, întocmai ca merişorii de sub picioarele sale.

După ce strînse coşul plin cu vreascuri şi numai ce voia să se întoarcă acasă, dădu peste un lăstăriş. Deodată zări acolo o piatră mare albă, roasă şi înnegrită de ploi şi vînturi.

— Sărmană piatră! Ce albă şi palidă eşti! Trebuie să fi îngheţat de frig! spuse băiatul şi-şi dezbrăcă jacheta de pe sine şi-o înveli.

Cînd sosi acasă, maică-sa îl întrebă cum de a mers în pădure, pe aşa vreme răcoroasă, numai în cămaşă. Băiatul îi povesti cum a găsit în pădure o piatră bătrînă şi gîrbovită şi palidă de frig şi cum el a acoperit-o cu haina sa.

— Eşti un prostănac, îi spuse maică-sa. Cum poţi să crezi că unei pietre poate să-i fie frig? Hainele sînt astăzi atît de scumpe, iar tu te-ai apucat să înveleşti cu ele o piatră întîlnită în cale!

Şi mama îl alungă în pădure să-şi aducă jacheta.

Băiatul se întoarse la acelaşi loc unde găsise piatra şi observă că aceasta parcă se ridicase şi se făcuse mai mare.

— Sărmana! Asta înseamnă că te-ai încălzit şi tu puţin, nu-i aşa? grăi băiatul.

Dar cînd o privi cu mai multă băgare de seamă, zări sub ea o cutie plină cu monede strălucitoare de argint. „Pesemne că sînt bani furaţi, gîndi copilul. Cine ascunde în pădure, sub piatră, banii cîştigaţi cinstit?”

Luă cutia, o duse la un rîu, nu departe de lăstăriş, şi o deşertă toată în apă. O monedă însă căzu din cutie şi pluti pe deasupra apei.

— Iată, aceasta este cîştigată cu muncă cinstită. O mone- dă dobîndită astfel niciodată nu se îneacă, spuse băieţandrul, prinzînd moneda cu mîna.

Apoi luă jacheta şi se întoarse în sat.

Cînd ajunse acasă, povesti maică-si cum piatra se încăl- zise şi se ridicase de la pămînt şi cum el găsise o cutie plină cu monezi de argint şi cum le aruncase în lac, pentru că banii se vede că au fost furaţi.

— Numai o singură monedă nu s-a înecat... Am luat-o cu mine pentru că e cîştigată cinstit, încheie băiatul istorisirea.

— Eşti un nătîng! se înfurie mamă-sa. Dacă din toate monedele numai ea ar fi fost dobîndită cu cinste, înseamnă că pe lume nu există decît puţină cinste. Dar chiar dacă ele ar fi fost furate de zeci de ori, tu, doar le-ai găsit. Trebuia să le fi luat şi am fi trăit în îndestulare pînă la sfîrşitul zilelor noastre. De azi înainte n-am să-mi mai rup spinarea, trudind pentru tine! Du-te în lumea mare şi cîştigă-ţi singur pîinea!

Şi băiatul porni încotro îl duseră ochii. Şi oriunde popo- sea, peste tot întreba de nu are nevoie cineva de vreo slugă. „E prea mic şi plăpînd”, ziceau oamenii, măsurîndu-l, şi nu-l toc- meau.

Mai bătu el cale lungă şi într-un tîrziu ajunse la curtea unui negustor. Acesta îl năimi la bucătărie, să ajute pe bătrîna bucătăreasă la căratul apei şi lemnelor.

Astfel se aciui el pe lîngă negustor şi rămase

acolo.

Într-o zi negustorul se pregăti de o lungă călătorie în altă ţară, departe, departe, tocmai dincolo de mare. Şi atunci întrebă, după obiceiul său, pe slujitori, ce-ar dori ei să le aducă din acea ţară.

Fiecare şi-a spus dorinţa. Cînd fu întrebat băiatul; acesta-i întinse negustorului moneda sa.

— Ce să-ţi cumpăr? întrebă stăpînul. Că doar mare lucru nu pot să-ţi aduc pentru o monedă.

— Cumpără ce ţi-or da. E o monedă cîştigată cinstit, răspunse băiatul.

Negustorul îi promise că-i va îndeplini dorinţa şi porni la drum.

Odată ajuns dincolo de mare, negustorul îşi descărcă marfa, apoi încărcă alta nouă, cumpără totul ce promisese slu- jitorilor şi se întoarse pe corabia sa. Cînd era gata să se însde - părteze de ţărm, îşi aduse aminte că avea şi moneda băiatului, pentru care îi făgăduise să-i cumpere ceva. „Pentru o singură monedă să mă întorc din nou în oraş? se gîndi negustorul. Fleacuri! Din asemenea nimicuri te alegi numai cu bătaie de cap”.

Deodată, nu se ştie de unde, răsări o bătrînică cu un sac în spinare.

— Ce-ai în sac, bunicuţo? o întrebă negustorul.

— Iaca, o pisică. N-am cu ce s-o hrănesc. M-am gîndit s-o arunc în mare, ăsta-i tot necazul meu, răspunse bătrîna.

„Băiatul m-a rugat să-i cumpăr orice mi-or da pentru moneda lui”, se gîndi negustorul şi o întrebă dacă nu-i dă pisi- ca pentru o monedă.

Bătrîna nu-l făcu s-o întrebe de mai multe ori şi vînzarea se făcu.

Numai ce negustorul părăsi portul, că din senin se stîrni pe mare o groaznică furtună. Vîntul bătea sălbatic, asvîrlind corabia cînd într-o parte, cînd într-alta, iar negustorul nu ştia încotro îl duc valurile înfuriate.

După mai multe ceasuri, furtuna se linişti, iar ei se po- meniră lîngă un ţărm al unei ţări pe care negustorul încă n-o vizitase niciodată. Îndată el porni către oraş. Intră într-o cîr- ciumă şi văzu pe fiecare masă aşezată cîte o nuia. „De ce le trebuie atîtea nuiele? se miră negustorul. Vreau să văd ce au să facă cu ele”, hotărî negustorul şi se aşeză la masă. Cînd fu adusă mîncarea, el înţelese de ce zac nuielele pe fiecare masă: din toate crăpăturile cîrciumii năvăliră mii de şoareci şi se năpustiră asupra bucatelor. Fiecare mesean trebuia să se apere

de ei, lovind cu vergile în toate părţile. În cîrciumă nu se auzea altceva decît şuierături şi troznete de nuiele, care mai de care mai puternice. Din cînd în cînd, mesenii se atingeau unul pe altul, şi atunci se auzea şi cîte un „scuzaţi”.

— O duc greu oamenii în ţara asta! cuvîntă negustorul.
De ce nu faceţi rost de-o pisică?

— Pisică? se mirară oamenii. Ei nici nu ştiau ce-i aceea pisică.

Atunci, negustorul aduse de pe corabia sa pisica ce o cumpărase pentru băiat şi îndată toţi şoarecii fugiră care încot- ro, iar oamenii, pentru prima dată, din cele mai vechi timpuri, putură să mănînce în linişte. Îi mulţumiră negustorului cu multă recunoştinţă. Apoi îl rugară să le vîndă lor pisica. Nu se învoi de la început negustorul, dar la insistenţele oamenilor, le promise să le-o vîndă, cerînd pentru ea trei sute de taleri. Ei îi plătiră cu multă bucurie şi-i mulţumiră de mii de ori.

Negustorul purcese din nou la drum. Dar de-abia izbuti să se avînte în largul mării, cînd deodată văzu pisica lîngă catargul principal! În curînd se stîrni din nou o furtună şi mai groaznică decît cea dintîi. Corabia devenise o jucărie pe valuri, care o duseră pe alt ţărm, cu totul necunoscut de către negus- tor. Din nou, el se îndreptă spre cîrciumă şi iarăşi văzu vergi pe masă. Însă de data aceasta ele erau mai lungi şi mai multe ca întîiaşi dată, deoarece aici erau mai mulţi şoareci, şi mai mari ca cei pe care îi văzuse la prima cîrciumă.

Negustorul vîndu din nou pisica şi luă pe ea trei sute de taleri. Apoi plecă pe mare, mai departe.

„Ce mulţi bani a cîştigat băiatul cu moneda lui?! se gîndi negustorul. O să fiu nevoit să-i dau şi lui ceva, bineînţeles, nu totul. Doar eu i-am cumpărat pisica.”

Numai ce chibzui astfel, şi deodată marea se înfurie atît de tare, încît toţi credeau că corabia, de data aceasta, se va duce la fund. Negustorul înţelese

îndată că nu-i rămîne altceva de făcut, decît să promită că-i va da băiatului toţi banii. Şi în- tr-adevăr, făcînd această promisiune, furtuna se domoli, şi co- rabia, cu toate pînzele sus, porni spre patrie.

Întors acasă, negustorul îi dădu băiatului şase sute de taleri şi, afară de aceasta, pe fiica-sa de soţie. Deoarece acum băiatul devenise tot atît de bogat ca şi dînsul.

Tinerii trăiră fericiţi şi îndestulaţi, iar pe mamă-sa băiatul o luă la sine, să aibă şi ea parte de viaţă fericită.

În româneşte de C. BABIN

BASM NORVEGIAN

Băiatul şi vîntul

A FOST ODATĂ ca niciodată o femeie bătrînă care avea un fecior. Femeia era uscăţivă, lipsită de vlagă şi bolnavă, de aceea băiatul trebuia să meargă pînă la hambar după făină. Într-o zi, ca de obicei, merse el după făină şi numai ce ieşi din hambar, nu se ştie cum şi de unde, se stîrni vîntul de miază- noapte, îi mătură făina şi zbură mai departe. Băiatul merse din nou la hambar şi numai ce se ridică de acolo, vîntul iarăşi îi suflă făina. A treia oară, lucrurile se petrecură aidoma. Se mî- nie tare flăcăul şi chibzui el că vîntul nu procedează bine. De aceea se hotărî să se ducă să-l caute şi să-l roage să-i dea făina îndărăt.

Şi iată-l pornit la drum, care era lung, lung de tot. Merse el ce merse şi în cele din urmă se văzu în faţa vîntului de mia- zănoapte.

— Bună ziua, vîntule, spuse băiatul.

— Bună ziua, răspunse vîntul, cu glas supărat, din fundul pămîntului. Ei, cu ce treburi pe la mine?

— Fii atît de bun, spuse băiatul, şi dă-mi îndărăt făina ce mi-ai suflat-o pe cînd am scos-o din hambar. Noi sîntem oa- meni săraci şi dacă ai să ne iei şi ultima făină ce-o mai avem, nu ne rămîne decît să murim de foame.

— N-am nici un fel de făină la mine, răspunse vîntul. Dar dacă te afli într-o asemenea nevoie, atunci am să-ţi dăruiesc o faţă de masă căreia îi e de ajuns să-i spui: „Faţă de masă, întin- de-te şi ospătează-mă cu cele mai gustoase bucate”, şi vei avea de toate după pofta inimii tale.

Băiatul se bucură mult de darul vîntului, îşi luă

faţa de masă şi făcu cale întoarsă către casă. Drumul la înapoiere însă, a fost lung şi anevoios, într-o singură zi nu-l puteai străbate, de aceea el se opri să înnopteze la un han. Cînd drumeţii începură să-şi scoată merindele şi să le aşeze pe masă, băiatul întinse şi

el bucata de pînză primită de la vînt şi grăi: „Faţă de masă, întinde-te şi ospătează-mă cu cele mai gustoase bucate”.

Nu sfîrşi bine de spus aceste vorbe, cînd faţa de masă îndeplini întocmai dorinţa băiatului, iar cei din jur rămaseră înmărmuriţi şi începură s-o laude care mai de care. Dar nici unuia dintre călători nu-i căzu cu tronc la inimă, atît cît îi căzu stăpînei hanului; nu trebuie să fierbi nimic, nu trebuie să prăjeşti nimic, să aşterni pe masă nimic, nici de pe masă să strîngi, îşi zise ea.

Cînd se înnoptă de-a-binelea şi toţi drumeţii adormiră, stăpîna hanului se strecură tiptil şi luă faţa de masă, iar în lo- cul ei puse alta, care semăna întocmai cu ea, numai că aceasta nu putea să ospăteze pe nimeni, nici cu o bucată de pîine neagră.

Dis-de-dimineaţă, băiatul trezindu-se, îşi luă faţa de masă şi porni spre casă. Seara tîrziu, ajunse la maică-sa.

— Am fost la vîntul de miazănoapte, spuse el. S-a purtat cinstit cu mine. Mi-a dat o faţă de masă, dar nu ca oricare alta. E de-ajuns să-i spui: „Faţă de masă, întinde-te şi ospătează-mă cu cele mai gustoase bucate”, şi îndată o să ai de toate ce-ţi doreşte inima.

— Ce minunăţie! se miră maică-sa, însă eu nu cred pînă ce n-oi vedea cu ochii mei.

Feciorul se apropie de masă, o desfăcu şi grăi:

„Faţă de masă, întinde-te şi ospătează-mă cu cele mai gustoase bucate”. Dar faţa de masă stătea aşa cum o desfăşurase băiatul şi nu-l ospătă nici cu o fărîmă de pîine.

— Ce-i de făcut? se întrebă el. O să trebuiască să merg din nou la vîntul de miazănoapte, hotărî băiatul şi porni la drum.

Merse ce merse şi ajunse la vîntul de miazănoapte.

— Bună ziua, spuse băiatul.

— Bună ziua, răspunse vîntul.

— Înapoiază-mi făina ce mi-ai luat-o deoarece faţa de masă nu e bună de nimic.

— Eu n-am făină la mine, răspunse vîntul, dar, uite, ia-ţi mai bine ţapul acesta care o să-ţi facă ducaţi de aur, atunci cînd ai să-i spui: „Ţapule, fă-mi galbeni”.

Băiatul nu avea nimic împotrivă să primească un aseme- nea ţap. De aceea îl luă şi se îndreptă spre casă. Drumul fiind lung, se opri din nou la han.

Înainte de a cere de-ale gurii, el încercă ţapul să vadă dacă vîntul a spus adevărul, lucru care se dovedi a fi întocmai. Cînd văzu această minune, stăpînul hanului cugetă în sinea sa că acest ţap n-are preţuire şi cînd băiatul adormi, îi luă ţapul, iar în locul său aduse un altul, la fel, care însă nu putea să facă ducaţi de aur.

A doua zi dimineaţa, cînd mijiră zorile, flăcăul nostru ieşi pe şelau şi o luă către casă. Cum sosi, spuse maică-si:

— Află, mamă, că totuşi, vîntul de miazănoapte este om de treabă. Mi-a dat un ţap, dar un ţap căruia îi e de ajuns să-i spui: „Ţapule, fă-mi galbeni” şi el face îndată ducaţi de aur.

— Ce de minune! se bucură maică-sa. Eu însă în nici un chip nu pot să cred aşa ceva, pînă n-oi vedea cu ochii mei.

— Ţapule, fă-mi galbeni, spuse

feciorul. Ţapul însă făcu altceva,

în loc de bani.

Şi iarăşi porni băiatul spre vîntul de miazănoapte, spu- nîndu-i că ţapul nu face nici doi bani şi-i ceru socoteală pentru făina ce i-a împrăştiat-o.

— Flăcăule, mai mult n-am ce să-ţi dau, cuvîntă vîntul, doar acea vargă veche şi uitată de mine la uşă. Poate că o să-ţi fie de trebuinţă la ceva. E de ajuns să-i spui numai atît „Bate, vărguţa mea!” şi ea o să înceapă să bată pînă n-o să-i spui:
„Opreşte-te, vărguţa mea!”

Drumul pînă acasă, ca şi alte dăţi, fusese lung. De aceea băiatul din nou trase la han. Numai că el prinsese de veste ce se întîmplase cu faţa de masă şi cu ţapul, de aceea cum intră în han se culcă pe o laviţă şi prinse a sforăi, ca şi cum ar dormi un somn

adînc.

Stăpîna hanului chibzui că şi varga îi va fi de folos la ce- va. Găsi în curtea sa una la fel, o puse lîngă băieţandru şi vru s-o ia pe cealaltă, dar tocmai în acea clipă băiatul strigă: „Bate, vărguţa mea!”. Varga prinse a o snopi în bătaie, iar hangiţa fugea şi sărea peste mese şi laviţe strigînd ca din gură de şarpe:

„Doamne, ai milă de mine! Porunceşte acestei vergi să înce- teze, astfel mă omoară! O, am să-i întorc îndărăt şi ţapul şi faţa

de masă!” După o vreme, băiatul cugetă că stăpîna hanului îşi primise răsplata pentru tot ce săvîrşise şi spuse: „Opreşte-te, vărguţa mea!” După asta îşi puse faţa de masă în buzunar, luă varga în mînă, legă ţapul de sfoară şi cu toată această bogăţie purcese către casă.

Bună răsplată primise pentru făină din partea vîntului de miazănoapte!

În româneşte de C. BABIN

BASM DIN AFGANISTAN

Şeihul[1] şi hoţul

SE POVESTEŞTE că odată printre supuşii şeihului Cili, căpetenia tribului, se pripăşise un renumit hoţ care purta nu- mele de Saitan. Şi, pentru că el jefuia pe mulţi oameni, şeihul se hotărî să-l caute, să-l omoare şi astfel să scape poporul de o năpastă.

Într-o zi, pe cînd şeihul călătorea prin stepă, în căutarea lui Saitan, întîlni un drumeţ. Se salutară între ei, iar drumeţul îl întrebă:

— Încotro călătoreşti?

— Îl caut pe Saitan! răspunse şeihul.

— Pentru ce îl cauţi? se interesă străinul.

— Vreau să-l omor şi să scap tribul de el, răspunse şeihul Cili.

Atunci drumeţul spuse:

— Eu sînt Saitan.

Şeihul se aruncă asupra lui şi îndată se încinse o luptă crîncenă. În cele din urmă, Cili îl birui şi-l trînti la pămînt. Scoase cuţitul şi vru să-l omoare. Dar Saitan îl opri.

— O clipă, şeih! Ştiu, tu poţi să mă ucizi, însă mai întîi ascultă-mă ce-ţi voi spune.

— Vorbeşte, porunci şeihul.

— Nu vei cîştiga nimic, omorîndu-mă. Dar dacă mă vei cruţa, te vei alege cu folos.

— Ce fel de folos? întrebă curios şeihul Cili.

— Dacă mă vei lăsa în viaţă, mă oblig să-ţi pun în fiecare zi, sub pernă, douăzeci de rupii de argint. Şi voi face acest lucru pînă la sfîrşitul zilelor tale, spuse

Saitan.

Auzind acestea, şeihul şovăi, apoi se gîndi: „Într-adevăr ce folos voi avea omorîndu-l? Doar nu-i singurul hoţ în lumea asta. Există atîţia. Dar dacă îl voi cruţa, el îmi va aduce în

[1] Şeih – căpetenie a unui trib arab.

fiecare zi cîte douăzeci de rupii de argint”. Şi, încheind alianţă cu Saitan, îl lăsă să plece în voia sa.

A doua zi dimineaţa, şeihul ridică perna şi, într-adevăr, găsi sub ea douăzeci de rupii.

Astfel se petrecură lucrurile o săptămînă întreagă. Şeihul nu suflă nimănui o vorbă despre asta. „Curios, gîndi el, cum am ajuns, fără nici o muncă, să fiu părtaş la averea lui Saitan.”

Într-una din dimineţi, şeihul trezindu-se, băgă mîna sub pernă, ca de obicei, dar nu găsi nici o rupie, şi se gîndi că Saitan pesemne uitase să-i aducă rupiile şi că mîine, în mod sigur, i le va aduce pentru două zile. Dar nici a doua zi banii nu apărură sub pernă. Şeihul Cili mai aşteptă încă o zi, acelaşi rezultat. Se mînie foarte şi porni în căutarea hoţului.

În aceeaşi stepă şi în acelaşi loc, se întîlniră din nou.

— Eşti un mincinos! strigă şeihul către Saitan. M-ai înşelat!

— Cum te-am înşelat? întrebă Saitan.

— Ai promis doar că-mi vei aduce în fiecare zi cîte două- zeci de rupii, pe care eu trebuia să le găsesc sub pernă. Dar iată, de cîteva zile, nu văd nici un ban.

— O, şeihule, răspunse Saitan, aceasta doar nu e o dato- rie pe care trebuie s-o plătesc cu orice preţ. Cîteva zile ţi-am adus banii, însă pe urmă am încetat să fac acest lucru. Dacă eşti nemulţumit, hai să ne batem.

Şeihul Cili îşi pusese toată încrederea în puterile sale, deoarece îl mai biruise o dată pe Saitan. Duşmanii se încăierară din nou. De data aceasta însă hoţul îl ridică în sus pe şeih, îl trînti la pămînt, i se aşeză pe piept, scoase cuţitul şi vru să-i ia zilele.

Atunci şeihul îi spuse:

— O, Saitan văd că eşti gata să mă pierzi, dar, înainte de aceasta, dă-mi voie să-ţi pun o întrebare.

— Vorbeşte, se lăsă înduplecat Saitan.

— Cînd ne-am întîlnit acum o săptămînă şi ne-am măsu- rat puterile te învinsesem. De ce dar, acum, cînd nici unul din- tre noi nu s-a schimbat, tu m-ai biruit?

— Pricina, răspunse Saitan, stă în aceea că la prima noastră luptă tu m-ai biruit datorită cauzei tale drepte. Însă

acum tu ai pornit în căutarea mea, din răzbunare, pentru bani; de-aceea te-am doborît eu de data aceasta.

Şeihul înţelese de ce pierduse lupta şi-i păru rău că, la prima lor întîlnire, nu-şi dusese hotărîrea pînă la capăt.

În româneşte de C. BABIN

BASM ARAB

Pîinea şi aurul

ABBAS era un ţăran sărac. Muncea din zori şi pînă în noapte ca să-şi cîştige o fărîmă de pîine pentru sine şi pentru familia sa, iar în timpul liber îşi frămînta mereu mintea cum să găsească o comoară care să-l izbăvească de sărăcie.

Într-o zi de vară foarte călduroasă, Abbas, ca de obicei, muncea pe cîmp. Simţindu-se tare obosit, se aşeză la umbra unui copac şi începu să se gîndească: „Dacă Allah mi-ar da o putere miraculoasă să pot preface tot ce aş atinge cu mîna în aur, atunci, de bună seamă, aş scăpa de munca grea, aş trăi în îndestulare şi aş sta toată ziua degeaba.”

În acea clipă se auzi un glas:

— O, Abbas! Chiar acum vei primi ceea ce doreşti! Pune mîna pe ce vrei şi îndată se va preface în aur.

Lui Abbas nu-i venea să creadă urechilor. Totuşi se aplecă spre pămînt şi puse mîna pe-o pietricică, iar ea, pe loc, se prefăcu în aur curat. Pe urmă Abbas mai atinse o altă piatră şi asta de asemenea se prefăcu în aur.

Abbas se bucură mult şi se gîndi: „Acum o să mă duc în oraş şi o să prefac pulberea şi pietrele în aur... Apoi am să cumpăr pămînt mult şi am să construiesc un palat pe malul rîului şi o să-l împrejmuiesc cu o grădină mare... O să cumpăr cai frumoşi şi o să mă îmbrac numai în straie bogate...”

Vru să se ridice de jos, dar se simţi tare istovit, şi, cuprins de o foame grozavă şi de sete, picioarele nu-l mai ajutară la mers.

„O să îmbuc mîncarea ce mi-am adus-o azi

dimineaţă de acasă”, hotărî el şi întinse mîna spre merindele care zăceau într-o traistă mică lîngă un copac.

Abbas apucă turta şi o duse la gură, dar simţi ceva tare între dinţi, ca un metal. Pîinea se prefăcuse în aur! În traistă mai rămăsese o căpăţînă de ceapă. Abbas se repezi şi o apucă

cu mîna. Mare i-a fost însă mirarea cînd văzu că şi ceapa se prefăcuse într-o bucată de aur, pe care nu putea s-o mănînce!

Abbas se sperie tare mult. Cum o să mai mănînce şi o să mai bea acum? Cum o să trăiască în lumea asta, în mijlocul bucăţilor de aur? Desigur că vă muri foarte repede de foame şi sete şi nu-i va fi de nici un folos atîta aur, care i-a venit fără muncă.

Astfel cugetă Abbas, închipuindu-şi cum va muri de foa- me şi de sete în chinuri, o dată ce totul pe ce punea mîna se prefăcea în aur.

Dar deodată, deschizîndu-şi ochii, se văzu întins la umbra unui copac, şi atunci înţelese că a visat.

Un oftat adînc de uşurare i se slobozi din piept; parcă i s- a luat un munte de pe umeri.

— Slavă lui Allah, că totul a fost numai un vis! spuse Abbas.

În româneşte de C. BABIN

Cum iepurele a învins balena şi elefantul

SE POVESTEŞTE CĂ într-o seară iepurele se opri pe malul mării. Începuse să miroasă algele şi, satisfăcut, mîncă frunzele verzi gingaşe. Deodată zări în apropiere elefantul şi balena, care discutau ceva foarte serios. Iepurele se ascunse după o piatră mare şi ascultă convorbirea lor.

— Dragă frate, elefantule, spuse grav balena, tu eşti cel mai puternic dintre toate animalele pe pămînt, iar eu sînt cea mai mare şi mai puternică peste toate vieţuitoarele mării. Hai să ne unim şi să devenim stăpîni peste toţi locuitorii uscatului şi ai mării! Atunci nimeni n-o să îndrăznească să ne atace şi să se împotrivească voinţei noastre!

Elefantului tare mult îi plăceau cuvintele balenei. El se şi vedea cel mai puternic stăpîn, de care toţi se tem şi voinţei căruia toţi i se supun.

— E o idee minunată, spuse el. Aşa să fie.

Elefantul şi balena se despărţiră, iar iepurele rămas singur se gîndi: „Aceşti doi uriaşi vor cu forţa să se facă stăpîni peste toate vieţuitoarele. Asta nu se va întîmpla. Eu voi dovedi că ei nu sînt chiar atît de puternici, precum se pretind a fi şi că noi iepurii nu ne vom lăsa niciodată conduşi de ei”.

Îngrijorat, iepurele se întoarse în pădure. El găsi mijlocul cum să zădărnicească înţelegerea dintre cei doi uriaşi şi să păstreze libertatea pentru toate vieţuitoarele. Adunînd prietenii săi, iepurele le povesti tot ce auzise şi le ceru ajutor: să-i facă rost de-o sfoară lungă şi puternică şi atunci o să vadă cu toţii ce va face el.

Iepurii împletiră sfoara, şi-i dădură toată

împuternicirea să procedeze aşa cum va crede de cuviinţă.

Iepurele se îndreptă spre balenă şi-i spuse sfios şi supus:

— O, stăpînă, cea mai puternică peste toate vieţuitoarele mării, ajută o fiinţă slabă.

— Vorbeşte, micule şi slăbuţule, spuse cu bunătate balena.

— Vaca mea a intrat în mlaştină şi eu nu pot s-o scot, sînt mic şi slab. Dă-mi voie să leg sfoara de coada ta puternică.

— Bine. Leagă.

Iepurele legă capătul sforii de coada balenei şi

spuse:

— Acum, stăpîna mea, am să mă duc şi am să leg capătul celălalt al sforii de gîtul vacii. Cînd ai să auzi semnalul meu, să tragi din toată puterea ta.

După aceea iepurele alergă la elefant, se opri în faţa lui şi se plecă cu respect. El povesti şi elefantului întîmplarea cu vaca, şi-l rugă:

— Fii bun şi ajută unei fiinţe firave, care stă în faţa ta, să- şi salveze vaca de la pieire. Afară de ea eu n-am altă avere.

— Ce trebuie să fac pentru asta, micuţule? întrebă elefantul.

— Dă-mi voie să leg capătul sforii de puternica ta trom- pă, se rugă iepurele. Ţie îţi e de ajuns să smuceşti o dată ca să-mi scoţi vaca din mlaştină.

Elefantul fu de acord şi se pregăti să tragă sfoara la primul semnal.

Iepurele alergă, îşi adună tovarăşii, se urcă pe un deal, la o distanţă egală între elefant şi balenă, şi sună dintr-un corn.

În acel moment el şi tovarăşii săi văzură ceva nemaipo- menit: elefantul începu să tragă într-o parte, iar balena – într-alta. Sfoara se întinse la culme trosnind şi nici unul dintre ei nu putură să se mişte din loc. Amîndoi uriaşii căzură pe gînduri.

— Ce vacă grea, spuse elefantul. Parcă aş scoate un copac cu rădăcini cu tot.

El se propti cu spinarea de trunchiul unui palmier, scoa- se un răcnet puternic şi trase sfoara şi mai tare. Iar balena, simţind zmucitura, se gîndi: „Vaca asta blestemată vrea să intre sub pămînt. Dar

n-o să-mi scape”.

Ea se scufundă mai mult în apă şi trase sfoara brusc şi puternic.

Astfel trăgea fiecare, cu îndîrjire, în partea lui, iar iepurii rîdeau de se prăpădeau, urmărind cum uriaşii se istovesc de mînie şi turbare.

Dar iată, elefantul înfăşurînd sfoara de cîteva ori pe trompa lui, o trase puternic şi scoase balena din apă. Atunci balena se opinti şi se scufundă din nou în mare.

Aşa făcură de mai multe ori şi de fiecare dată sforţările lor deveniră mai îndîrjite. În cele din urmă se întîlniră pe mal şi se ciocniră unul de altul, fiecare privind cu mirare pe celă- lalt, nevrînd să creadă ochilor.

— Va să zică tu m-ai tras? răcni

elefantul. Iar balena răcni şi ea

revoltată:

— Îţi închipui că eşti mai puternic decît mine? O să-ţi dovedesc că sînt alţii mai puternici decît tine.

Furioşi, începură din nou să tragă de sfoară. Dar asta nu dură mult. Iepurii auziră deodată o puternică trosnitură; sfoara se rupse în două. Balena se prăvăli în mare ca o piatră uriaşă din înălţime, iar elefantul se rostogoli şi se învîrti ca o minge lovită cu piciorul. Aşa se despărţiră elefantul şi balena furioşi unul pe celălalt şi ruşinaţi de cele întîmplate.

Iepurii se despărţiră mulţumiţi că au luat parte la un ase- menea neobişnuit spectacol: ruşinoasa înfrîngere a celor doi uriaşi care se pregăteau să pună stăpînire peste toate vieţuitoa- rele de pe uscat şi din apă.

În româneşte de C. BABIN

BASM ARAB

Beduinul cel înţelept

SE POVESTEŞTE CĂ, odată, un arab străbătînd deşertul împreună cu un prieten de-al său, se rătăcise de el şi nu-l mai putu găsi cu nici un chip.

După o zi de umblet şi căutare, istovit, seara se întîlni cu un beduin. Arabul, bucurîndu-se mult de întîlnirea beduinului, începu în grabă a-l întreba dacă nu cumva a întîlnit pe tova- răşul său de drum cu o cămilă.

— Prietenul tău e gras şi şchiop? întrebă beduinul.

— Da, întocmai. L-ai întîlnit? exclamă arabul bucuros.

— Nu, nu l-am întîlnit. Dar spune-mi, avea în mînă un baston? Cămila lui nu avea cumva un singur ochi şi ducea în spate curmale?

Omul se bucură şi mai mult şi strigă repede:

— Da, da! Ăsta e prietenul meu şi cămila lui. Dar acum sînt foarte obosit. Cum o să-l caut pe-o asemenea căldură?!

Beduinul îi răspunse:

— Eu nu i-am văzut, şi află de la mine că de ieri n-am întîlnit pe nimeni în deşert, afară de tine.

— Cum adică, îţi baţi joc de mine?! îl întrerupse supărat arabul. Desigur vrei să mă înşeli, o dată ce numai adineaori mi-ai povestit amănunţit atît despre tovarăşul meu, cît şi des- pre cămila lui?

— Da, acesta-i adevărul, eu nu l-am văzut, repetă liniştit beduinul. Şi totuşi ştiu că el multă vreme s-a hodinit sub acest palmier, apoi s-a îndreptat către Siria. Toate acestea s-au întîmplat acum trei ceasuri.

— De unde ştii toate acestea, dacă nu l-ai văzut?! excla- mă arabul uimit.

— Nu l-am văzut, răspunse beduinul. Însă cele

ce ţi-am povestit, le-am aflat după urmele lăsate de el.

Apoi îl luă de mînă pe arab, îl duse spre urmele ce se vedeau pe nisip şi-i spuse:

— Uită-te la aceste semne. Aici sînt paşii omului, dincoa- ce urmele copitelor cămilei, iar aici, urma bastonului. Priveşte urmele lăsate de om. Vezi, semnul piciorului stîng este mai adînc decît cel al dreptului? Nu spune asta, oare, că omul care a trecut pe aici este şchiop? Acum compară urmele paşilor lui cu ai mei, el a lăsat urme mai adînci decît mine. Asta nu înseamnă oare că el este mai gras decît mine?

Arabul se minună şi spuse:

— Toate acestea sînt foarte bune. Dar spune-mi cum ai aflat că prietenul meu are o cămilă cu un singur ochi? Doar ea nu s-a atins cu ochii de nisip.

— E adevărat, începu să rîdă beduinul. Ochii ei nu s-au atins de pămînt. Şi totuşi cămila a lăsat urme pe nisip. Nu vezi oare că ea a muşcat iarba numai din partea dreaptă? Şi aceasta numai din pricină că ea are un singur ochi şi, desigur, vede numai într-o singură parte.

Şi mai mare fu mirarea arabului.

— Dar ce urme au lăsat curmalele? întrebă el din nou. Beduinul făcu vreo douăzeci de paşi înainte şi spuse:

— Uită-te la aceste furnici care s-au adunat aici. Oare nu vezi cît de mult le place sucul de curmale?

Arabul tăcu multă vreme, pe urmă întrebă :

— Dar vremea? Cum ai putut socoti vremea? Beduinul întinse mîna către palmier şi-i spuse:

— Priveşte! Într-adevăr, nu vezi că tovarăşul tău de drum s-a odihnit aici cu cămila lui?

— Dar cum ai aflat că toate acestea s-au petrecut acum trei ceasuri?

Beduinul rîse din nou şi continuă să-i explice.

— Priveşte umbra palmierului. Doar n-ai să crezi că omul renunţă să se odihnească la umbră şi se aşază la soare? Desigur, prietenul tău s-a odihnit la umbră. Eu duc o viaţă nomadă, de aceea ştiu cîtă vreme îi trebuie unei umbre să se mişte dintr-un loc

într-altul.

În româneşte de C. BABIN

BASM ETIOPIAN

Lăudărosul

Se povesteşte că odată trăia într-un sat un băiat tare mincinos şi lăudăros. Într-o zi, tatăl său îl trimise pînă în satul vecin cu nişte treburi. Cînd se întoarse de acolo, băiatul începu să povestească prietenilor săi :

— Nici eu nu ştiu cum de-am mai scăpat cu viaţă.

— Dar ce s-a întîmplat, ce-ai păţit? îl întrebară curioşi prietenii.

— Închipuiţi-vă, începu el să istorisească, pe cînd mă întorceam din satul vecin, am observat că aleargă după mine şi mă urmăreşte o haită furioasă de hiene! Norocul meu că am avut un ciomag solid, altfel nu scăpam teafăr de ele. Dacă în locul meu ar fi fost un altul, nu atît de viteaz şi curajos ca mine, n-ar fi rămas din el nici urmă de oscior. Trebuie să ştiţi că era o haită de vreo cincizeci de hiene, dacă nu mai mult.

— Ce tot născoceşti! îi spuseră băieţii. Cum puteau să fie cincizeci de hiene! Oricît de curajos ai fi fost, cincizeci de hiene te-ar fi mîncat şi pe tine, pînă la ultimul oscior.

— Vă asigur, că n-au fost mai puţin de cincizeci de hiene, spuse din nou lăudărosul. Dar s-ar putea ca, în pripă, eu să fi greşit, poate că nu erau chiar cincizeci ci numai patruzeci.

— Patruzeci de hiene! Cine o să te creadă? rîseră băieţii.

— Dacă n-au fost patruzeci, dar treizeci precis că au fost, spuse lăudărosul.

— Poveşti! N-au fost nici trei hiene! rîseră ceilalţi.

— Ei, dacă vreţi să ştiţi, aflaţi că au fost exact zece hiene.

— Dar cum poţi să te lupţi cu zece hiene! strigară prie- tenii săi din toate părţile.

— Degeaba vorbiţi aşa, răspunse lăudărosul. Dacă-i vor- ba de adevăr, atunci trebuie să vă spun că au fost trei de toate. Însă să ştiţi că nimeni dintre voi n-a văzut încă asemenea hiene uriaşe. Fiecare dintre ele era mare cît o colibă. Şi, să mă credeţi, aceste trei hiene erau cît zece din cele obişnuite.

— Lasă-te de păcăleli! Adevărul este că n-ai văzut nici un fel de hienă! izbucniră în rîs băieţii.

Lăudărosul se simţi jignit.

— Bine, trei nu, dar una tot a fost.

În clipa aceea se apropie de ceata lor un flăcău venind tocmai dinspre satul vecin, de unde se întorsese lăudărosul.

— Să nu-l credeţi! N-a fost nici o hienă, le spuse tînărul după ce află pricina gîlcevii.

— Cum, n-a fost nici una? strigă indignat lăudărosul. Doar nu sînt surd! Am auzit cu urechile mele cum hiena alerga în urma mea!

Dar flăcăul răspunse zîmbind:

— Eu am fost acela care am alergat în urma ta! Te-am şi strigat că vroiam să venim împreună spre casă. Numai că tu fugeai atît de tare, încît n-am fost în stare să te ajung.

În româneşte de C. BABIN

BASM INDONEZIAN

Tisna Vati

TISNA VATI era numele unei zeiţe, fiica marelui zeu Batara Guru. Se povesteşte că ea locuia împreună cu tatăl său în cer. Era o fată negrăit de frumoasă, cum alta nu se afla pe lume, dar era peste măsură de zburdalnică şi nu-i plăcea deloc să trăiască în cer lîngă tatăl său. Privind într-una în jos, spre pămînt, la oamenii care umblau, munceau şi se veseleau, ea ofta mereu, zicîndu-şi:

— Ah, cît de mult aş vrea să mă fac o simplă muritoare. Cînd tatăl ei pleca pe Pămînt să se lupte cu Duhul Vînturilor, ea îl ruga, de fiecare dată, s-o ia cu el, dar Batara Guru nu i-a satisfăcut niciodată această dorinţă. Tisna Vati era foarte supărată că părintele ei nu lua în seamă rugăminţile ei. De aceea, cînd tatăl său se întorcea de la bătălii, ea nu vorbea cu el, ci umbla tot timpul mîhnită. După cîtăva vreme, Batara Guru se plictisi să tot vadă chipul posomorît al fetei sale. Se mînie foarte, o chemă la sine şi-i spuse:

— Iată ce-i, Tisna Vati, m-am săturat de capriciile tale şi bucuros te-aş fi trimis pe Pămînt, ca să trăieşti acolo, ca o simplă muritoare. Dar din păcate acest lucru nu este posibil. Tu ai băut din elixirul vieţii veşnice. De aceea eu am hotărît să te mărit cu un zeu şi am să te las pe seama lui, să se ocupe de soarta ta.

— Tată! strigă Tisna Vati. Eu mi-am găsit bărbat.

— Cine este el? întrebă furios Batara Guru. Nădăjduiesc că nu este fiul Duhului Vînturilor? Nu voi admite ca fata mea să se mărite cu fiul

duşmanului meu.

— Nicidecum, tată. E cu totul altcineva. Bărbatul meu nu este un zeu, ci un pămîntean. Priveşte, te rog, în jos, îl poţi vedea. Tocmai acum îşi munceşte cîmpul de orez, acolo pe coasta aceea, la poalele muntelui.

— Dar ăsta-i un om! strigă Batara Guru, mîniat peste măsură. E un simplu muritor! Tu eşti fiica unui zeu, nu poţi să te căsătoreşti cu el.

— Eu vreau însă să fiu soţia lui! strigă Tisna Vati şi bătu puternic din picior. Nu vreau să mă mărit cu altul. El va fi băr- batul meu chiar dacă pentru acest lucru va trebui să părăsesc cerul pentru totdeauna şi să devin o simplă muritoare.

— Dar eu îţi repet, că tu nu ai voie să te căsătoreşti cu un om, izbucni mînios Batara Guru. Mai bine te prefac într-un fir de orez, decît să devii soţia unui muritor, ai înţeles?

Tisna Vati se sperie, atît de straşnic se înfuriase tatăl ei. Încă niciodată nu se supărase astfel pe ea. De obicei îi îndepli- nea toate dorinţele.

Tînăra zeiţă nu se simţi bine la gîndul că va împărtăşi soarta zeiţei Devi Sri, soţia zeului Vişnu, pe care acesta a prefăcut-o într-un fir de orez, pentru faptul că nu-l ascultase. Dar Tisna Vati nu era atît de fricoasă ca Devi Sri. Ea nu voia să devină fir de orez şi nici nu dorea să se mărite după un zeu. Ea îşi pusese în gînd să fie, cu orice preţ, soţia unui om muritor, care îşi munceşte cîmpul de orez la poalele muntelui.

A doua zi cînd Batara Guru se pregăti de drum în căuta- rea viitorului bărbat al fiicei sale, veni vestea că Duhul Vîntu- rilor pusese din nou la cale gînduri de război. Batara Guru a trebuit mai întîi să se răfuiască cu Duhul Vînturilor. Înaintea plecării, el spuse Tisnei Vati:

— Cînd mă voi întoarce, am să-ţi aduc pe viitorul tău soţ. Tisna Vati răspunse supusă:

— Bine, tată!

Dar ea n-a mai stat să aştepte întoarcerea lui. Numai ce Batara Guru purcese pe drumul ceresc, ea zbură numaidecît pe Pămînt. Vîntul a fost bucuros să dea ajutor tinerei zeiţe şi o duse pînă la poalele muntelui, unde îşi lucra ogorul tînărul fecior de

ţăran.

„Acum voi putea să-l văd mai aproape” îşi zise Tisna Vati. Ea coborî ceva mai jos de povîrnişul muntelui şi începu să-l aştepte cu răbdare pînă ce tînărul îi va arunca o privire.

Văzînd o fată neasemuit de frumoasă, chipeşul fecior se apropie îndată de ea. El desigur nu ştia că se afla în faţa unei zeiţe.

— Ce cauţi aici, frumoasă fată? o întrebă tînărul.

— Îmi caut bărbat, spuse zîmbind Tisna Vati.

Auzind acest răspuns ciudat, feciorul zîmbi şi el, apoi amîndoi izbucniră într-un rîs zgmotos. Acest rîs, însă, a adus nenorocire Tisnei Vati. Glasul ei vesel ajunse pînă la tatăl său, care tocmai în acea vreme se războia cu Duhul Vînturilor. Şi, cu toate că lupta se purta înverşunat, Batara Guru auzise glasul fetei. El văzu pe fiica lui pe Pămînt cum stătea de vorbă, glumind vesel, cu un simplu muritor.

Batara Guru era grozav de înfuriat de purtarea fiicei sale. Chiar în acea clipă el încetă lupta şi zbură spre poalele muntelui.

Coborînd pe cîmpul de orez unde fata lui, zeiţa, stătea împreună cu tînărul ţăran, el strigă furios:

— Întoarce-te îndată în cer, chiar acum!

Dar Tisna Vati nu voi cu nici un preţ să se mai întoarcă în cer. Ea se simţea minunat de bine cu tînărul muritor şi dragostea ei era mai puternică decît voia tatălui său.

— Nu, spuse ea, eu nu mă mai întorc în cer. Rămîn o simplă muritoare şi voi trăi cu bărbatul meu pe Pămînt...

— Bine, ai să rămîi pe Pămînt, spuse Batara Guru. Dar n- ai să fii nici zeiţă, nici femeie. Ai să te prefaci într-un fir de orez şi sufletul tău va trăi mereu aici pe colina acestui munte.

Nici nu termină bine de spus Batara Guru aceste vorbe, cînd Tisna Vati se prefăcu într-un subţire şi svelt fir de orez.

— Asupra mea s-a abătut o soartă nemiloasă ca şi asupra zeiţei Devi Sri, spuse Tisna Vati, oftînd din adîncul sufletului.

Acum stătea pe cîmpul de orez, acoperit cu apă,

legănîndu-se trist şi înclinîndu-se în faţa tînărului, alesul inimii sale. Iar el, fără să scoată vreun cuvînt, mîngîia duios firul de orez. Nu putea să muncească ca mai înainte. Privirile îi rămăseseră aţintite asupra firului de orez, în care se prefăcuse iubita sa.

Lui Batara Guru i se făcu milă de tînărul ţăran.

— De ce nu le-aş da voie să rămînă împreună? îşi spuse el. E adevărat, acum e greu să mai fac ceva, Tisna Vati va rămî- ne pentru totdeauna un fir de orez, deoarece sufletul ei s-a statornicit lîngă acest munte. Pentru aceasta, însă, eu pot să-l prefac şi pe tînăr, de asemenea, într-un fir de orez...

Şi deodată, tînărul se prefăcu într-un fir de orez. Batara Guru privi uimit cum amîndouă firele de orez se înclinară unul spre celălalt, se îmbrăţişară ca şi cum ar fi vrut să arate cît de puternică şi de mare este dragostea lor. Batara Guru clătină însă numai din cap şi-şi luă repede zborul spre cer.

În româneşte de C. BABIN

BASM INDONEZIAN

Bravidjaia Tiung Vanara

ACUM CÎTEVA SUTE DE ANI, printre cîrmuitorii insulei Iava, era un radja cu numele de Mundang Vanghi, fiul lui Prabu Mundang Vanghi. Se spune că acesta era un om aspru şi rău.

Într-o zi, Mundang Vanghi plecă în munţi la vînătoare. Acolo întîlni un pustnic, care îi prezise că nevasta sa îi va naşte trei feciori şi că feciorul cel mai mare îi va pricinui moartea.

Auzind prezicerea pustnicului, cîrmuitorul se mînie foar- te. Cuprins de furie, porunci cu glas tare tovarăşilor săi de drum să-l omoare pe schivnic. Dar nici unul nu s-a încumetat să-i îndeplinească porunca. Şi nici el însuşi nu îndrăzni să-l ucidă pe cerşetorul cel sfînt. De aceea se întoarse către pustnic şi-i grăi:

— Dacă nimeni nu se încumetă să te omoare, îţi porun- cesc să părăseşti îndată aceste locuri. Mi-e tot una unde ai să pleci. Iar eu jur că îndată ce se va naşte fiul meu, îl voi înde - părta de la palat şi-l voi pierde.

Zi şi noapte îl frămîntă pe radja prorocirea pustnicului. Iar cînd se născu fiul, el porunci uneia dintre doici să-l ia de la maică-sa, cînd aceasta va adormi, şi să i-l aducă lui. Cînd doica i-l aduse, el porunci robului său credincios, să-l ducă pe ţărmul mării şi să-l arunce în apă.

Pe rob însă nu-l lăsă inima să îndeplinească porunca cîrmuitorului. El duse copilul pe ţărmul mării şi acolo începu să-l cheme pe Kiai Belorong, zeul mării:

— O, Kiai Belorong, atotputernicul zeu al mării!

Stăpînul meu, radja Mundang Vanghi, mi-a poruncit să arunc în mare pe fiul său, noul născut. Dar pe mine nu mă lasă inima să săvîrşesc o astfel de faptă... De aceea te implor să-mi arăţi un semn, ca să ştiu ce trebuie să fac cu acest copil nevinovat?

— Robule al lui radja! Văd că nu ai inimă atît de rea ca stăpînul tău. Lasă pruncul în prima peşteră de piatră pe care o

vei întîlni în calea ta. După aceea te vei întoarce la radja şi-i vei spune astfel: „Stăpîne al meu, voinţa ta a fost îndeplinită! Fiul tău se află acum în puterea zeului Kiai Belorong. Radja se va bucura şi nu te va mai întreba niciodată ce-ai făcut cu copilul. Să nu ai nici o teamă, voi lua pe noul născut sub ocrotirea mea”.

Robul lăsă pruncul în prima peşteră întîlnită în cale, apoi se înturnă la stăpînul său.

Cînd radja Mundang Vanghi îl întrebă de copil, acesta îi răspunse:

— Luminăţia ta, am făcut precum ai poruncit! Fiul tău se află acum în împărăţia lui Kiai Belorong.

— Foarte bine. Pleacă! spuse radja.

A doua zi, la palat, toţi umblau îndureraţi. Mama copilului se trezi dimineaţă speriată: i se furase copilul. Neputînd să suporte nenorocirea, se îmbolnăvi greu şi în aceeaşi noapte şi muri.

După cîteva luni radja Mundang Vanghi a şi uitat de ră- posata sa nevastă şi-şi luă o nouă soţie, pe o prinţesă din statul Pedjadjoran. Aceasta îi născu doi fii. Pe cel mai mare îl che- mară Raden Tanduran, iar pe mezinul Aria Babangan. Radja îşi iubea mult feciorii şi era bucuros că primul său fiu nu era printre cei vii. Cu vremea nici nu mai pomenea de el.

După ce robul cîrmuitorului lăsă pruncul în peşteră, Kiai Belorong trimise acolo pe un pescar care nu avea copii. Acesta de mult îl rugase pe zeul Brama să-i trimeată un copil. Apro- piindu-se de peşteră, pescarul auzi plînsetul noului născut. Se opri în pragul peşterii ca să distingă de unde se aude scîncetul. Pe urmă intră în peşteră şi văzu într-un ungher întunecos co- pilul, pe un pat de ierburi uscate. Pescarul rămase uimit şi se bucură mult văzînd pruncul. Îl ridică şi-l înfăşură într-o bucată de plasă.

„Pesemne însuşi zeul Brama mi l-a trimis, se

gîndi pescarul, atotputernicul şi milostivul Brama!”

Şi-l duse acasă. Nevastă-sa, aşteptîndu-l în colibă, se minună văzîndu-şi bărbatul venind foarte încet, purtînd un ghemotoc în mîini. Îi alergă în întîmpinare să-l ajute şi încă de departe îi strigă:

— Ce-ai acolo, Kaiman?

— Un mic băieţel! îi răspunse bărbatul. Un mic băieţel pe care mi l-a dăruit zeul Brama!

Rasula, soţia sa, nici nu înţelese de la început despre ce-i vorba. Dar cînd văzu copilul, fu cuprinsă de bucurie şi exclamă:

— Ah, micuţul băieţel! Atotputernicul Brama ne-a auzit rugile noastre!

Astfel, pe fiul cel mai mare al lui Mundang Vanghi înce- pură să-l crească şi să-l instruiască pescarul Kaiman împreună cu nevastă-sa Rasula, o femeie bună şi inimoasă.

Trecură mulţi ani. Cîrmuitorul îmbătrîni de tot, însă ră- mase tot rău şi împietrit la inimă. Ambii săi feciori, Raden Tanduran şi Aria Babangan, erau de asemenea înrăiţi.

În schimb, fiul cel mai mare al lui radja, luat de pescar, era foarte vesel şi inimos. Şi, pe deasupra, foarte frumos.

— E, desigur, din neamul radjilor, îi spunea, cîteodată, în şoaptă, Kaiman neveste-si. Priveşte-l, ce piele aurie are, ce înalt şi ce frumos e! Se pare că a fost răpit de duşmanii tatălui său şi ascuns în acea peşteră. Ai răbdare, cu vremea o să aflăm cine este el.

— Numai de nu ni l-ar lua nimeni, răspunse Rasula.

— Eu totuşi vreau să aflu adevărul, dacă este fiu de radja, zise pescarul.

Răzbit de curiozitate, el porni către pădure să se întîl- nească cu pustnicul. Însă cerşetorul cel sfînt nu voi să-i destăi- nuie întîmplarea cu pruncul, ci i-a spus numai atît:

— Să-l duci în oraşul Pedjadjaran, la un meşter fierar, să înveţe acolo fierăria.

Trecură cîteva luni şi toţi fură uimiţi de uşurinţa cu care băiatul îşi însuşi meseria. Şi atunci pescarul îşi dădu seama că fiul său adoptiv este într-adevăr

urmaşul unui radja.

După cîţiva ani vestea despre iscusita sa artă se răspîn- dise în toată ţara şi oamenii începură să preţuiască mult unel- tele făurite de el. Ştirea despre tînărul fierar ajunse şi pînă la radja Mundang Vanghi. Acesta îşi exprimă dorinţa să-l viziteze ca să-i admire meşteşugul.

Intrînd în fierărie, radja îl găsi pe vestitul fierar lucrînd şi fu surprins văzînd faţa tînărului luminată de flăcările focului.

Radja ar fi vrut să-i spună ceva, dar se pierdu şi nu scoase nici un cuvînt. Tînărul fierar semăna cu răposata nevastă-sa, ca două picături de apă. Cîtăva vreme radja, uimit peste măsură, stătu tăcut, iar apoi spuse:

— Cum te cheamă, fierarule? Părinţii tăi se vede că sînt de neam nobil?

Tînărul răspunse respectuos:

— Asta nu ştiu, Luminăţia ta. Unchiaşul Kaiman m-a gă- sit într-o peşteră de piatră, cînd eram încă mic de tot. El m-a luat la dînsul acasă şi împreună cu soţia sa Rasula, o femeie bună şi miloasă, m-au crescut şi m-au instruit. Eu îi socotesc părinţii mei.

Spusele tînărului îl tulburară adînc pe cîrmuitor. Fără să scoată un cuvînt, ieşi din fierărie, se urcă repede în litieră şi porunci robilor să se grăbească din toate puterile lor. El nădăjduia să ajungă la palat înainte de a răsări soarele.

Odată ajuns, porunci să fie chemat robul căruia, cu mulţi ani în urmă, îi poruncise să arunce copilul în mare.

Cînd bătrînul rob i se înfăţişă, radja, plin de mînie, îi strigă:

— Ia spune-mi, cum ai îndeplinit atunci porunca mea?
Ai aruncat în mare copilul pe care ţi l-am încredinţat?

Cu glasul tremurînd de spaimă, bătrînul rob îi spuse:

— Pe fiul tău cel mai mare l-am dus pe malul mării, însă mi-a fost milă să-l omor. Şi atunci l-am chemat pe Zeul Kiai Belorong, iar el...

— Iar el a trimis un pescar să-l salveze! urlă ieşit din fire
radj
a. În acea clipă Mundang Vanghi dădu poruncă sclavilor
să-l omoare pe batrîn.

— Vedeţi, să-mi duceţi la îndeplinire porunca aşa

cum se cuvine, adăugă radja. Dacă o să procedaţi ca dînsul, o să rămîneţi cu toţii fără capete!

Bătrînul rob căzu în genunchi în faţa cîrmuitorului, mul- ţumindu-i pentru condamnarea sa la moarte. El dorea de mult să moară, deoarece viaţa ajunsese să-i fie o povară la curtea aceea. Şi acum el primea moartea cu bucurie. Astfel a înţeles radja să-i mulţumească bătrînului rob pentru serviciul său

credincios şi pentru viaţa sa petrecută în robie. Liniştit, el îi urmă pe tinerii sclavi, cărora li se poruncise să-l omoare.

După moartea bătrînului rob, Mundang Vanghi porunci să fie adus la curte pescarul Kaiman. Cînd acesta i se înfăţişă, radja îl întrebă furios:

— Spune-mi, pescarule, unde ai găsit pruncul pe care l-ai instruit ca pe un prinţ? Ce ştii despre neamul lui?

— Luminăţia ta, spuse pescarul cu supunere, eu l-am găsit cînd era încă mic de tot, într-o peşteră de piatră. Stătea acolo şi plîngea de foame. Nu ştiu nimic cum de a ajuns acolo. Acum e un tînăr zdravăn, inimos şi bun la suflet. Pielea îi este de culoare aurie şi asta înseamnă că este de neamul radjilor. De aceea eu l-am şi instruit ca pe un prinţ.

— Vasăzică tu, un simplu pescar, neştiind nimic despre acest copil, l-ai dat la învăţătură la fierărie, aşa cum se obişnu- ieşte cu prinţii, spuse cu răutate radja. Şi toate acestea numai pentru pricina că el are pielea mai luminoasă decît a ta? Asta nu-i de ajuns ca el să fie din neamul radjilor. Mulţi oameni au astfel de piele.

— Se prea poate, Luminăţia ta, răspunse pescarul. Dar nu numai asta vădeşte originea sa nobilă. Ci şi glasul lui, înfăţi- şarea, mersul lui, totul arată clar că el este fiu de radja.

Mundang Vanghi răspunse rîzînd:

— Fierarul pe care l-am văzut azi dimineaţă nu seamănă nici pe departe cu un prinţ. Şi acum, întoarce-te în satul tău!

Kaiman se ploconi supus şi, luîndu-şi rămas bun de la radja, părăsi palatul. Purtarea cîrmuitorului îl puse pe gînduri. De ce radja deodată a început să se intereseze de învăţătura băiatului? Pescarul nu putea să priceapă. Iar cînd îi povesti totul neveste-si, femeia proastă, nici ea nu înţelese nimic.

— Mai bine întreabă despre acest lucru pe pustnicul care locuieşte în ţara Kedu, spuse ea bărbatului său. El, desigur, va putea să-ţi explice de ce radja se interesează atît de mult de fiul nostru.

A doua zi, pescarul purcese spre ţara Kedu. Pe schivnic îl găsi într-un templu. Lui Kaiman, desigur, nici prin gînd nu-i trecuse că cerşetorul sfînt este unul şi acelaşi pustnic care, cu mulţi ani în urmă, i-a prezis lui radja că va fi omorît de fiul său

cel mai mare. Din acea vreme bătrînul se găsea în exil şi trăia într-un templu. Kaiman, se înţelege, nu ştia nimic despre acest lucru. El îi povesti schivnicului istoria sa şi-l întrebă de ce radja Mundang Vanghi a trimis robi cu litieră după el, un simplu pescar.

— De ce, deodată, atîta cinste a dat peste mine? întrebă el. De ce radja ne-a întrebat cu atîta insistenţă despre prove- nienţa fiului nostru adoptiv? Noi, pur şi simplu, nu pricepem nimic. De aceea am venit aici ca să-mi desluşeşti despre ce este vorba. Eu am observat că fiul nostru adoptiv după glas şi mers aduce a Mundang Vanghi. S-ar putea ca el să fie fiul unei roabe de-a lui radja şi de aceea l-au aruncat în peşteră? Spune-mi sfinte pustnice, care-i adevărul? Au temei presupunerile mele?

— Mai întîi odihneşte-te binişor aici, îi răspunse schiv- nicul. Te văd foarte ostenit de drum. Iar eu în vremea asta mă voi strădui să lămuresc de ce radja Mundang Vanghi doreşte să ştie atît de mult de unde e luat fiul tău adoptiv.

Două zile şi două nopţi Kaiman petrecu în templul pust- nicului. În a doua noapte, cerşetorul îi spuse:

— Pescarule, am găsit răspuns la întrebarea ta. Vîntul mi-a arătat calea către dezlegarea acestei taine. Bufniţa şi po- rumbiţa mi-au destăinuit cu strigătele lor. Porumbiţa mi-a şoptit la ureche despre aceasta, că radja Mundang Vanghi a poruncit să fie ucis fiul său mai mare. Robul căruia i s-a dat poruncă să săvîrşească omorul, nelăsîndu-l inima să facă aşa ceva, a ascuns pruncul într-o peştera de piatră. Să nu crezi că fiul tău adoptiv este din neamul robilor. Nu, el este fiul An- dinei, prima soţie a lui Mundang Vanghi. Lui i se cuvine tronul tatălui său şi cîrmuirea ţării. Dar să nu-i spui băiatului nici un cuvînt despre acest lucru. Încă n-a sosit vremea pentru aşa ceva, deoarece fratele său Raden Tanduran e încă puternic şi se foloseşte de

dragostea norodului. Să ai grijă de fiul tău adoptiv ca de ochii din cap. Iată, asta-i tot ce pot să-ţi spun. Şi acum să nu te întorci în satul tău, ci să mergi mai întîi la Podjadjaran să-ţi vezi fiul.

Pescarul purcese spre Podjadjaran şi bine făcu, pentru că tocmai atunci sosi acolo Mundang Vanghi. Radja ştia de-acum că fierarul nu este altcineva decît prinţul cel mai mare. El îşi

puse în gînd să-l piardă, şi pentru aceasta hotărî să recurgă la un şiretlic.

Văzîndu-l pe tînăr, cîrmuitorul îi spuse cu blîndeţe:

— Bună dimineaţa, fierarule!

— Bine aţi venit, Luminăţia voastră, răspunse fierarul.

— Am venit să te întreb dacă vrei să-mi vinzi cuşca asta pentru tigri, zise Mundang Vanghi. Şi aş vrea să ştiu dacă e îndeajuns de puternică pentru a pune în ea doi tigri.

— Nici zece tigri nu vor putea rupe barele acestei cuşti, răspunse fierarul.

— Însă înainte de a o cumpăra, aş vrea să te rog s-o mai cercetezi încă o dată pe dinăuntru. Dacă barele sînt destul de rezistente, precum şi peretele din spate. După cum se ştie, tig- rii sînt animale fioroase şi s-ar putea întîmpla vreo nenorocire. Aşa că, intră în cuşcă şi mai examineaz-o o dată cu atenţie.

Fierarul nu bănuia că radja îi pregăteşte o cursă. El des- chise porţile şi intră în cuşcă. Dar în acea clipă se ivi Kaiman. Dîndu-şi seama ce nenorocire îl ameninţă pe fiul său adoptiv, se apropie repede de el şi-i şopti la ureche:

— Nu intra singur în cuşcă! Radja vrea să te omoare!

Spune-i să intre şi el cu tine în cuşcă...

— Ei, bătrîne, ce tot şopteşti acolo? strigă furios Mun- dang Vanghi. Tu nu ştii că pot să te ucid pentru faptul că ai ve- nit aici nechemat, cînd aici se găseşte cîrmuitorul tău? Să pleci imediat, din faţa mea!

După aceasta se adresă din nou fierarului:

— Iar tu să-mi îndeplineşti porunca şi să intri în cuşcă!

— Dar, Luminăţia ta, încă n-ai văzut ce lacăt mare şi pu- ternic am făcut pentru cuşcă. Nu vrei să-l vezi?

— Unde e? îl întrebă radja.

— În cuşcă, răspunse tînărul. Ia priveşte-l ce uşor şi simplu se închide!

— Conduceţi-mă în cuşcă, porunci el robilor săi. Vreau s- o cercetez pe dinăuntru.

Numai ce Mundang Vanghi intră în cuşcă, Kaiman se aruncă spre ea şi o închise. Apoi se întoarse către robi şi le spuse:

— Ridicaţi-l şi duceţi-l pe ţărmul mării. Şi acolo să faceţi cu el ceea ce doreşte tot norodul. Iar voi o să vă eliberaţi din lanţurile robiei şi veţi fi bine răsplătiţi.

Robii la început stătură în cumpănă, se temeau de cur- tenii cîrmuitorului. Însă după ce pescarul îi încredinţă că ni- meni nu se va atinge de ei, ridicară cuşca, în care spumega de furie radja, şi-o duseră acolo unde le poruncise pescarul. Ajun- gînd pe malul mării, ei se îndreptară către peştera de piatră în care, cu mulţi ani în urmă, pescarul găsise copilul.

Mundang Vanghi, înnebunit, tremura de frică la gîndul ce-o să i se facă şi urla cît îl ţinea gura:

— Daţi-mi drumul! Robii mei, nu ascultaţi de acest om! Eu sînt cîrmuitorul vostru, vă promit să vă răsplătesc cu pietre scumpe! Am să vă las pe toţi liberi. O să puteţi pleca oriunde-ţi vrea!

Dar robii nu-i dădeau nici o ascultare. Ei făceau numai ceea ce le poruncea pescarul.

Cînd duseră cuşca în peşteră, Kaiman se îndreptă către Mundang Vanghi şi-i spuse:

— Există oare pe lumea asta un tată atît de crud, care să poruncească ca fiul său, noul născut, să fie aruncat în mare? Cunoşti un asemenea tată?

Radja se înfurie şi mai tare şi nu-i răspunse nimic pescarului.

Unul dintre robi, fiul bătrînului sclav ucis de radja, spuse:

— Tatăl fără inimă despre care vorbeşti este însuşi Mun- dang Vanghi! El l-a dat pe fiul său tatălui meu spunîndu-i:
„Karno, ia-l şi du-l pe prinţul nou-născut pe ţărmul mării şi aruncă-l în apă”. Tatăl meu a dus pruncul, dar nu s-a îndurat să-l omoare. A întrebat pe zeul mării, Kiai Belorong. Acesta i-a răspuns: „Rob al craiului, tu nu ai inimă crudă ca stăpînul tău. Lasă copilul în prima peşteră de piatră pe care o vei întîlni în cale”. Şi tatăl meu a dat ascultare zeului

mării.

— Iar eu am găsit copilul în peşteră, l-am luat acasă, şi l-am crescut ca pe propriul meu fiu, continuă pescarul istorisi- rea tînărului sclav.

După aceea se întoarse din nou către radja:

— Dar cine a vrut să arunce în cuşcă pe fiul său regăsit şi să-l lase pradă tigrilor?

— Însuşi radja Mundang Vanghi! exclamă fiul bătrînului ucis.

Radja îşi ieşise din minţi de furie. Gura îi era plină de spume, iar ochii păreau că-i vor sări din orbite, din clipă în clipă. Urla şi se zbătea ca un tigru. Apoi căzu pe podeaua cuştii şi-şi dădu duhul.

Pescarul îi dădu fiului său adoptiv numele de Bravidjaia Tiung Vanara. Acum el putea să cîrmuiască ţara în locul lui Mundang Vanghi. Pe fiii acestuia din a doua căsătorie, Raden Tanduran şi Aria Babangan, îi izgoni din ţară. Dar din această pricină se iscă războiul fratricid, însă noul cîrmuitor izbuti să-i înfrîngă pe duşmanii săi.

Domnia lui Bravidjaia nu dură mult, deoarece Raden Tanduran se întoarse cu o armată numeroasă şi ocupă din nou ţara.

Bravidjaia Tiung Vanara îşi adună toţi sclavii săi şi se îndreptă către pădurile fără sfîrşit. În aceste păduri ei nu găsiră altă hrană decît fructele amare ale copacilor.

Aici Bravidjaia a întemeiat o ţară nouă căreia îi dădu numele de Madjapahit, ceea ce înseamnă fructe amare.

Astfel a luat naştere statul Madjapahit.

În româneşte de C. BABIN

BASM LETON

Păţania unui boier care a mîncat fîn

TRĂIA ODATĂ într-un sat un boier tare hrăpăreţ şi hapsîn.

Cînd pleca la drum cu trăsura, avea obiceiul acest boier să mănînce şi să bea de unul singur. Nici că-i păsa de vizitiu, dacă e flămînd sau nu. Lui să-i fie bine.

Se spunea despre vizitiii care fuseseră la el în slujbă că flămînziseră două şi trei zile chiar.

Aşa că, de la o vreme, nimeni nu mai voia să se bage slugă la acest boier zgîrcit.

A căutat el, boierul,... a dat de veste prin sat, dar degea- ba. Toţi aflaseră de zgîrcenia şi răutatea boierului şi nu i-ar fi slujit pentru nimic în lume.

Într-o zi stăteau de vorbă la cîrciumă cîţiva oameni din sat despre boier, cum nu-şi poate găsi vizitiu cu nici un chip. Cînd, un flăcău zdravăn şi frumos, străin de loc, spuse:

— Măi, oameni buni... iacă eu mă prind să mă tocmesc vizitiu la hoţul ăsta de boier al vostru... şi să-i iau simbria de două ori. Ba mai mult decît atît: mă leg în faţa dumneavoastră, cinstiţi gospodari, să-l fac să mănînce fîn ca vitele, în loc de mîncare ca oamenii!

Oamenii rîseră de el şi-l cam luară la trei parale.

— E prea gogonată! spuse unul.

— Hai să zicem, adăugă altul, să zicem că ai izbuti să-i iei simbria de două ori... mai du-te, vino... dar ca să-l faci pe zgripţuroiul nostru de boier să mănînce fîn, nu prea văd cum.

— Ce vă pasă? se-ntărîtă flăcăul cel străin (care era un fel de Păcală) eu mă prind să fac isprava asta şi gata!

Şi-au făcut oamenii prinsoare cu el. Iar flăcăul, a doua zi, dis-de-dimineaţă, s-a-nfăţişat la boier.

— Am aflat, boierule, că vă trebuie vizitiu.

— Aşa ceva, răspunse boierul. Dar cum îţi zice, băiete?

— Ionas, boierule, de cînd mă ştiu pe lume.

— Uite ce e, Ionas... la mine, la curte, ai să trăieşti tare bine... Dar am şi eu dambla, să ştii... Cînd plec la drum, la tîrg, la vreo petrecere sau altundeva... n-am obicei să dau de mîn- care vizitiului... Ai, ce zici?

— Bine, boierule... aşa să fie... dar să facem o învoială. Ca să nu-mi faceţi poftă, să nu mîncaţi niciodată în faţa mea. Iar dacă o să călcaţi învoiala, îmi daţi simbria de două ori pe-atît!

Boierul stete o toană pe gînduri şi-şi zise: „Şi-aşa el, ca vizitiu, stă cu spatele la mine... Şi de-oi îmbuca ceva în trăsură, n-are cum să mă vadă!”

Apoi grăi: „Fie, precum spui”.

Eee... şi peste cîtăva vreme, boierul îi spuse lui Ionas să pună caii la trăsură. Era poftit la masă, la un boier care şedea la vreo şapte sate de moşia lui. Şi, ca să aibă poftă de mîncare mai mare, boierul nu pusese nimic în gură în ziua aceea.

Acu, drumul era lung şi dacă vreai să-l scurtezi, trebuia să treci printr-o pădure. Dar Ionas al nostru o luă pe marginea pădurii. Băgînd de seamă că boierul a adormit în trăsură, ocoli, o-ntoarse, o răsuci, pînă se lăsă noaptea. Atunci opri caii şi spuse spăşit:

— Am rătăcit drumul, boierule, trebuie să rămînem aci, n-avem încotro.

— Tii, făcu boierul cu obidă, dracul m-a pus să plec la drum cu un nătîng? Dacă nu cunoşti drumul, la ce te-ncumeţi la slujba de vizitiu?

A mai blogodorit el, boierul, dar n-a avut ce face. Au tras mai încolo, la un luminiş. Noroc că era lună plină şi lumina ca ziua.

Ionas deshămă caii şi-i priponi mai încolo de copaci. Apoi luă nişte fîn dintr-o căpiţă uitată-n luminiş şi-i aşternu boierului să doarmă.

Dar cum să adoarmă boierul nemîncat? Se lupta cu o foame nemaipomenită. Se-nvîrtea, se răsucea, dar somnul nu se prindea de geana lui.

Ionas se trăsese ceva mai la o parte. Îşi scoase

din traistă: pîine, ceapă şi slănină şi le puse uşor pe iarbă, fără să-l vadă boierul. Luă apoi o mînă de paie din spatele trăsurii. Se aşeză jos şi începu să mănînce, ţinînd paiele în mîna dreaptă.

Boierul auzi mestecînd şi, ridicîndu-se în capul oaselor, se uită lung spre Ionas.

— Mă, drăcie, îşi zise el, aiurez eu sau e adevărat? Ionas mănîncă paie! Hm! Vezi dumneata unde te duce foamea? şi se trînti din nou pe fîn, adormind cu greu.

Dis-de-dimineaţă se trezi boierul amorţit şi flămînd cum nu mai fusese în viaţa lui. Se sui în trăsură bombănind şi porniră mai departe.

Dar nu ştiu cum se făcu, că nici de astă dată nu găsiră drumul cel bun. Şi din nou îi prinse noaptea.

Acu se opriseră pe-o cîmpie ce se-ntindea cît vedeai cu ochii. Boierul rămase în trăsură, cu coviltirul ridicat. Ionas se trase la rădăcina unui pom şi-ncepu să-nfulece de zor slănină cu pîine, avînd paiele lîngă el. Boierul, vlăguit mai mult de foame decît de osteneală, îl întrebă înciudat:

— Dar ce naiba ai găsit de mîncare, măi, Ionas?

— Ce-am găsit de ieri, boierule. Am luat o mînă de paie de la cai şi mănînc, dacă n-am altceva.

— Ce vorbeşti? Paie?! Hm! înghiţi boierul în sec.Ştii... sînt bune, bre, Ionas?

— Păi... de... eu zic că da!

— Hm! Ia adu-mi, măi, şi mie să-ncerc, că nu mai pot de foame!

— Vai de mine, boierule, nici nu mă gîndesc să fac una ca asta! Cum o să mănînce un boier mare ca dumneavoastră paie!

— Dar tu cum mănînci... şi cu poftă încă. Hai, adu-mi paie, că pic de foame...

— N-o să le puteţi mesteca, boierule... Paiele sînt tari, nu glumă... Mai bine v-aduc niţel fîn, că e mai fraged...

— Fîn... ce-o fi... numai adu-mi mai repede, că

mor. Ionas îi aduse boierului o mînă de fîn şi i-o puse dinainte, ca la vite. Boierul lihnit de foame îmbucă o gură, mestecă cu greu, dar de înghiţit îi fu peste putinţă. Se-necă şi-ncepu să tuşească, de-i ieşiseră ochii din cap, ca cepele. Ionas îi dădu vreo doi pumni zdraveni după ceafă, chipurile, ca să-şi vină în fire. Boierul icni, scuipînd:

— Da cum naiba de poţi mînca paie şi cu atîta poftă încă, pe cîtă vreme eu nici fîn nu pot înghiţi?! Mă las păgubaş de petrecerea la care am fost poftit... Aprinde felinarele la trăsură, suie-te pe capră şi dă-i drumul încotro vezi cu ochii... Cată să ajungem la un han, unde-o fi, că mă prăpădesc de foame... Hai!

Ionas făcu precum îi poruncise boierul şi-ntr-un tîrziu, aproape de revărsatul zorilor, ajunseră la un han.

— Aduceţi-mi de mîncare şi de băut! abia şopti lihnit boierul.

Şi cînd hangiul îi puse pe masă pîine, nişte cîrnaţi şi-o carafă cu vin, boierul se năpusti asupra lor ca un cîine hămesit şi-ncepu să-nfulece ca de frica morţii.

Cînd potolit îşi ridică ochii, îl văzu pe Ionas lîngă el, rînjind:

— Aşa-i că ţi-ai călcat învoiala, boierule?

— Care învoială? mormăi boierul, cu gura plină. Ce tot îndrugi acolo?

— Învoiala ca să nu mănînci niciodată în faţa mea! Ca oamenii, de bună seamă... Ca vitele, fîn... mîncaşi azi-noapte!

— Ptiu, scuipă boierul cu necaz. Naiba să te ia şi pe tine şi pe paie şi pe toţi... Şi-acu ce vrei?

— Păi... învoiala... să-mi dai simbria de două ori!

Şi boierul hrăpăreţ n-a avut încotro... I-a dat simbria după învoială. Iar cînd Ionas le-a povestit ţăranilor toată tărăşenia, aceştia s-au prăpădit de rîs.

Nu ştiu cum s-a făcut că m-am brodit şi eu p-acolo... şi auzind această întîmplare m-am grăbit să v-o povestesc şi dumneavoastră.

În româneşte de C. BABIN

BASM DIN MADAGASCAR

Dinţi de crocodil

SĂRĂCIA NU FACE PE OAMENI mai buni, ci dimpotrivă, îi nenoroceşte, ba uneori chiar îi duce la pierzanie. Se povesteşte că, odată, o bătrînă săracă şi necăjită se sfătui cu feciorul său cum să scape de sărăcie şi să se îmbogăţească. Erau nevoiaşi, lipiţi pămîntului. Într-o zi bătrîna îi spuse fiului său:

— Du-te, băiatul meu, pînă-n piaţă şi află care anume mărfuri sînt mai scumpe şi mai căutate de cumpărători.

Feciorul plecă pînă-n piaţă şi văzu că nu există alte lucruri mai scumpe decît dinţii de crocodil. Şi era cea mai căutată marfă. Cînd se întoarse, maică-sa îl întrebă:

— Ei, care sînt mărfurile cele mai de preţ şi mai căutate?

— Multe lucruri sînt scumpe în piaţă, răspunse fiul. Dar cei mai scumpi sînt dinţii de crocodil.

Se bucură mult bătrîna. „Nu-i mare lucru să faci rost de dinţi de crocodil, se gîndi ea, e un fleac.”

— Şi cît se plăteşte un dinte de crocodil? întrebă bătrîna. Fiul răspunse:

— Trei-patru ariari[1], iar pentru colţi, chiar şapte-opt ariari. Cei mai frumoşi se vînd şi mai scump, cu nouă ariari.

Într-adevăr, dinţii de crocodil sînt o podoabă foarte căutată şi preţuită.

După o clipă de tăcere, mama îi spuse fiului:

— Hai, feciorașul mamei, să terminăm cu sărăcia. Să mergem pînă la rîu după dinţi de crocodil, dacă ei se plătesc atît de scump.

A doua zi o porniră împreună către rîu. Tocmai atunci stătea întins pe ţărm un uriaş crocodil, încălzindu-se la soare, căscînd, arătîndu-şi toţi dinţii. De bucurie, bătrîna se lumină toată la faţă, văzînd două rînduri de dinţi din cale afară de frumoşi. Şi prinse a face socoteli în sinea sa.

---

[1] Ariari – monedă unitară, egală cu 5 franci.

— Iată-i, aceia desigur costă cîte cinci ariari, iar pe ceilalţi n-o să-i dau pe mai puţin de şapte! Acum am să-l omor!

Apoi îi spuse băiatului:

— Pregăteşte-mi sacul, să pun dinţii crocodilului

în el. Şi, aplecîndu-se, începu să se furişeze,

încet, către croco-
dil. Iat-o că se apropie chiar lîngă el. Crocodilul n-o observă deloc. Deodată bătrîna îl prinse de laba din faţă. Pe uscat, cro- codilul nu poate să se lupte, e uşor să-l învingi. Dar ea n-a avut putere să-l ţină şi crocodilul o tîrî spre apă; bătrîna intră în apă pînă-n genunchi. Băiatul văzînd-o, se sperie şi începu a striga:

— Dă-i drumul, mamă, dacă nu poţi

să-l ţii. Bătrîna îi răspunse:

— Cum să-i dau drumul, fiule, încă nu i-am scos nici un dinte?!

Iar crocodilul o ducea după sine tot mai departe în apă. Apa îi ajunse pînă la brîu. Şi din nou, băiatul îngrijorat de soarta mamei sale îi strigă:

— Lasă-mă să te ajut,

mamă. Bătrîna îi

răspunse:

— Nu, dragul meu, nu trebuie! Lasă să mă ducă în apă, am să-i scot barem doi colţi, dintre cei mai lungi!

Şi apucă cu mîinile colţii crocodilului. Dar nu putu să-i smulgă, iar animalul o ducea după el, tot mai departe în apă. Iat-o pe bătrînă intrată în rîu pînă la gît.

Băieţandrul, speriindu-se şi mai tare, o întrebă:

— Să chem oameni într-

ajutor? Bătrîna se supără:

— Nătărău mai eşti! Am găsit bogăţia şi tu vrei să aduni oameni. Pesemne ai căpiat, fiule!

Şi se apucă din nou să se războiască cu crocodilul. Dar nu putu să-l învingă. I se vedea

numai capul din apă. Băiatul se sperie rău şi începu să se roage de maică-sa:

— Nu te mai împotrivi, mamă, hai, să chem oamenii! Bătrîna stătu în cumpănă o clipă, apoi răspunse:

— Mai aşteaptă puţin.

Crocodilul însă ajunse la apa adîncă, tîrîndu-şi duşmanul după el. Bătrîna cînd se ducea la fundul apei, cînd apărea la suprafaţă, lăsînd în urma ei băşici de apă.

Băiatul izbucni în plîns, strigînd:

— Ajunge, mamă, lasă-l în pace, salvează-ţi viaţa! Obosită peste măsură, bătrîna se rugă cu glasul stins:

— Cheamă oamenii mai repede, altfel crocodilul o să mă omoare!

— Ajutor, oameni buni! Crocodilul mi-a răpit-o pe mai- că-mea. Cine o salvează, acela mă va lua de rob!

Oamenii din jur alergară în grabă către ţărm, dar sosiră prea tîrziu, bătrîna nu se mai vedea din apă; crocodilul o tîrîse cu el la fund.

În româneşte de C. BABIN

BASM MONGOL

Preţuirea bătrînilor

ÎN VREMURILE DE DEMULT trăia pe lume un han tare trufaş. Cîndva hanul acesta avusese foarte mulţi supuşi. Însă o dată cu scurgerea zilelor, numărul oamenilor se împuţina din ce în ce mai mult. Aceasta din pricină că după legea dată de el, toţi bătrînii, care nu mai puteau ţine în loc un viţel de un an, erau supuşi morţii.

Un băieţandru din această împărăţie îşi puse în gînd să izbăvească de la moarte pe bătrînul său tată. Săpă o groapă adîncă, îl aşeză acolo şi-i aducea în fiecare zi, în taină, de ale gurii.

Cînd slujitorii împăratului veniră să-l ia, tînărul le spuse, cu lacrimi în ochi, că părintele său a murit cu cîteva luni în urmă. Slujitorii îi dădură crezare şi plecară mai departe.

Într-o zi băiatul, trecînd prin apropierea palatului hanu- lui, zări o grămadă de oameni. Mulţimea privea cu interes un trunchi de copac, cu ambele capete la fel de groase. Trunchiul fusese trimis din partea hanului vecin, cu ameninţarea de răz- boi dacă nu i se va răspunde grabnic, care dintre capetele trun- chiului este dinspre rădăcină şi care dinspre coroană. Sorocul se apropia. Mîhnit peste măsură, hanul dădu de ştire că va dărui un sac de aur aceluia care va dezlega ghicitoarea. Auzind toate acestea, băiatul se duse la tatăl său şi-i ceru sfatul.

— E o taină foarte uşoară, spuse bătrînul. Dacă trunchiul va fi lăsat pe o apă repede, el va pluti cu partea de sus, coroana, înainte.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, tînărul se înfiinţă la han şi-i spuse cum se poate afla care este coroana şi care este rădăcina trunchiului. Hanul, în mare zor,

trimise un sol la hanul vecin cu răspunsul, iar pe băiat îl răsplăti după făgăduinţă.

După o bucată de vreme, hanul vecin îi trimise din nou, spre dezlegare, de data aceasta o făptură ciudată, mare cît un bou, cu mai mulţi colţi şi cu douăsprezece picioare. Trebuia să

primească răspuns unde trăiesc asemenea fiinţe şi cum pot fi omorîte. Iarăşi se adunară la palatul hanului mii de supuşi, dar nimeni n-a fost în stare să-i dea de capăt. Atunci hanul porunci unui slujitor să păzească namila toată noaptea. Dar dimineaţa, spre uimirea tuturor, nu găsiră nici urmă de oase din paznic. Vremea trecea şi nemaivăzuta arătanie mîncase sute de oameni. Veni şi rîndul băiatului s-o păzească. Îndurerat adînc, el se duse iarăşi la tatăl său.

— Nu te întrista, fiul meu, îi spuse bătrînul. Această făp- tură, în realitate, este un purice supraîngrăşat. Cînd o vei stră- jui să nu dormi, ci să fii tot timpul cu băgare de seamă; dacă ciudăţenia o să vrea să se năpustească asupra ta, să-ţi freci picioarele unul de altul; cel mai mult îi e frică de acest lucru.

Feciorul făcu întocmai precum îl sfătuise bătrînul şi scăpă cu viaţă. A doua zi dimineaţa slujitorii hanului deschizînd uşa, spre marea lor mirare văzură pe tînăr întreg şi nevătămat; alergară îndată la han şi-i povestiră totul. Hanul porunci să-i fie înfăţişat băiatul şi aflînd că ciudata făptură nu-i altceva decît un purice îngrăşat peste măsură, trimise răspuns hanului vecin, iar tînărului îi spuse:

— Tu ai salvat împărăţia mea. Cere de la mine orice-ai vrea şi eu îţi voi îndeplini dorinţa.

— E o mare cinste să ascult asemenea cuvinte, îi răspun- se băieţandrul, dar trebuie să vă mărturisesc că acesta nu este meritul meu. Şi căzu în genunchi. Tainele au fost dezlegate de tatăl meu. Nu-mi doresc nici un fel de bogăţie, aş vrea numai un singur lucru: să desfiinţezi legea după care bătrînii sînt sortiţi morţii.

Hanul ascultă dorinţa tînărului şi porunci îndată slujito- rilor să adune cu tobele mici triburile mici, iar cu tobele mari seminţiile mari. Şi cînd se adună tot norodul, atunci chiar hanul în persoană aduse la

cunoştinţa supuşilor săi schimbarea vechii legi şi introducerea alteia noi. După legea cea nouă se poruncise cu străşnicie ca oamenii bătrîni să fie respectaţi şi cinstiţi.

Tot atunci, hanul renunţă la tronul său în favoarea tînă- rului iscusit, iar bătrînul înţelept deveni mîna dreaptă a fiului

său. De atunci poporul acelei împărăţii trăieşte în linişte şi în fericire.

În româneşte de C. BABIN

BASM MONGOL

Cea mai mare bogăţie

SE POVESTEŞTE CĂ odată pe drumurile unor pustiuri se întîlniră doi călători, un tînăr şi un bătrîn înţelepţit de po- vara anilor. Se prinseră în vorbă. Tînărul începu să se jăluie de viaţa grea ce o duce:

— Prea cinstite drumeţ, nu sînt fericit deloc! Venerabilii mei părinţi nu mi-au lăsat nici un fel de moştenire. Ce minunat este să fii bogat! Ce nenorocire însă că, în lumea asta, eu sînt omul cel mai sărac şi mai nefericit!

— Ei, nu te mai tîngui atîta, fiule! răspunse bătrînul. Nu trebuie să fii atît de trist şi atît de pierdut!

— Cum să nu fiu îndurerat şi nefericit cînd nu am nici un fel de avere?

— Încetează, fiule, rosti bătrînul călător. Ai atîtea bogăţii în mîinile tale şi cînd colo te plîngi de sărăcie!

Tînărul tresări şi-l privi mirat:

— Ce fel de bogăţii? Eu ştiu că n-am nimic!

Atunci drumeţul cel înţelepţit de mulţimea anilor îi grăi:

— Te-ai gîndit vreodată cît preţuiesc ochii tăi? Cedea- ză-mi numai un singur ochi şi am să-ţi dau în schimbul lui tot ce doreşti de la mine.

— Cum?! Să-mi vînd un ochi? se sperie tînărul. Nu, cins- tite călător, n-am să-mi dau ochiul meu nici pentru cea mai mare comoară din lume.

— Bine, urmă bătrînul. Atunci cedează-mi o mînă, pen- tru care am să-ţi dau aur şi argint atît cît îţi pofteşte inima.

— Pentru aur şi argint să-mi dau o mînă? se înspăimîntă tînărul drumeţ. Nu, pentru nimic în lume n-am să fac aşa ceva! Pentru nici un fel de aur!

— Vezi dar, fiul meu, ce bogăţii ai? cuvîntă bătrînul tova- răş de drum. Şi, dacă este aşa, atunci de ce plîngi? Crede-mă că cea mai mare bogăţie este însuşi omul! Dacă omul este sănă-

tos, dacă are mintea luminată, atunci el are şi putere să-şi agonisească singur orice bogăţie din lume.

În româneşte de C. BABIN

BASM POLONEZ de Waclaw Sieroszewski

Invalizii

SE APROPIA SEARA. Bura. Drumul glodos şi negru era cu totul pustiu. Singurul trecător, un cocoş mare lălîu, păşea pe el teribil de liniştit, ridicînd agale picioarele uscate peste băl- toacele de apă. Cu fiecare pas superba, însă pleoştita creastă îi tremura peste ciocul purtat cu orgoliu, iar vîntul se distra familiar cu frumoasa-i dar rărita coadă. În mişcările hoinarului, cumpănite de ochii lumii, se puteau întrezări totuşi timiditatea şi chiar frica. Cînd o picătură mai mare de ploaie i-a căzut neaşteptat pe creastă, a ţopăit neîndemînatic cu ameninţătorul co-co-co! A pornit apoi cu încăpăţînare mai departe, privind tot timpul împrejur. Pesemne îşi căuta adăpost pentru noapte. Nicăieri însă, cît puteai cuprinde cu ochii, nu se vedea nici cea mai mică buturugă, vreun copăcel sau scînduri de gard. Cîmpuri negre sau roşcate de secară, păşuni noroioase se întindeau pînă hăt, departe, la orizontul înceţoşat şi întunecat. Poate că acolo se afla vreun codru, dar era greu să-ţi dai seama prin ploaie şi încă la vremea înserării.

„Dacă s-ar ivi măcar vreo colină, vreo piatră de drum de pe care să poţi vedea împrejurimile şi să înţelegi dacă-i vreo nădejde îndepărtată de culcuş! Da' aşa, în ploaie, pe drum, noaptea ca un beţivan!... O! co-co-co!” se gîndea cocoşul.

Deodată se înveseli şi chiar făcu o mişcare uşoară cu ari- pile; la cîţiva paşi, pe marginea şanţului, ochii lui slabi au recunoscut un obiect întunecos, asemănător cu un pietroi.

„Să mă opresc o clipă, să mă aşez pe el, ca să mi

se usuce picioarele şi să se încălzească!” gîndi cocoşul şi se porni, de pe drumul drept, într-acolo. Uşor, ca în bunele timpuri vechi, sări scuturînd din aripi şi nimeri cu picioarele întinse pe piatră.

Atunci însă se întîmplă un lucru nemaiauzit: piatra miorlăi, mieună şi ţîşni în lături, undeva în întuneric. Cocoşul, ca să se salveze de la o cădere groaznică, a trebuit să-şi întindă

de-a binelea aripile. Cu toate acestea s-a trezit într-o apă murdară şi puturoasă de şanţ.

— Cto-cto-cto?! cotcodăci mînios. Ce glumă proastă mai e şi asta?! Să te prefaci în piatră lîngă drum, noaptea şi pe timp de ploaie! Mi-am murdărit de tot veşmintele! În starea asta nici să gîndeşti la o noapte pe cinste... Cea mai puţin preten- ţioasă găină mă va arunca dincolo de uşă! Şi ce putea să fie?... De vulpe nu poate fi vorba, nici de jder şi nici de nevăstuică, dacă e să te gîndeşti bine. A fost totuşi ceva, parcă de undeva cunoscut! Caldă şi cu blană moale!... În orice caz o creatură vie. Ei, prietene!

— Miau! răspunse un glas potolit din întuneric.

— Repetă mai tare! Nu-ţi economisi gîtlejul! Ce obicei ciudat şi supărător şi din ce în ce mai răspîndit să-ţi bolbo- roseşti numele stropşit pe sub nas!

— Miau! repetă vocea mai aproape.

— Aha! Mi se pare că te cunosc. Eşti doamna pisică?!

— Miau!

— Da' ce naiba faci pe drum la ora asta, jupîneaso?! Te schimbi în piatră, sperii călătorii, rupi picioarele persoanelor cuviincioase!... co-co! Ce-i asta?

— Fac ce faci şi domnia ta. Merg drept înainte dar, pen- tru că am obosit, m-am oprit o clipă să mă odihnesc pe loc uscat!

— Da' unde ţi-s ochii? N-ai văzut că eu merg în aceeaşi direcţie?!

— Ochi am, însă i-am închis olecuşoară! Da' domnia ta n-ai ochi?

— Hm... Bineînţeles... Aşa-i... i-am avut foarte buni... Puteam cu un singur ochi să zăresc vulturul în înalturi... iar în iarbă, după slabul luciu al penelor, recunoşteam dintr-o dată găinile mele şi puii. Acum mi-a mai rămas numai auzul bun! Doar te-am

recunoscut de la atîta depărtare după glas!

— Nu-s prea departe. Cel mult la cît ai măsura de două ori cu laba, observă pisica cu modestie.

— Asta nu spune nimic, te-am recunoscut pe loc! Da' ce făceai aici?

— M-am pornit unde-oi vedea cu ochii. În clipa cînd mi-ai căzut pe gît, mă gîndeam ce bine-i să găseşti pe întuneric un colţişor uscat şi retras.

— Da, da! Ar fi minunat un coteţ încăpător cu o stinghie potrivită! Nu cunoşti, jupîneaso, ceva de felul acesta prin apropiere?

— Nu, nu cunosc din nefericire.

— Ce, nu eşti de pe-aici, jupîneaso?

— Ba da, sînt de-aici, dar niciodată nu mi s-a întîmplat să mă îndepărtez aşa mult de casă.

— Şi ce nevoie aşa grabnică te-a îndemnat să ajungi noaptea prin ploaie la atîta depărtare de sat? Putem merge împreună şi-ţi poţi povesti necazurile, pentru scurtarea tim- pului. Numai te rog să nu faci economie de gîtlej, căci, deşi mi-am păstrat auzul destul de bine, şuierul vîntului, căderea ploii si chiar mersul nostru, fără îndoială că vor îngreuna ascultarea.

— Mi-i peste mînă să vorbesc tare! Pe deasupra, istoria nu-i deloc interesantă, observă cu grijă pisica. Pe cînd eram tî- nără şi sprintenă aveam gheare ascuţite şi dinţi zdraveni cu ca- re slujeam oamenilor. Le păzeam gospodăria şi hrana de şoa- reci, mă jucam cu copiii lor... Acum c-am îmbătrînit, cînd nu mai pot prinde ca înainte şoareci şi şobolani, m-au alungat, pe o astfel de ploaie, noaptea, în vijelie şi frig groaznic. Mi-am pierdut toată situaţia de mai înainte!

— Aşa, aşa... acelaşi lucru şi cu mine, cotcodăci cocoşul. Îi trezeam în fiecare dimineaţă, le preziceam timpul, păzeam puii de ulii, le înfrumuseţam curtea cu chipul meu! Atîţia ani, atîţia ani... E adevărat, nici nu-mi mai amintesc de început. Şi- acum, la bătrîneţe, trebuie să pribegesc! Oare corespunde cu demnitatea mea călătoria asta pe vînt şi ploaie, la un ceas cînd toate găinile cuminţi din lumea întreagă dorm de mult?! Nici măcar nu ştiu unde-o să-mi odihnesc azi ciocul. Sîntem, precum

văd, fraţi de suferinţă. Cum eu am un auz bunişor iar domnia ta, pe cît pot judeca după strălucirea ochilor, ai încă o vedere nu prea rea, am putea să ne ajutăm unul pe altul! Să întemeiem o asociaţie! Eşti de acord?

— Bineînţeles, răspunse pisica. Cu atît mai mult cu cît nici unul dintre noi nu pierde nimic prin aceasta.

Au pornit împreună pe marginea drumului glodos. În faţă păşea, scuturîndu-şi creasta, cocoşul, iar dupa el se ţinea tupilată pisica.

Era întuneric de jur împrejur. Culmea ghinionului, vîntul şi ploaia s-au înteţit straşnic şi bietele fiinţe ude şi îngheţate, se gîndeau cu disperare ce va fi cu ele.

Deodată cocoşul s-a oprit pe neaşteptate.

— Ascultă, jupîneasă, sforţează-ţi ochii şi uită-te bine; mi se pare că pe drum vine o căruţă sau mai sigur o maşină... Groaznic pufăie! Poate să ne strivească dacă n-o să ne ferim cu grijă în partea cuvenită.

— Nu aud nimic şi nici nu văd bine. Însă nu poate să fie maşină de vreme ce are ochi ca ai mei, numai că par mai mari, hotărî încetişor pisica.

Nu apucase să isprăvească vorba cînd cu hîrîială şi tropo- teală se prăvăli asupra celor doi prieteni ceva negru şi volu- minos.

— Cto-cto-cto?! strigă cocoşul, sărind în sus ca o minge, în timp ce pisica se lipi topită de pămînt, prinsă de-o spaimă mortală.

— Hrrr! mîrîi monstrul, oprindu-se şi chiar retrăgîn- du-se un pas îndărăt.

— Ce atac e ăsta pe drumuri? Vă rog să vă împrăştiaţi că altfel trag. De la o vreme în tot ţinutul e o dezordine teribilă! Nimeni nu mai e sigur de avere şi viaţa sa nici în casă, nici pe drum. Şi, cu toate acestea, sînt proşti care aruncă din locuinţă slugile credincioase şi încercate!

— Ce aud?! Iubitul Brys-Brysinski! Cunoştinţă veche din ograda vecină! se bucură cocoşul. Ce s-a întîmplat? Încotro te grăbeşti acuma noaptea? Poate că după domnia ta vine stăpî- nul cu căruţa şi se va învoi să ne ducă undeva pentru odihna de noapte?

— Ei, aşi!... rîse amar Brys-Brysinski! Tocmai alergam ca turbat fiindcă m-au nedreptăţit. Cît am fost tînăr m-au ţinut, au profitat de serviciile mele. Ani întregi am dormit numai cu un ochi, neliniştit continuu de diferite glasuri, mirosuri şi fi-

guri, între care trebuia să le recunosc pe cele prietene şi pe cele duşmănoase stăpînilor. M-au legat cu lanţ, m-au hrănit cu ce se întîmpla, dar am îndurat totul cu răbdare pentru un cuvînt bun, pentru o scurtă mîngîiere. Credeam că mă iubesc. În sluj- bă mi-am irosit puterile, mi-am pierdut dinţii, am surzit, am chiorît... Am încetat să mai fiu fiorosul Brys. Cu ce sînt eu vino- vat de asta?! Şi tocmai de aceea m-au alungat. Acum, unde să mă duc? Cine o să mă mai ia! Nici n-am unde să pun capul într-o noapte atît de neagră şi rece... Oare-i cinstit să procedezi aşa cu o slugă bătrînă?

— Adevărat! Adevărat! cotcodăci cocoşul. Trebuie să ne sfătuim! Am întemeiat, cu jupîneasa Pisică, asociaţia de ajutor reciproc „Nimic de pierdut”. Deoarece eşti şi domnia ta într-o situaţie asemănătoare cu a noastră, poate că te alături nouă.

— Bineînţeles că mă învoiesc! mîrîi Brys-Brysinski.

— E foarte măgulitor pentru noi, cu atît mai măgulitor cu cît domnia ta cunoşti mult mai bine decît noi împrejurimile, mieună cuminte pisica.

— Şi-ai păstrat cu certitudine cel puţin unul din cele cinci simţuri, a adăugat cu importanţă cocoşul.

— Nu pot tăgădui, recunoscu sincer Brys. Poate miro- sul?... Da, poate mi-a rămas puţin din simţul mirosului...

— Minunat. Interesele asociaţiei se află pe drum bun...

Avem auz, văz, miros, gust şi pipăit.

— O, cu mare plăcere aş pipăi un culcuş cald şi-aş gusta ceva! lătră vesel Brys-Brysinski.

— O, şi eu! adăugă timid pisica.

— Să nu pierdem vremea cu trăncăneli de prisos! cotco- dăci cocoşul şi păşi înainte scuturînd mîndru creasta.

Au pornit toţi trei pe drumul negru ca tăciunele, într-un întuneric aşa de adînc că dispăruse, parcă pe vecie şi în între- gime, orice urmă de lumină. Se

afundau în gropi mocirloase, se poticneau pe rînd, se bălăceau în băltoace ca raţele, pentru că nu distingeau nimic-nimic şi nu recunoşteau hîrtoapele decît după căderile dureroase ale fiecăruia. Din ce în ce mai des cîte unul din ei gemea sau se izbea în orbecăiaiă, de vecin, cu putere.

— Ce noapte!

— Of, of! Hrr!
— Co-co-co!
— Miau!
Cu toate acestea, ochii ageri ai pisicii izbuteau să recu- noască cîte ceva chiar în acest întuneric de tăciune.
— Opriţi-vă, domnilor! În faţa noastră se află ceva... Se pare că-i o poartă. Pe de lături văd stîlpi... în sus acoperiş negru, iar în mijloc luminează un pătrat ca de aur...
— Ce naiba! să fie poarta cîrciumii „La banul pierdut”? Nu prea seamănă şi-i prea aproape. Sau, ştiu eu, am alergat ca un nebun şi nu-mi dau seama ce distanţă am parcurs, mîrîi Brys-Brysinski.
— Mie mi se pare că am şi înconjurat jumătate din glo- bul pămîntesc. Niciodată, clar absolut niciodată, n-am mers aşa de departe! rosti cocoşul.
— În orice caz e un semn bun, de vreme ce avem un aco- periş. Să ne adăpostim sub el, să ne uscăm un pic, să privim şi să chibzuim ce-i de făcut mai departe, opină cu prudenţă pisica.
S-au adăpostit şi erau bucuroşi că nu le mai plouă în cap, cînd deodată Brys-Brysinski strigă şi se feri într-o parte, îmbol- dind şi pe tovarăşii săi :
— Olelei! se mişcă stîlpii, se prăvale poarta... Fugiţi c-o să ne strivească!
Icha! Icha! Iiacha-cha!
— Am încasat un par în coaste. Mi se pare însă că era copită, mieună fugind pisica. Dar ce înseamnă răgetul acela?
— A fost troznetul unei clădiri care s-a prăbuşit, o instru- ia pe colegă Brys, alergînd în întunecime alături de ea.
— Domnilor, domnilor! Aşteptaţi puţin! Întoarceţi-vă! E o greşeală. Nu-i nimic rău, e măgarul grădinarului! strigă după ei din răsputeri cocoşul.
— De ce v-aţi ales un loc de oprire aşa de neobişnuit, în mijlocul drumului? Ce faceţi aici?

mormăi cîinele, după ce se întoarse.

— După cum vedeţi, stau! răspunse flegmatic măgarul.

— Staţi? Noaptea? În ploaie? Mi se pare că problema e foarte neclară. Doar n-o să ne faceţi să credem că v-a atras din

grăjduleţul călduţ, într-o asemenea vreme, dorinţa de-a obser- va cometa lui Halley[1]?... muşcă, ironic, Brys.

— Ba, cum nu, cum nu! E foarte posibil! Domnul Clă- păug s-a remarcat totdeauna prin atracţia pentru cugetare şi astronomie. Îl cunosc foarte bine! îi luă apărarea măgarului cocoşul.

— Şi chiar ai profitat uneori de pasiunea aceasta a mea şi în timp ce eu cugetam, mi-ai mîncat tot ovăzul din iesle! adău- gă măgarul cu voie bună.

— Ha, ha! Se întîmplă! rîse cu veselie cocoşul. Dar fără glume, ce căutaţi noaptea pe-aici?

— O soartă mai bună! Cît timp am fost tînăr, cît am putut duce greutăţi enorme, m-au ţinut. Acum, cînd am slăbit, le părea rău de-o mînă de fîn sau de-un colţ de acoperiş. M-au alungat în drum. Sînt un hoinar fără adăpost...

— Hm! La fel ca noi toţi, miorlăi pisica. În cazul acesta puteţi să intraţi în asociaţia noastră „Nimic de pierdut!” Cu cît vor fi mai mulţi membri, cu atît mai bine!

— Asociaţia „Nimic de pierdut!” repetă măgarul. Permi- teţi-mi să mă gîndesc. Propriu-zis am foarte mult de pierdut: pînă acum am pielea întreagă şi pîntecul mare. Dar fiind însă că mă tem mai mult decît de orice pe lume de lupi, iar aici e Brys-Brysinski, despre al cărui curaj am auzit multe, sînt gata să mă unesc cu voi!

— Deci e în ordine! De ce stăm pe loc? Picioarele mi-au amorţit de-a binelea. Să pornim! Ce plăcere curioasă să te ude ploaia! se agită cocoşul.

Au mers mai departe, strîngîndu-se pe lîngă măgar, care, fie ce-o fi, îi apăra cu persoana sa şi cu laturile burţii ieşite în afară, de ploaie şi chiar de vînt.

---

[1] Cometa lui Halley – Cometa este un mare corp ceresc, care aleargă pe-o orbită foarte îndepărtată în jurul soarelui, formată dintr-o stea şi o rază luminoasă sau

coadă. Marea cometă a lui Halley e vizibilă de pe pămînt în perioade anumite de timp, calculate de către celebrul astronom englez Edmund Halley (1656—1752). Halley a văzut aceas- tă cometă în anul 1682, apoi, în concordanţă cu prevederile lui, ea a mai apărut în anii 1759, 1835 şi ultima oară în 1910, tocmai atunci cînd Sieroszewski scria basmul „Invalizii”.

— Amabilul domn înţelege... că, deşi asociaţia noastră „Nu are nimic de pierdut”, fiecare a adus în ea ceva, pentru că fără aceasta nu există tovărăşie! trăncănea pisica politicos, învîrtindu-se printre picioarele măgarului şi ferindu-se cu îndemînare să nu fie călcată de copitele greoaie.

— Domnul Cocoşescu a adus un auz teribil de bun, eu – resturile vederii mele, iar domnul Brys-Brysinski – simţul mi- rosului...

— Ce vorbă-i asta „resturi”? eu am adus întreg şi sănătos simţul mirosului! Vă rog să nu-mi schimbaţi cuvintele! se supără Brys.

— N-am spus deloc aşa! se apără pisica.

— Bine, am să vă împac. Vă ofer gustul meu ales, gîfîi măgarul.

— Ha, ha! S-ar găsi mulţi asemenea amatori! se veseli cocoşul.

— În cazul acesta nu e vorba de aşa ceva, se amestecă blînd pisica. Stimatul domn are numeroase calităţi dorite foar- te mult de asociaţia noastră! Glas puternic, figură arătoasă, comportarea plină de blîndeţe si seriozitate. Propriu-zis, pînă acum n-am avut preşedinte. Propun, stimaţilor membri, ca preşedinte al nostru pe domnul Clăpăug.

— Mă încîntă foarte mult propunerea, dar...

— Nici un „dar”! Ales în unanimitate! începură să strige toţi.

Măgarul tot se mai codea, tot mai reflecta, mişcînd în întuneric din urechile enorme, cînd Brys lătră înverşunat:

— Mai întîi de toate va trebui să ai grijă de viaţa noastră şi să rezolvi toate treburile cu oamenii şi poliţia.

— Şi ce e mai important, trebuie să te gîndeşti cum să ne procuri hrană şi adăpost! Da, da! cotcodăci

cocoşul.

— Hm... mormăi preşedintele. Mă îndoiesc că vom izbuti fără ajutorul omului. Cu timpul poate, cînd ne vom obişnui cu traiul liber... însă acum vă sfătuiesc să căutăm un om.

— De mult am spus eu asta! co-co! ţipă cocoşul!

— Pentru că sîntem tocmai la marginea pădurii, n-ar fi rău să trimitem pe cineva care, urcîndu-se într-un copac, ar putea să privească în împrejurimi, îi îndemnă pisica.

— E drept, conveniră toţi şi se îndreptară spre întîiul copac de la margine, negru de atîta întuneric.

Au trecut cu atenţie printre spini, păducei şi mărăcini de pădure, pentru că noaptea nu dai aşa de greu de vreo neno- rocire. Sus, deasupra lor, foşneau crengile brazilor falnici. Se făcuse mai cald, în schimb era şi mai întuneric. Chiar pisica vedea acum prea puţin. Era o regiune foarte neplăcuta. Deo- dată cocoşul, care mergea înainte, se agită straşnic.

— Cto, cto, cto?!

Brys, fără să stea mult pe gînduri, o tuli la fugă pe drum înapoi, urlînd:

— Lupii!

După el gonea de-i scăpărau copitele domnul preşedinte, iar pe deasupra lor zbura, cu aripile întinse şi cu pliscul căscat, cocoşul. Pisica n-a reuşit să fugă, aşa că a sărit pe copac şi s-a apucat cu ghearele de ieşiturile tulpinii. Lupul era dedesubt; i se auzea cu claritate groaznica-i răsuflare. Între timp, ghearele pisicii, tocite din cauza slujbei îndelungate, alunecau de pe co- pacul tare. Picioarele înţepenite de bătrîneţe slăbeau şi refuzau ascultarea. Nefericita creatură nu numai că nu putea să urce mai sus, dar, dimpotrivă, aluneca pe încetul tot mai jos spre gura deschisă a lupului. Atingea acum cu coada pămîntul şi aştepta, clipind des din ochi de spaimă, că în fiece clipă se vor înfige în spatele ei colţii groaznici ai fiarei. Lupul totuşi nu se grăbea. Atunci pisica sări cu atenţie alături şi, nimerind între rădăcini, s-a ascuns într-o mică vizuină. Vizuina s-a dovedit a fi uscată, plăcută şi ospitalieră. Pisica prinse curaj, deschise cît putu mai larg ochii strălucitori şi se uită de jur împrejur. Nu era nici urmă de lup, în schimb, sub un copac, înfundat în scor- bura putredă şi nu prea mare a trunchiului, dormea un băieţaş îmbrăcat sărăcăcios. El gîfîia, gemea şi scîncea în somn, aşa că putea fi luat prin întuneric drept ceva mai rău decît un

lup.

Pisica se apropie, adulmecă pe necunoscut, îi ascultă res- piraţia şi... i se aşeză pe genunchii rebegiţi de frig. Băiatul o atrase bucuros lîngă el, dormind mai departe. Între timp, aso- ciaţia „Nimic de pierdut!” gonea pe drum în întrecere cu vîntul. În cele din urmă, cocoşul, pierzîndu-şi răsuflarea, se opri.

— Sînt toţi? Unde-i pisica? Domnule preşedinte!

— Ei!... trăncăneşte sănătos! Ce-mi pasă mie! mormăi zvîrlindu-şi picioarele mai departe măgarul.

— Asta nu-i treabă! strigă cocoşul, simţind că-l părăsesc puterile. Să laşi un tovarăş la moarte sigură!... Doar am promis să ne ajutăm unul pe altul?!

— Dar nu faţă de lupi! Totdeauna am avut grijă de integ- ritatea pielii şi stomacului meu! demonstră măgarul.

— Domniei tale ţi-i uşor să pretinzi acest lucru, pentru că în orice clipă poţi să te ridici în sus, la adăpost, ca un aeroplan! mîrîi Brys.

S-au oprit totuşi şi şi-au întors nările împotriva vîntului.

— Parcă nu se simte a lup, rînji Brys. Poate vi s-a părut?

— Asta-i bună! Da' cine a dat primul semnal de fugă? se supără măgarul.

— N-a fost semnal, ci numai avertisment! Era de datoria mea! Da' domnia ta primul ai întins-o la fugă.

— Şi-apoi noi toţi sîntem datori prin regulament să-l ur- măm pe preşedinte! Ce? Poate nu?! lătră Brys.

— N-aveţi pentru ce să vă certaţi! S-a întîmplat, s-a în- tîmplat! îi linişti cocoşul. Mai bine chibzuiţi ce-i de făcut acum.

— Cel mai bine ar fi ca tu, cocoşule, să mergi şi să vezi ce se întîmplă acolo. Iar noi vom rămîne aici, în rezervă, hotărî măgarul.

— Şi la momentul potrivit ne vom grăbi în ajutor, adăugă Brys încurajator.

Cocoşul îşi făcu semnul crucii pe neobservate cu aripa dreaptă, oftă şi porni temerar înapoi. Se strecură încetişor pe sub desişul mărăcinilor şi, după stelele luminoase ale ochilor, recunoscu, în întunecimea trunchiului gros, pisica.

— A, dumneata aici? Da’ ce stai aşa? Noi ne-am neliniştit straşnic din cauza domniei tale... iar dumneata tragi la aghioa- se! Ai găsit un colţişor bun! Evident că lupul a fugit, speriat de tropăitul

preşedintelui nostru...

— Da' nici n-a fost vreun lup!

— Atunci cine gîfîia aşa de grozav şi se foia pe-aici?

— Un băiat. Doarme sub copac. Sărăcuţul a răcit îngro- zitor. Tocmai îi încălzeam genunchii.

— Nu ai nimic mai bun de făcut, chiar în momentul în care toată asociaţia caută continuu şi hotărît de lucru? Ei!?

— Eu mă gîndesc cum să-l atragem şi pe el în asociaţia noastră. Închipuieşte-ţi, domnule Cocoşescu, ce lucru minunat ar fi un om, membru al asociaţiei noastre „Nimic de pierdut”! Ce mai afaceri vom putea întreprinde!...

— Da, aşa-i. E adevărat! Straşnică treabă! Totdeauna am spus acelaşi lucru! Mă duc după ceilalţi, cotcodăci cocoşul. Veniţi, veniţi! Am găsit un om!

— Ce tot spui? lătră cîinele.

— Icha-cha-ichu! răgi bucuros domnul preşedinte, îndreptîndu-se la trap spre locul unde se afla cocoşul.

Acesta îi duse sub copac. La lumina ochilor pisicii zăriră băiatul dormind.

— Aşa mic!... se strîmbă cîinele. Şi n-are nici un fel de încălţări, iar îmbrăcămintea-i numai zdrenţe.

— Ai fi vrut neapărat un bogătaş! se revoltă cocoşul.

— Bogătaşii au inimă de piatră! mieună conciliant pisica. Şi-apoi, nu dorm sub copaci, pe ploaie! N-am fi găsit niciodată vreunul. Consider însă că şi pe acest sărman ar fi bine să-l aducem în asociaţia noastră. Totdeauna omul e om!

— Aşa-i, aşa-i! mormăi preşedintele, scăpînd botul pe piept de somn. Cine eşti, băiete?

Băiatul se trezi şi se ridică strigînd uşor. Pisica, aruncată, căzu la pămînt şi se rostogoli spre cîine, care îşi arătă dinţii din obişnuinţă şi chiar avea poftă s-o scarmene puţin.

— Cine eşti? repetă cu aroganţă măgarul.

— Sînt Ias! Iasiek orfanul!

— Da' ce faci aici?

— Iertaţi-mă, sînteţi de la poliţie, am aţipit

oleacă... Nu ştiam că nu-i voie.

— Ha, ha! se veseli Brys-Brysinski. Se doarme numai acasă.

— Nu sîntem poliţia, ci asociaţia „Nimic de pierdut!”, care caută pentru membrii ei o ocupaţie cinstită, muncă, cîştig, adăpost sau ceva asemănător. Poate că domnia ta ştii vreo îndeletnicire ca lumea, de exemplu pentru un măgar, pe lîngă vreun grădinar oarecare?

— Sau pentru mult îndatoratul şi modestul cocoş? se amestecă pintenatul.

— Sau pentru credinciosul, ireproşabilul cîine? adăugă Brys.

— Sau pentru o persoană încă nu de tot bătrînă, mieună cotoiul.

— Dacă tu însuţi nu ai ocupaţie şi adăpost, atunci poţi să te alături nouă, sfîrşi măgarul cu importanţă.

— Ah, domnilor, aţi sosit la timpul cel mai potrivit! Vă voi fi recunoscător pînă la mormînt, pentru că fierarul la care eram ucenic m-a alungat, şopti Ias.

— Da' pentru ce? întrebă pisica cu compătimire.

— Crede că lucrez prea puţin. Însă nu pot mai mult. Spune că mănînc peste măsură, iar eu totdeauna sînt flămînd.

— Bine. Ai fost primit, te numesc secretarul meu! răgi măgarul. Şi-acum, secretarule, chibzuieşte cum să obţinem adăpost cald pentru astă noapte şi ceva de mîncare!

Iasiek se scărpină în cap.

— Socot că e cel mai bine să mergem... la casa pădura- rului. Padurăriţa e grasă şi bună, poate că se va îndura de noi.

— Da, aşa-i! Însă pădurarul e iute la mînie şi are bici lung. Ştiu eu ceva despre asta! chelelăi Brys-Brysinski.

— Nu mai avem de ales, hotărî măgarul. E departe de aici?

— Nu, nu-i departe. Trebuie urcată pisica pe copac să se uite în ce parte se zăreşte lumină.

— Sau poate e mai bine să zbor eu? se oferi Cocoşescu.

— Zboară, vorbi proaspătul secretar, ridicînd

cocoşul.

La acest glas vesel îndrăzneala îi prinse pe toţi, iar cînd din vîrful bradului cocoşul anunţă că vede o lumină puternică şi că nu-i deloc departe, porniră cu toţii în direcţia arătată.

Îndată vremea se schimbă, ploaia stătu, vîntul se potoli şi pe cer luciră stele.

Curînd se aflară în faţa unei clădiri mari, posomorîte, în ale cărei geamuri pîlpîiau lumini. Îi miră totuşi faptul că gea- murile erau deschise, iar prin încăperi se vedeau umblînd chi- puri cu pălării şi şepci pe cap.

— Ce-i asta? Nuntă?! întrebă cocoşul.

— Mai curînd înmormîntare! mieună pisica. Atunci, dintr-un geam, zbură o pungă mare.

— Linişte! Îs hoţi!... şopti Iasiek.

— Hoţi? Să încep pe dată să latru! se zborşi Brys.

— Ei! Eşti prost! O să te mai şi împuşte! Nu vezi că au flinte cu ei? Ştiţi ce: eu mă gîndesc să ne convingem bine ce este, pentru că s-ar putea să nu fie hoţi, ar putea fi vorba de un incendiu... Să facem deci aşa: Fiindcă temelia e înaltă şi e greu să ne căţărăm pe zid, să stea măgarul lîngă perete, pe măgar să sară cîinele, pe cîine pisica, iar pe pisică cocoşul. Acesta vă va putea spune tot ce vede şi atunci, dacă sînt hoţi, măgarul să zbiere la comandă cît îl vor ţine puterile, cîinele să latre, pisica să miorlăie, iar cocoşul să cotcodăcească. Eu voi fluiera, voi pocni şi voi striga: „Prindeţi-i”. Hoţilor nu le place asta. Ştiu, fiindcă nu o dată a trebuit să merg cu şperaclul ca să deschid broaştele pe care le stricau ei.

— Admirabil! se învoi măgarul. Eu m-am şi aşezat! Îndată cîinele, cu ajutorul lui Iasiek, se căţără pe măgar, fixîndu-se pe greabănul lui slab, în spatele cîinelui băiatul potrivi pisica, iar pe pisică zbură cocoşul. Acesta se uită prin geam căci, din prudenţă, se furişaseră sub un geam închis, şi să cadă grămadă de spaimă, nu alta.

— Olei! Ajutor! Ce de hoţi! Sînt vreo şase! Şi printre ei, ia uitaţi-vă, e chiar gospodarul meu! Mă recunoaşte! N-o să cot- codăcesc! Nu pot!

— Trebuie! strigă Iasiek de jos, altfel toţi vom pieri! Hei, gata: unu, doi, trei! Cît vă ţin foalele!

Măgarul se încordă, se umflă ca un butoi şi mugi cît mai gros, ca dintr-un trombon de alamă; Brys, căscînd botul cît o uşă de cîrciumă, urla, lătra, ca şi cum ar fi văzut o haită de lupi, pisica miorlăia speriată, apucîndu-se cu ghearele de laţele cîi- nelui,

iar cocoşul ţopăia pe movila vie şi mişcătoare, scutura din aripi şi cotcodăcea de groază ca niciodată.

— Prinde-l, ţine-l! Tiu, tiu, tiu! striga, cînd cu o voce sub- ţire, cînd groasă, fluiera şi pocnea Iasiek.

În casă se făcu linişte, la geam apăru o faţă cu mustăţi. Dar zgomotul şi bătăile de aripi se repetară. Atunci hoţii

începură să sară iute printr-o fereastră deschisă, în curte, ca broaştele: hop! hop! hop!

După o clipă umbrele lor se pierdură prin gard şi se pu- tea auzi numai în depărtare zdupăiala picioarelor care fugeau.

— Acum, linişte! opri Iasiek pe tovarăşii săi înveseliţi, care voiau să mai repete concertul. Repede, veniţi, să facem orînduială în casă.

Au intrat, au închis casa, au încuiat uşa cu cheia, au stins luminile de prisos şi au lăsat aprinsă numai o lumînare. S-au uitat în camera în care totul era răvăşit, scos din dulapuri, din sertare şi bufete, pe podea şi pe masă. Pe masă se aflau păhă- rele, pahare mari, o carafă cu vodcă, sticle de bere, pîine tăiată şi sfărîmată, unt şi un cîrnat din care muşcase cineva.

— A rămas puţin şi pentru noi! Co-Co! cotcodăci, cu mulţumire, cocoşul, culegînd firimiturile.

Pisica se strecură pînă la unt, Brys obţinu o bucată de salam, iar pe deasupra mai găsi oase aruncate de la friptură, cu care se apucă pe dată de luptat, pe sub pat şi pe sub masă. Ias îşi tăie pîine şi-şi croi felii din cîrnat. Numai măgarul se uita cu tristeţe la cei care mîncau, clăpăind din urechi şi slobozind buza de jos.

— Ai, pînă una-alta, coaja de pîine, iar apoi vom căuta ceva şi pentru tine, îl îmbărbătă Ias.

După ce au mîncat, băiatul i-a chemat în curte, a dat poruncă să fie păzită poarta, iar el, cu mare greutate, a tîrît punga înapoi în casă. Pe urmă a aruncat din şură o legătură de fîn pentru măgar şi s-a întors cu tovarăşii lui înăuntru. N-a mai închis uşa, pentru că poate pădurarii aveau să revină acasă pînă, la ziuă. Doar cîinelui i-a poruncit să se culce în prag.

— Restul să se culce pe unde vrea! Să vă amintiţi însă că, îndată ce voi şuiera, aveţi a vă apuca pe loc de treabă: veţi mugi, tropăi, urla sau cotcodăci!

Iar domnia ta, domnule pre- şedinte, să dai şi cu copitele!

— Bine, se învoiră animalele.

Cocoşul zbură pe marginea dulapului, pisica se aranjă în cenuşa caldă din cămin, cîinele se lungi pe prag, iar măgarul se întoarse în curte aproape de şură şi se apucă de mestecat.

Iasiek se întinse şi el în odaie, pe laiţă. Peste cîteva momente toţi dormeau cu poftă.

Între timp, hoţii nu fugiseră departe. Auzind că zgomotul s-a întrerupt şi că nu-i urmăreşte nimeni, s-au oprit, la fluierătura şefului, s-au adunat grămadă şi-au început să discute:

— Ce-a mai fost şi asta?

— Dracul ştie! Vreo stafie! De-abia mă uitasem la ea şi deodată: hîţ la ochi! Cioc de uliu, mustăţi ca nişte mături... Lo- vea cu ele în geam şi se zborşea la mine ţopăind!.... Era aşa de mare că, deşi temelia casei e înaltă, ajungea cu căpăţîna mai sus de fereastră. O doamne! Şi-acum îmi bate inima de frică, povestea unul.

— Dar vocea! Cred că nu va suna mai rău trîmbiţa Ar- hanghelului Mihail în ziua judecăţii de-apoi! M-a cuprins frigul, nu alta!

— Şi totuşi, uitaţi-vă acum s-a făcut linişte, s-au stins luminile, cu toate că pădurarul încă nu s-a întors, căci s-ar fi auzit duruit de căruţă, a observat şeful.

— Ehei!... Pe degeaba am aruncat atîta pradă, atît argint, îmbrăcăminte bună!... Şi cînd colo, ce mai? Vreo vedenie, vreo stafie! Tfu! se amestecă cel mai tînăr.

— Atunci, du-te, dacă eşti aşa viteaz, şi adu măcar pun- goiul pe care l-am azvîrlit prin geam!

— Ce, credeţi că nu merg?! Voi merge! se aprinse tinere- lul. Dar voi să mă aşteptaţi aici...

— Sigur c-o să aşteptăm. Numai grăbeşte-te, pădurarul încă nu s-a întors. Nu peste multă vreme se face ziuă!

S-a dus hoţul încetişor spre casă, a trecut poarta cu bine şi a înconjurat clădirea, căutînd pungoiul. Nu l-a găsit, dar pof- ta hoţească pusese stăpînire pe el, aşa că începu să se caţere pe din dos, încercînd geamurile şi uşile dacă sînt închise. Uşa de la bucătărie se deschise. Se furişă înăuntru, ascultă;

linişte. Merse mai departe, aceeaşi linişte. Deschise uşa de la club, de acolo venea parcă o gîfîială uşoară, dar nimic mai mult. Scăpă- ră un chibrit care pîlpîi şi se stinse, scăpără altul, la fel. Înţe- lese că i s-au udat în pădure pe timpul fugii prin tufişurile plouate. Se uită şi văzu că în sobă lucesc nişte cărbuni. Merse şi

puse chibritul pe ei. Nu erau însă cărbuni aprinşi, ci pupilele ochilor pisicii. Cînd a atins-o la ochi, pisica s-a speriat, s-a stropşit, a vrut să sară din sobă şi, în întuneric, s-a repezit drept în faţa aplecată a tîlharului. În acelaşi timp, cocoşul, deşteptat din somn, scutură înfricoşător din aripi şi cotcodăci pe tonul său cel mai gros:

— Cto-to! Cto-to!

Speriat, hoţul aruncă cu greutate pisica de pe el şi alergă spre uşă, dar în prag Brys-Brysinski îl înhăţă de picior.

— Doamne, Dumnezeule, fie-ţi milă de mine!

Sări ca din puşcă, complet prostit, fără cunoştinţă. Gonit de urletele animalelor şi de strigătele lui Iasiek din casă, se grăbi în partea opusă porţii şi dădu peste măgar. Acesta îşi aminti bine poveţele lui Iasiek şi nu-şi economisi copitele.

— O, doamne, doamne, peste tot numai draci! gemea hoţul, fugind cît îl ţineau picioarele spre pădure.

Tovarăşii lui, auzind dinspre casă zarvă neobişnuită, gemete şi strigăte care nu mai încetau, crezură că-i vorba de vreo urmărire şi-o tuliră care încotro.

Pe drum, în acest timp, venea acasă cu căruţa pădurarul. Zărind oameni care se furişau în pădure şi care, la vederea lui, s-au întors din drum, bănuind că-s braconieri sau hoţi de lemne, a înhăţat puşca şi a strigat:

— Stai că trag!

Fiindcă au continuat să fugă, a tras în aer ca să-i sperie.

Atunci, ultimul din fugari s-a oprit şi-a căzut în genunchi:

— Iertaţi-mă, n-am să mai fac niciodată!

— Ce-i cu tine, Woitek, de alergi prin pădure fără şapcă? întrebă pădurarul, recunoscînd un argat din cătunul vecin. Urcă repede în cotiugar!

Flăcăul se ridică şi, şchiopătînd, se urcă în căruţă.

— Să nu vă duceţi spre casa dumneavoastră că acolo s-a aciuat dracul, icni în cele din urmă cu groază.

— Ce tot vorbeşti? Ce ţi-a mai trăsnit prin cap? Nu cum- va te-ai îmbătat?... Ce faci pe-aici şi cine erau acei care fugeau o dată cu tine?

— Vai de capul meu de orfan!... Om bun, rău am făcut eu şi ei... gemu Woitek. Pentru asta au venit dracii şi-au vrut să ne

ia... Ceilalţi au fugit şi pe mine m-au lăsat. M-au trimis a doua oară la iadul acela!... De-abia mă mai ţin în viaţă... M-au schi- lodit, n-aş fi putut fugi nici o sută de paşi mai departe!... O, ne - fericitul de mine... Faceţi cu mine ce vreţi, ucideţi-mă chiar... Numai nu mă mai duceţi la casa dumneavoastră... Acolo e o fiară îngrozitoare. Ochiul omenesc nu poate să îndure vederea ei...

— Hii, deee! gîfîi pădurarul, îndemnînd caii. Vino-ţi în fire, omule, ce tot trăncăneşti!

— De unde-avea să apară monstrul acolo! îl domoli pădurăriţa pe argat.

— Mai ştiu eu?... Poate-i balaurul de la Wawel! scînci Woitek.

La cîtva timp după aceea au intrat în curte. Pădurarul îndrumă caii spre şură, iar el, ducînd cu o mînă puşca iar cu alta pe Woitek de guler, se îndreptă spre casă.

— Hai, hai! striga la argatul care se împotrivea. E treabă necurată la mijloc! Trebuie să vedem şi s-o lămurim la lumina zilei!

După ei mergea pădurăriţa în mînă cu un polonic mare, de-abia cumpărat de la iarmaroc.

Brys a simţit pe pădurarul cu cunoscutul bici scurt şi s-a tras repede la o parte din drumul lui. Pisica s-a pitulat sub laiţa pe care se afla Iasiek. Acesta, trezit de intrarea oamenilor şi de aprinderea luminii, s-a ridicat şi-şi privea temător zdrenţele. Numai cocoşul mai dormea liniştit pe marginea blidarului.

Cînd s-a aprins lumînarea, ochilor miraţi ai gospodarului li s-au înfăţişat straie împrăştiate, lucruri strînse în legături, dulapuri întredeschise, sertare şi bufete răvăşite şi, în fine, oaspeţi curioşi nepoftiţi. Cel mai mirat însă fu Woitek:

— Lăudat să fie bunul Dumnezeu! mormăi uitîndu-se speriat prin cameră.

— Ce înseamnă asta? Au fost hoţi!... Uită-te,

Marie, totu-i de-a-ndoaselea şi redingota mea bleumarin călcată în picioare! Ce-i asta! strigă furios pădurarul. Farfurii sparte! Pînza scoasă afară din ladă... O, doamne! Ce încurcătură grozavă au făcut? Cum am să pot să mai găsesc ce-o să caut?... De bună seamă că multe s-au şi pierdut! Au mîncat şi-au băut ca acasă la ei! se

mînie iar pădurarul. Vorbiţi, pungaşilor, ce-i cu voi! De sigur că tu eşti o lepădătură hoţească. Spune repede cine-a fost aici? se adresă, înroşindu-se şi scăpărînd din ochi, lui Iasiek.

— Nu, nu, nu noi! încercă să se apere băieţaşul.

— Dar cine? Tu cine eşti? A, de la fierar! Ai venit cu şperaclul, nu? Vă cunosc eu, derbedeilor! Ce faci aici? Spune, hai, spune, de ce-ai venit noaptea la atîta depărtare de fierărie? Vorbeşte mai repede! Şi turma asta a ta, dobitoacele, astea, ce faci cu ele?!... Vorbeşte că altfel te omor! se stropşi iar pădu- rarul cel gros.

Strîngea din pumni, în timp ce mustăţile mari i se înco- voiau şi i se urcau ca două vipere. Pădurăriţa l-a tras însă pe la spate de mînecă.

— Linişteşte-te, Matei, mai aşteaptă. Îţi spun! Închide-i deocamdată în cameră. Şi pe Woitek cu ei, că se uită urît la dînşii... Mîine o să aflăm totul, iar acum ajută-mi să adun lucrurile şi să le numărăm, ca să vedem ce lipseşte. Vom şti pe urmă ce să căutăm. N-o să fugă, închide-i şi zăvorăşte bine uşa, să stea acolo! Mîine o să chemăm vecinii, pe primar şi pe judecător, să facă dreptate. E timpul să distrugem plaga asta a hoţilor în ţinutul nostru... E bine că i-am prins.

Tot mai vorbea, cînd din ogradă s-a auzit un muget groaznic, la auzul căruia săracul Woitek s-a îngălbenit, tremu- rînd ca frunza de alun.

— Da' ce-i! Au adus cu ei şi un măgar! Voiau să încarce totul şi să ducă, se bîrzoi şi mai rău pădurarul. Ei, marş la mititica! ţipă, întorcîndu-se spre Iasiek şi tovarăşii lui.

L-a împins mai întîi iute în cămara întunecoasă pe Woitek şi-apoi arătă cu mîna către Iasiek, după Iasiek se vîrî umil Brys, pe urmă lîngă ei se strecură pisica; la sfîrşit păşi mîndru cocoşul, scuturînd creasta pleoştită. În libertate răma- se numai măgarul, dar şi pe el îl legă pădurarul cu o

funie de gard.

Trist şi-au petrecut noaptea arestaţii în cămară. Woitek înjura de mama focului, plîngea, ameninţa. Pînă la urmă însă s-a întins pe podea şi a început să sforăie, răspîndind în jur miros de vodcă şi bere. Ias, cuibărit într-un colţişor, mîngîia timid animalele de lîngă el şi le încuraja.

— Nu vă temeţi! Vom spune la judecată adevărul. Nu ne pot face nimic, pentru că noi n-am făcut nimănui nici un rău.

— Numai că eu am cam pătat dulapul pădurăriţei... se văicări cocoşul.

— Dar osul, osul pe care l-am tîrît pînă sub pat? N-o să scap prea uşor! se căina cîinele.

— Oamenii cîteodată ştiu să te aducă la sapă de lemn şi fără motiv, mieună pisica încetişor.

— Se înţelege, se întîmplă multe în lume, dar judecata e judecată. Totdeauna e mare ruşine pentru judecător să facă nedreptate. O să vorbim, o să ne apărăm. Aduceţi-vă aminte să spuneţi totul de la început.

— Dacă o să mă întrebe, n-am să evit nimic! cotcodăci cocoşul.

— Întocmai, întări Iasiek. O să ne ajutăm unul pe altul, doar sîntem în asociaţie!

Se lipiră unii de alţii şi adormiră adînc, obosiţi de aven- turile nopţii. N-au auzit nici vorba oamenilor, nici uruitul căru- ţelor care se adunau. N-au văzut razele soarelui, care ca un snop de aur se furişau, printr-o mică ferestruică, în cămara întunecoasă. Au visat visuri fericite. Iasiek se vedea în încălţări întregi, în îmbrăcăminte călduroasă, mergînd cu cărţi la şcoală. Cocoşului i se părea că e tînăr din nou, că-i cu creasta ţanţoşă, că salută în fiecare zi zorile cu glas recunoscător şi prevesteşte vremea fără greş. Cîinele visa un os mare cît o casă, cu zgîrciuri multe şi dulci, iar pisica îşi închipuia că din nou o iubeşte gospodina, ca pe vremurile cele vechi şi bune.

Atunci uşa s-a deschis larg şi prin ea irupse lumina şi căldura.

— Ei, veniţi încoace, vinovaţilor, zbîrnîi glasul aspru al pădurarului. Mai întîi cocoşul!

Pasărea semeaţă se prezentă cu curaj, desfăcîndu-şi larg picioarele împodobite cu pinteni şi scuturînd mîndră din coadă.

În spatele mesei, la mijloc, stătea judecătorul comunei, alături asesorii, restul erau ţărani. Gospodarii mai în vîrstă stă- teau pe bănci, cei mai tineri, strînşi într-un semicerc, în picioa- re. Chiar fetiţa şi copiii se uitau cu curiozitate de după mamele,

taţii sau fraţii lor, se căţărau pe geamuri, pe mese, se prindeau pînă şi de dulapuri. Era un lucru interesant judecata acestei bande de hoţi periculoşi, care de mult făceau ravagii prin împrejurimi. Nu numai unui gospodar i se făcuse cunoscută. Intrarea cocoşului a fost întîmpinată cu murmur de uimire.

— Faceţi linişte! strigă celor adunaţi aprodul judecă- toresc.

— Numele? întrebă cu seriozitate, pe acuzat, judecătorul.

— Co! Co! Co-co-şescu!

— Cîţi ani ai, domnule Cocoşescu!

Cocoşul trase cu coada ochiului neliniştit în partea fete- lor şi muierilor şi se frămînta de pe un picior pe altul.

— Nu aşa de mult! Nu chiar aşa de mult... Dar dacă dom- nul judecător îmi îngăduie, am să povestesc totul de la început.

— Bineînţeles, chiar te rog, numai pe scurt!

— Da, da! Pe scurt... cît se poate de scurt! Deci să încep din momentul cînd pentru prima oară am simţit că trăiesc. Mă găseam în strîmtoare, coaja oului îmi strîngea aripioarele şi pi- cioruşele, însă capul mi se mişca liber. Am lovit cu ciocul drept înainte şi-am făcut o gaură, am mai lovit o dată şi-am spart coaja pe o mare suprafaţă, prin care a început să pătrundă lu- mina. Mi-am adunat toate puterile şi-am întins aripioarele. Au căzut bucăţile tari de coajă de ou. Eram liber! Frigul m-a obli- gat totuşi să mă adăpostesc cît mai repede în puful cald al ma- mei. După o clipă însă mi-am scos capul de sub aripa ei şi-am observat că nu eram singur, că peste tot se vedeau, de sub pe- nele mamei, căpşoarele galbene sau codiţele fraţilor mei. Mai tîrziu a venit gospodina, ne-a strîns într-o sită şi ne-a dus în- tr-un loc unde era căldură şi lumină de la soare... Pe-o scîndu- rică se aflau în faţa noastră firimituri albe şi galbene... Am început să ciripim de bucurie, iar

mămuca noastră a cotcodăcit de cîteva ori şi-a ciugulit din firimituri. Am făcut îndată la fel. Ce mai firimituri dulci! Erau din ouă fierte!

— La ordine, la ordine! Vă rog să scurtaţi, strigă aspru judecătorul.

— Ce, nu sînt în problemă, stimaţi domni? se întoarse cocoşul spre ascultători. Doar povestesc despre mine!

— Da, însă asta nu ne explică deloc în ce chip ai ajuns noaptea, pe vremea rea, deasupra dulapului din casa pădura- rului!

— Încetul cu încetul venim şi acolo, se apără cocoşul.

— Nu avem timp pentru „încetul”! Mai sînt multe per- soane rămase pentru ascultat. Vă rog să vă grăbiţi.

— În cazul acesta, adăugă cu întristare cocoşul, în cazul acesta... ce să mai povestesc?... Cît am fost tînăr, cît am avut simţiri în corp, le cîntam oamenilor la miezul nopţii să meargă să se culce; în zori, ca să se scoale la lucru; cîntam la schim- barea vremii, prevesteam ploaia, anunţam apariţia soarelui... Ziua păzeam găinile şi puii lor, de cîini şi de ulii, noaptea de jderi, vulpi şi dihori. Munceam conştiincios, cît mă ţineau pu- terile. Aveam voce frumoasă, coada aurie. Toţi spuneau că arăt ca un prinţ şi cînt ca un dascăl.

— La subiect, la subiect. Cum de-ai ajuns la pădurărie?! îi reaminti judecătorul.

— Îmbătrînisem! cotcodăci cocoşul. Au început să mă doară mereu oasele, nu numai la schimbarea vremii; mi se întîmpla să greşesc... Gospodarul s-a pus pe înjurături şi pe aminţări, zicînd că o să dea poruncă să fiu tăiat. De frică, greşeam şi mai rău. Nu mai dormeam noaptea şi cîteodată mi se părea că-i ziuă în toiul nopţii... îmi tocisem vocea, odinioară atît de plăcută, iar gospodarul, venea la coteţ şi arunca de răutate în mine cu hîrburi şi reteveie. De spaimă, de umflături, de gînduri, m-am prostit cu totul. Din cauza lacrimilor am or- bit. Înţelegeam că nu mai este nici o scăpare şi mă pregăteam pentru moartea apropiată de groaznicul cuţit... Din fericire m-a salvat faptul că eram prea slab. Gospodina, prinzîndu-mă şi ciupindu-mă ici şi colo, m-a azvîrlit peste poartă, zicînd:
„Cară-te, slăbănogule ce eşti! De tine îşi rupe dinţii şi cîinele! Strici grăunţele de pomană!” Doamne,

Dumnezeule, parcă multe grăunţe îmi trebuiau?... Domnilor judecători, o mînă... un pumnişor!... Însă ce aveam de făcut? În seara aceea m-am dus totuşi acasă, dar coteţul era închis, iar casa încuiată. Atunci m-am adăpostit în pod. Dimineaţa m-au gonit fără milă şi de-acolo, iar gospodarul şi copiii din sat m-au fugărit cu mult tămbălău, aruncînd cu beţe şi cu pietre după mine şi

ameninţîndu-mă cu bastonul. După toate acestea am înţeles că trebuie să plec în lume pentru a cerşi o bucată de pîine. Cu inima grea, de pe vîrful gardului, m-am mai uitat o dată la satul părintesc şi-apoi am pornit-o pe drum înainte. Ploua, era frig, se apropia seara. Din fericire am întîlnit-o pe doamna Pisică, pe urmă s-a întovărăşit cu noi domnul Cîine şi-apoi domnul Măgar... Am întemeiat o asociaţie de ajutor reciproc.

— Da' asta ce mai este? Încuviinţare aţi avut? întrerupse ameninţător primarul rotofei.

— E interesant. Asociaţie de hoţi! Şi mai departe? întrebă ironic judecătorul.

— Ce mai vorbă! Se vede cît de colo că el e cel mai mare şef de hoţi, vociferau ascultătorii.

Cocoşul tăcea. Privea însă la cei adunaţi cînd cu un ochi cînd cu celălalt.

— Vă rog să mă iertaţi, domnilor, mai multe n-am a vă spune, deoarece văd că pot să expun la pericol pe colegii mei! vorbi la urmă, cu glas tremurat, dar cu multă demnitate.

— Ia uitaţi-vă la el, ciugulitul de găini! Încă se mai fan- doseşte! strigau cei prezenţi.

Judecătorul făcu un semn cu mîna.

— Liniştiţi-vă! tună cu basul său aprodul.

— Bine, bine. Poţi să nu vorbeşti. Vina ta e destul de cla- ră. Ai fost leneş şi obraznic, iar cînd pentru asta te-au pedepsit în loc să lucrezi te-ai urcat pe dulap în locuinţă străină. Restul o să aflăm de la alţii. Conduceţi-l la arest şi ţineţi-l sub pază puternică! Să intre următorul!

S-a dat într-o parte uşa de la cămară şi s-a apropiat, mo- destă, pisica.

— Miau, miau! se plecă politicoasă de jur-
împrejur. Atunci o muiere strigă cu toată
puterea :

— Ia uitaţi-vă la ea! E şi dînsa aici! Cunosc potaia asta. E a mea! Stricătoare cum nu se mai află. Mi-a

vărsat strachina cu lapte şi mi-a irosit aluatul de prăjitură.

Pisica se întristă, rostogoli ochii rotunzi şi nici nu se mişcă din loc. Văzînd touşi că n-o bate nimeni, îşi reveni în fire cu încetul.

— Cîţi ani ai, unde te-ai născut, cum te numeşti? întrebă judecătorul. Răspunde cum de te aflai în casa pădurarului, noaptea, în tovărăşia cocoşului, cîinelui, haimanalei de Iasiek şi a hoţului de Woitek.

— Cît timp am fost tînără, începu încetişor pisica, le-am slujit oamenilor cu credinţă. Am muncit cît mă ţineau puterile, prindeam şoareci, mă luptam cu şobolanii. Nu eram deloc le- neşă, îmi îndeplineam îndatoririle bucuroasă şi chiar mă jucam cu copiii gospodarului, cu toate că nu-mi intra în obligaţii. Nu rareori distram şi pe gospodari cu săriturile şi ghiduşiile mele. Era un timp cînd aveam mare trecere la gospodină. Îmi dădea voie să mă încălzesc pe prichici, iar iarna să mă aciuiez pe cenuşa caldă din sobă. Primeam într-un hîrb lapte care, îm- preună cu şoarecii prinşi de mine, mă ţinea în bună stare; ba erau chiar momente, primăvara şi vara, cînd mă îngrăşam. Se întîmpla să dau peste vreun cuib de vrăbii sau să înhaţ vreo păsărică neatentă de atîta cîntat.

— Hm, hm! Ceva ştim noi despre asta. Te pricepi să sus- tragi şi ouă de sub găină! mormăi primarul.

— Ce să ascund, se mai întîmpla! Cu toate acestea eram iubită şi copilaşii gospodinei veneau să se joace cu mine, nu cum făceau cîinii din sat. În dizgraţie am căzut din cu totul alte cauze şi de-abia în ultima vreme. Au început să-mi înţepe- nească picioarele. Nu mă dor şi sînt întregi, însă mi-i greu să mă scol, nu mă pot întoarce repede şi am oroare de sărituri. De acest lucru au aflat pe dată şoarecii şi au pornit să-şi facă de cap prin casă. În fiecare zi se găsea ceva ronţăit. Azi apărea o bucată de pîine cu o gaură aşa de mare c-ar fi putut să intre acolo o pisică cu pisoi cu tot, mîine în cămară se găsea o halcă de slănină roasă sau lada cu grăunţe măcinate şi murdărite. Se apucaseră, blestemaţii, să roadă chiar pielea hamurilor din gospodărie. Cum s-a năpustit stăpînul cu multă gălăgie asupra femeii lui,

îndată şi ea către mine: „Leneşo, parazito, doar cloceşti şi îţi încălzeşti pîntecele! Jos din sobă! Jos de pe cenuşă!” Uitaseră cîţi ani le-am apărat avutul de pagubă. Dar ce să faci! Sîntem cu totul în puterea omului!

— Numai asta vă mai ţine la respect, leneşo! se stropşi grasul primar.

— Nu mi-au mai dat lapte şi de aceea au prins să-mi scadă puterile. Pentru că nu mă mai lăsau în sobă, înţepeneala picioarelor s-a accentuat şi chiar ochii începură să-mi înoate în lacrimi din pricina guturaiului. Din ce în ce mai rău şi iar rău. Şoarecii îşi băteau de-a dreptul joc de mine. Veneau anume aşa de aproape, că să leşin nu alta de pofta lor, şi cum săream, dispăreau... Hîţ şi atîta! Umblam şi mă tîram pe podea cu picioarele astea ţepene de parcă cineva mi-ar fi încleiat coji de nuci sub labe. De-a dreptul disperare! Gospodina era turbată. Nu mă mai mîngîia niciodată, nu mă dăruia cu un cuvînt bun, nu mă încuraja, iar gospodarul nu mă mai întîmpina; mă înghesuiam prin colţuri. Chiar cînd prindeam vreun şoarece şi mă arătam cu el în faţa stăpînilor, purtîndu-l în gură, nu mă întîmpinau cu glume vesele ca odinioară. Numai se mirau:
„Uitaţi-vă la ea, l-a prins în sfîrşit! A dat găina chioară peste grăunţe!"

— Co-co! Ce proverb idiot! întrerupse ironic cocoşul.
N- ar fi mai bine să spună: A nimerit orbul Cracovia?!

— Faceţi linişte! strigă cu voce de bas aprodul.

— N-am vrut să supăr pe colegi, se justifică pisica. Voi vorbi mai departe. Din cauza umezelii şi frigului acelor colţuri prin care rătăceam, îmi mergea din ce în ce mai prost, iar din cauza bătăilor şi lipsurilor, mă dureau cumplit oasele şi ten- doanele. De altfel nici nu voiau să se mai îndoaie. De foame slăbisem groaznic, iar din frică faţă de ciubota gospodarului îmi pierdusem complet umorul, aşa de necesar în meseria noastră. Mi-era atît de rău! Într-un timp am vrut chiar să mă înec în hîrdăul cu apă, dar cînd m-am gîndit ce va face cu mine gospodina, dacă mă va găsi acolo, atunci, dintr-o singură săritură, m-am vîrît în colţul cel mai întunecos. Deodată dăduse norocul peste mine, pentru că nimerisem la deschizătura vizu- inii, pe care o căutasem, cu atîta

osteneală, multe săptămîni. Era uriaşă, ca poarta de la intrare! Şi eu obosisem atît, orbe- căind după nu ştiu ce găurele! Pe loc mi-a revenit bunul umor,
„Aşteptaţi, am să vă plătesc eu, creaturi vătămătoare, toate loviturile de cizmă ale gospodarului, toate insultele gospodinei şi blestemele vecinilor!” Am prins cîţiva şoareci şi s-a făcut pa- ce. Nu se mai vedeau şi nici nu se mai auzeau alţii. Dacă gos-

podarii ar fi înfundat gaura cu sticlă pisată, ar fi fost linişte un timp mult mai îndelungat. Însă stăpînii nu mai erau atenţi la şoareci, se obişnuiseră numai să mă batjocorească pe mine. Trebuia deci să-mi încordez mai departe picioarele bătrîne, să alerg ca nu cumva să se cuibărească în vizuină noi dăunători. Noaptea mă trezeam adesea tulburată şi ascultam cu inima palpitînd dacă nu rod pe undeva şi dacă n-o să intre iar în lucru cizma gospodarului... Şi, imaginaţi-vă, o dată, în plină zi, în prezenţa ambilor stăpîni, văd cum un şoricoi cenuşiu se furişa pe marginea unei străchini mari cu lapte şi cum apoi s-a aplecat şi-a început să bea. Numai coada îi atîrna în afară. Fierbeam, nu alta. M-am tras pe aproape şi-am sărit ca în timpurile cele bune. Am măsurat distanţa cu precizie şi l-aş fi prins, pe Dumnezeul meu, dacă, din prevedere faţă de înţepeneala picioarelor, nu m-aş fi sforţat prea tare. Cînd colo, picioarele, de data asta, parcă înadins, din răutate, s-au comportat admirabil şi, în loc să cad pe şoarece, am căzut în strachina cu lapte. M-a inundat moartea albă! Miorlăiam cu disperare. În aceeaşi clipă, mîna puternică a gospodarului m-a înhăţat de pielea de pe spate şi m-a ridicat sus în aer. Fără voie mi-am înfipt ghearele de la toate cele patru labe, am deschis larg ochii şi botul plin de lapte şi mi-am pleoştit urechile, apărîndu-le de lichidul care se prelingea. Ce-a fost mai departe, nu-mi mai amintesc! Se pare că am zburat pe sus şi pe urmă am căzut pe undeva, departe... Îmi închipuiam că nu mai trăiesc, că m-am preschimbat într-un sac de piele, plin cu oase zdrobite. În comparaţie cu noua senzaţie, lovitura de cizmă era cu adevărat o mîngîiere!

— Co-co-co! rosti cocoşul cu milă.

— Scuzaţi, vă rog, să nu vă înţelegeţi între voi! le aminti judecătorul. Sigur că s-au purtat cam aspru, dar ăsta nu-i un motiv ca să vă băgaţi noaptea în locuinţă străină.

— Noi n-am vrut să facem nici un rău! se apără pisica. Dimpotrivă, am încercat să salvăm lucrurile domnului pădu- rar.

— Da' cum a fost cu aluatul acela de prăjitură? întrebă curioasa pădurăriţa.

— Am fost vinovată într-adevăr, recunoscu pisica. După bătaia ceea groaznică din cauza laptelui, am vrut să mă încăl- zesc puţin şi m-am urcat pe scîndurica cu care era acoperit aluatul de făcut prăjitură, pus în faţa sobei încălzite. Obiceiul acesta îl aveam şi mai înainte, cu rezultate bune, dar de data asta nu m-au ajutat picioarele betejite. Scîndurica s-a răsturnat şi-am căzut în prăjitură. M-aş fi înecat repede, dacă nu mi-aş fi depărtat labele şi n-aş fi început să miaun. Au alergat copiii şi m-au scos. Nu mai puteam să mă mişc, căci eram lipită din abundenţă cu aluat. Zăceam ca o mare chiroşcă pe podea, aş- teptînd moartea. Sosind însă gospodina şi uitîndu-se la mine, nu m-a mai lovit ca altădată. Şedea numai pe laiţă lîngă fereas- tră şi, acoperindu-şi ochii cu şorţul, a început să se văicărească:
„Ce să fac, nefericita de mine? Ultimul pumn de făină mi l-a spurcat nelegiuita asta. Cu ce-am să-mi hrănesc copiii? O, viaţă nenorocită ce am! O, doamne!”

— Era prea mult. Am înţeles că nu merită să mai trăiesc, că sînt izvorul nefericirii acelora pe care-i iubesc şi am hotărît să mă înec cu adevărat. Ieşisem să caut unde-i apa mai adîncă, cînd m-a întîlnit pe drum domnul Cocoş şi m-a îndemnat să intru în asociaţia „Nimic de pierdut!”.

— Aha! rostiră cei adunaţi. Speriată, pisica tăcu.

— Da’ ce făceaţi cu asociaţia asta a voastră în casa pădu- rarului? întrebă judecătorul.

— Am făcut ce ne-a poruncit Ias. El e înţelept şi bun, ne-a mîngîiat şi ne-a îndrumat.

— Bine, bine! Ai, omule, martori?

— Am soţie şi copii!...

—Aduceţi-l pe Ias cel cinstit! strigară ţăranii.

— Îndată, îndată, mai e cîinele! se împotrivi judecătorul.

Aduceţi cîinele!

Intră Brys-Brysinski cu o înfăţişare foarte semeaţă.

La interogatoriu respinse prin lătrături puternice şi nu recunoscu nimic. Chiar la întrebările cîţi ani are şi unde s-a născut, răspunse că n-are nici un an şi că nici nu s-a născut.

— Pe mine, bătrîn străjer al pazei, să mă tîrîţi prin ju- decăţi, să mă învinuiţi de diferite crime!... se revoltă el, dezve- lindu-şi colţii spre toţi cei de faţă.

Judecătorul nu putu să se descurce cu dînsul. Porunci să-l ducă separat într-un colţ şi ceru să fie adus măgarul.

Domnul Clăpăug ascultă toate învinuirile cu nemărginită seriozitate şi se comportă tot timpul astfel ca şi cum el ar fi fost judecătorul oamenilor adunaţi acolo şi nu unul dintre acuzaţi.

— Sufăr, pentru că mi-a plăcut totdeauna liniştea şi filo- zofia. Dacă în loc să trag la ham, aş fi azvîrlit din copite întruna, şi azi aş fi alergat prin stepele Asiei mijlocii ca măgar sălbatec, liber, răspunse după o lungă chibzuială.

Ascultătorii nu pricepură o iotă şi cerură ca măgarul prost cu care nu putea nimeni să se înţeleagă să fie condus în colţul său.

— Problema se încurcă tot mai rău! observă judecătorul. Asociaţie secretă... stepele Asiei mijlocii[1], aluatul de prăjitură... înverşunarea lui Brys... Sînt curios ce-o să ne spună puşlamaua asta mică?!

A fost adus Ias.

— Ce slăbănog! Ce-ar fi putut să fure? îl căină pădu- răriţa.

— Desigur, de aceea şi-a adus în ajutor animale! cugetă întunecat pădurarul.

— Mă cheamă Ias, nu ştiu cîţi ani am, nu ştiu unde m- am născut pentru că sînt orfan. Nu am nici tată nici mamă. Au murit pe cînd eram mic. M-au crescut oameni buni, săraci ca şi mine, mi-au dat ce-au avut; am împărţit cu ei şi adăpostul şi pîinea. Pînă ce m-a luat fierarul. Nici el nu înoată în bogăţii. Pentru asta e mereu rău, se înfurie de orice şi bate. E puternic şi nu înţelege că nu mă pot măsura cu dînsul. Îndată spune:
„leneşule, puşlamao!” şi te arde.

[1] „Asociaţie secretă... stepele Asiei mijlocii” – este o aluzie ironică la adresa bănuielilor bolnăvicioase ale poliţiei ţariste de comploturi pe pămînturile poloneze, împotriva ţarului. Considerînd aproape pe toţi polonezii drept complotişti, poliţia ţaristă era gata să creadă în cele mai fantastice ramificaţii ale unor astfel de conjuraţii.

În fiecare dimineaţă trebuia să mă scol înaintea celorlalţi, să fac foc în sobă, să mătur casa şi atelierul, să aduc apă; să sparg lemne... Şi cum uitam ceva, pe loc soţia fierarului haţ de păr! „Na, na, aşa şi pe dincolo, mîncăule!” Apoi întreaga zi stam la foale să suflu, ca să înroşesc fierul. Cînd nu se înroşea, fierarul mă lovea pe spate cu coada ciocanului. Spre seară de-abia mă mai ţineau picioarele. Şi mai trebuia încă să orînduiesc uneltele, să curăţ vatra focului, să fug la prăvălie... Meşterul şedea de mult spălat la masă, iar eu trebuia să lucrez din greu, să duc gunoiul, să vărs găleţile. Of, oameni buni, e grea soarta de orfan!... Odată, într-o duminică după slujbă, îmi spuneau la biserica din orăşel copiii de şcoală că există o ţară unde toţi copiii îmbrăcaţi frumos, pieptănaţi, spălaţi merg după gustarea de dimineaţă la şcoală, iar după şcoală se joacă pînă seara în grădini minunate. Acolo fiecare dintre cei mici are totul şi numai cînd creşte şi învaţă, răsplăteşte pentru asta pe oameni. Cînd, o dată, am aţipit puţin, iar maistrul m-a bătut straşnic, am plecat în lume spre ţara aceea minunată. Pe drum m-a prins ploaia, frigul şi noaptea. M-am băgat într-o scorbură de copac şi-am adormit. M-a trezit acest măgar cu tovarăşii lui şi m-a rugat să le ajut să caute adăpost pentru noapte. I-am convins să meargă spre casa pădurarului, unde nădăjduiam că pădurăriţa o să ne lase înăuntru. Ştiam că e bună, pentru că de multe ori, venind cu treabă pe la fierărie, îmi strecura în mînă un covrig şi mă mîngîia pe cap. Am găsit casa pădurarului cu geamurile deschise. Legături cu diferite lucruri erau aruncate peste tot. Ne-am gîndit că acolo îs hoţi, ne-am orînduit sub o fereastră şi le-am făcut o muzică de-au împuns fuga. Noi n-am luat nimic, doar am mîncat oleacă de pîine şi cîrnat, căci eram straşnic de flămînzi, pentru care fapt o rugăm pe doamna pădurăriţă să ne ierte.

— Nu-i nimic! răspunse buna femeie.

— E adevărat că n-au luat nimic, confirmă pădurarul .

— Să vedem ce va spune Woitek! Să fie chemat, dădu poruncă judecătorul.

Se precipită atunci, ciufulit şi plîns, Woitek şi pe dată buf! în genunchi, în mijlocul sălii.

— Iertaţi-mă, oameni buni, şi voi cinstiţi judecători! Am greşit, n-am să mai fac niciodată! Am furat, dar mă voi îndrep- ta. M-au momit oameni răi: Grzela, Bartek, Józek din Lipow... Ei m-au trimis la dracii ăştia, de unde am fugit numai cu suf- letul... Răgeau, ţipau, urlau ca o duzină de diavoli. Era după geam ceva înalt, de la pămînt pînă la acoperiş... În loc de nas, avea cioc... Ochi cum sînt cărbunii. Trup cu pene şi patru pi- cioare... Am fugit de frica acestei vedenii şi de atîta hărmălaie. De-abia în pădure mi-a părut rău după lingurile de argint, bu- căţile de stofă, cizmele ţintuite şi cingătorile cu agrafe, pe care le-am văzut la domnul pădurar. Atunci le-am spus tovarăşilor mei că mă întorc. Aceştia în loc să mă oprească mi-au dat ghes. Numai ce intrasem, cum am atins un chibrit de cărbunaşii din sobă, deodată monstrul cu pene mi-a căzut pe cap... Şi începe să ţipe: Cto-to?! Cto-to?! Eu spre uşă, cînd alt drac îmi vîră colţii în picioare... Mă scutur, alerg fără cunoştinţă. Cînd colo, culmea nenorocirii mă mai trăzneşte şi cu măciuca pe dina- poi... De atunci nu mă mai pot îndoi.

— He, he! rîse măgarul. Nu-s chiar bun de lepădat, cum spunea domnul grădinar!

— Faceţi linişte! tună aprodul...

— Deci voi l-aţi furat pe pădurar? întrebă judecătorul.

— Da, noi!

— Ce-ai de spus acum, pădurarule?

— Doar că m-am înşelat o ţîră în privinţa acestor sărma- ne fiinţe, mormăi cu tristeţe pădurarul.

— Dar mai este ceva, cu această asociaţie interzisă! ob- servă primarul grăsan.

— Nu-i deloc asociaţie interzisă, ci numai o tovărăşie pentru a ne ajuta unul pe altul! se apără Iasiek.

— Da' de înţeles cum v-aţi înţeles?.... întrebă, bănuitor, judecătorul.

— N-aţi auzit, domnule judecător? Doar vorbim de-atîta timp! Noi ţipăm, mîrîim, cotcodăcim. Ne facem semne, ne aju- tăm de mîini şi de picioare, clipim din ochi, mişcăm din cap, lămuri Iasiek. Dacă vreţi, vă arăt îndată! Cip, cip, cip! Kici! Kici! Kici! Vino la picior! Mişcă-te, domnule Măgar! strigă tare.

Pe loc alergă spre el cocoşul şi i se urcă pe un umăr, iar pe celălat se aşeză pisica. Brys i se întinse la picioare, iar Clă- păug vîrî botul sub braţul lui.

— Ştii ce, bătrîne, să înfiem băieţaşul acesta. Tot n-avem copii... îi şopti pădurăriţa bărbatului.

— Ei, băieţaş! Ai vrea să rămîi la noi şi să devii fiul nostru? îl întrebă pădurarul cu blîndeţe pe Iasiek.

— Sînteţi oameni cumsecade, însă eu nu pot să-mi pără- sesc tovarăşii, răspunse băiatul, mîngîind animalele care se gudurau pe lîngă el...

— Să le primim şi pe ele! şopti pădurăriţa la urechea soţului. N-o să ne împovăreze prea mult. Măgarul va merge prin pădure şi va mînca ierburi, cocoşului o să-i pice cîte ceva de la puii mei, Brys o să doarmă în cuşcă cu cîinii tăi, iar un castronaş de lapte pentru pisică n-are să ne sărăcească. Ia-i, bărbate.

— Atunci să rămînă! E adevărat că era cît pe-aci să-i nedreptăţesc. Dacă n-ar fi fost Woitek, pe ei cădea păcatul.

— Iartă-l şi pe Woitek! Flăcău prost, acu e îngrozit, o să se îndrepte. Ce să-l mai pedepsim! Să-l facem de rîs şi să-i spu- nem că a doua oară nu-l mai iertăm, îşi îndemnă pădurăriţa bărbatul.

Omul s-a învoit din nou.

Iasiek şi tovarăşii săi au rămas astfel într-o pădure atît de frumoasă, la casa unor oameni aşa de buni.

Acolo le era bine ca în rai. Iasiek a prins să crească, s-a făcut mai puternic şi a început să meargă la şcoală. Se pregătea cu sîrguinţă, visînd că, dacă va ajunge mare, o să facă din Polonia o ţară în care copiii să aibă totul de mici, să înveţe, să se dezvolte, să fie voinici, iar atunci cînd va veni vremea, să poată să-i răsplătească pe cei mari cu prisosinţă. Mai visa ca oamenii bătrîni şi chiar animalele bătrîne şi vlăguite să se bucure la sfîrşitul vieţii, după muncă, de linişte şi de odihnă.

În româneşte de ION TIBA

BASM DIN AMERICA DE SUD

Prietenul făţarnic

PE VREMURI, broasca ţestoasă avea copite ca multe alte animale ale pădurii. Tocmai se oprise la marginea unui luminiş să-şi cureţe de mîl splendoarea de copite, cînd a apărut ca din pămînt căprioara.

— Unde te pregăteşti să pleci? întrebă făţarnic căprioara, deşi prea bine o ştia.

— La ospăţul tapirului, răspunse voioasă broasca, lustru- indu-şi copitele cu un smoc de iarbă mătăsoasă.

— Bună treabă! aprobă linguşitor căprioara. Arăţi gro- zav. Dar cele mai frumoase îţi sînt sandalele! Ce minunăţie!

Pe atunci căprioara avea încă gheare.

Trăgîndu-se mai aproape, făţarnicul prieten al broaştei ţestoase a mai adăugat :

— Aşa frumuseţe de încălţăminte n-am văzut în întreaga pădure!

— Îţi plac? întrebă naivă broasca şi îşi roti neîncre- zătoare copitele în lumina soarelui.

— Vreau să le încerc! zise căprioara, făcînd încă un pas spre broască. Spune, prietene, n-ai vrea să mi le împrumuţi, să fac măcar doi paşi cu ele?... Bănuiesc că nici nu le simţi, de uşoare ce sînt! Împrumută-mi-le!

— Hai, fie! Dă-te mai aproape! se învoi broasca ţestoasă şi-i întinse pe rînd copitele, luînd în schimb ghearele căpri- oarei.

Văzînd căprioara cît de bine îi vin copitele, a luat-o la goană pe unde a văzut cu ochii.

Degeaba a ţipat, degeaba a plîns sărmana

broască ţestoasă! N-a mai ajuns la ospăţul tapirului, nici în seara aceea, nici mai tîrziu. Se spune că, încrezătoare cum este, broasca ţestoasă aşteaptă şi astăzi reîntoarcerea prietenului făţarnic.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM TEMBE
(Tribul vorbeşte limba upignarani)

Sărbătoarea animalelor

PE VREMURI animalele aveau o sărbătoare a lor care dura zile întregi. Toată lumea era invitată: căprioarele, tapirii, mistreţii, jaguarii, crocodilii, şerpii şi tot felul de păsări. O dată se strînseseră o mulţime de dobitoace dar oaspeţii nu conte- neau să vie.

Glasul ca de trompetă al şoimului Virohmeta se auzea de la distanţă:

— Bu-bu-bu! Bu-bu-bu!

Auzindu-l, animalele şi păsările s-au bucurat nespus:

— Vine marele şoim! Va dansa cu noi!!

Mîndra pasăre însă întîrzia. Îşi dichisea măiestru penele, vrînd să strălucească din plin la serbare. Lipseau încă şi maimuţele.

Cei prezenţi au obosit dansînd. Ţinînd pauză, l-au rugat pe fiul bătrînului jaguar să le cînte ceva. Jaguarul vîrstnic i-a arătat tînărului ce are de făcut. Pădurea răsuna voioasă, iar melodia era reluată de toţi oaspeţii. Bătrînul jaguar a fost rugat să-şi arate şi el măiestria. Nevastă-sa, cunoscîndu-i meteahna, l-a rugat să nu-i batjocorească pe cei prezenţi. Jaguarul n-a rezistat însă ispitei:

— Blana mistreţului e plină de bărzăuni!

Mistreţul s-a mîniat. Jaguarul cel bătrîn nu s-a potolit însă:

— Bărzăunii forfotesc pe ceafa căprioarelor...

Acum s-au bosumflat cerbii şi femeile lor. Nevasta jagua-

rului şi-a apostrofat soţul:

— Se poate? Cîntă ca lumea! De ce-i jigneşti pe ceilalţi?

Glasul marelui şoim s-a auzit din nou. Pînă a ajuns însă el acolo, petrecerea s-a spart. Între timp zeiţa căprioarelor, Ar- nuha-Tupana, ca să răzbune ofensa, s-a ridicat să cînte. Glasul ei era deosebit de limpede. Nimeni n-a îndrăznit să-i ţină iso-

nul. Îndrăzneţul pica mort pe loc, numai să fi deschis gura. Arnuha şi-a încheiat cîntul printr-un sunet înalt şi ascuţit. Apoi a dispărut. Sunetul s-a răspîndit cu iuţeală, transformîndu-i pe toţi în animale, aşa cum îi ştim noi astăzi.

Dacă jaguarul era respectuos, animalele rămîneau oa- meni şi ştiau să cînte şi să danseze chiar în zilele noastre.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM AL INDIENILOR VARRAU

De ce-i supărat jaguarul cel negru

TOBE-HOROANNA, jaguarul cel negru, a întîlnit un tînăr în pădure. Fără multă vorbă l-a prins şi l-a adus acasă. Acolo l-a îndesat într-o oală mare, zicîndu-i:

— Nu te teme. Nu te omor! Nici n-o să te fierb, nici n-o să te mănînc. Vei rămîne în viaţă!

Curînd s-au reîntors acasă fratele şi sora cea mică a ja- guarului cel negru. Aceştia au întrebat:

— Se zvoneşte c-ai prins un tînăr. Unde-i? Vrem să-l vedem!

— L-am îndesat în oală, răspunse Tobe-Horoanna.

— I-ai dat de mîncare? s-a interesat sora

cea mică. Jaguarul cel negru a clătinat din

cap.

— Dă-i un porc mistreţ, a zis fratele. Dacă nu-l poate da gata îl mîncăm noi pe el.

Tînărul, auzind cele spuse, s-a speriat de moarte. N-a avut însă încotro. S-a apucat de mîncat porcul mistreţ. De-abia a reuşit să înfulece pulpele că se şi săturase pînă-n gît de-atîta carne. Văzîndu-l abătut, Tobe-Horoanna i-a întins un vas cu vin de fructe şi i-a poruncit să bea. Sărmanul tînăr nu voia însă, nici în ruptul capului. Cei trei erau însă neînduplecaţi: ori bea şi mănîncă tot ce i se dă, ori plăteşte cu viaţa.

Apucînd vasul cu pricina, tînărul a încercat să dea de duşcă măcar cîteva înghiţituri. Zadarnic.

— Ce faci? s-a răstit la el jaguarul cel negru. Nu ştii să

bei

? Crezînd că nu ştie cum să facă, cei doi jaguari-

băr baţi
i-au descleştat fălcile, turnîndu-i tot vinul care se afla în vas.

Văzîndu-l neajutorat şi mai ales speriat, surioarei jagua- rului cel negru i s-a făcut milă de tînăr şi l-a cerut de bărbat. Tobe-Horoanna n-a avut nimic împotrivă. Proaspătul mire tre- buia însă să-şi arate bărbăţia, găsind carne proaspătă pentru

tînăra nevastă. Şi-a luat arcul şi a plecat în pădure. N-au trecut decît puţine zile şi s-a reîntors cu zece porci sălbatici afumaţi.

Jaguarul cel negru l-a bătut pe umăr :

— Eşti bun vînător, deci bun soţ. Sora mea să-ţi fie soţie! Tinerii au trăit în bună înţelegere vreme îndelungată, ba chiar au avut doi copii. Cînd cei mici au mai crescut şi se miş- cau pe brînci prin colibă, tatăl lor îi veghea cu drag. O dată fiind iarăşi singur cu copiii, căci soţia îngrijea plantaţia, s-a speriat foarte tare: cei doi copii au răcnit ca Naharani, fulgerul cel luminos. Nevasta l-a liniştit însă spunîndu-i că toţi membrii tribului jaguarului negru scot astfel de sunete, mai ales cînd străbat pădurea.

Apucîndu-l dorul de casă, tînărul i-a spus soţiei că pleacă să-şi vadă mama şi sora. Acasă a fost primit cu bucurie căci toţi îl credeau mort de mult. Maică-sa a aflat că este căsătorit. Vrînd să-i vadă cei doi copii, l-a rugat să-i aducă. După ce au trecut ploile cele mari, tînărul şi-a luat soţia şi cei doi copii şi a plecat la ai săi. Pe aceştia i-a găsit chefuind, ameţiţi de-a binelea. L-au şi dojenit:

— Cum poţi veni cu o astfel de femeie? Nu vezi că nu este om adevărat? E jaguar şi într-o zi are să te ucidă!

I-au spus încă multe alte lucruri dojenitoare. Vorba s-a făcut ceartă şi s-a încheiat cu bătaie. Tînărul a fost ucis. Ne- vasta jaguar n-a putut să-şi apere soţul, împărtăşindu-i soarta. Copiii s-au strecurat printre picioarele chefliilor şi-au dispărut în pădure.

De atunci jaguarul negru vînează din nou oamenii, nemaicrezînd în sinceritatea lor, pentru a-şi răzbuna sora şi pe soţul ei drag.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM AL TRIBULUI CIRIGUANA
care vorbeşte indiana tupi

Pasărea nefericită

ÎNTR-O SEARĂ, două fecioare s-au dus cu ulcioarele la izvor. Prin apropiere o pasăre colibri începuse un tril atît de frumos încît inima celor două fete era cît pe-aci să încreme- nească de plăcere. Au ascultat-o o vreme îndelungată. Uitaseră pînă şi de ce veniseră. Una din fete, cea mai tînără şi desigur mai neştiutoare, a grăit:

— Îmi place atît de mult, încît vreau să-i fiu nevastă! Pasărea i-a auzit vorbele dar şi-a luat zborul nevăzută.

Fata cea tînără nu-şi mai găsea locul. A doua zi, în zori, a cîntat iarăşi pasărea. A găsit-o tocmai unde era pădurea mai deasă. Fără să şovăie, fata cea tînără a repetat cuvintele din ajun.

— Bine, a spus pasărea colibri. Vino să-mi vezi casa!

Au mers încă o bucată de vreme pînă au dat de casa colibriului. Cuibul era atît de mic încît fetei nu-i încăpea înăuntru nici un picior măcar. Văzînd una ca asta, fecioarei îi pierise şi graiul. Pasărea se tot învîrtea în jurul fetei, a ademenit-o să rămîie, dar aceasta a plecat supărată.

Seara, nefericita pasăre a cîntat din nou, parcă şi mai fru- mos ca altă dată, doar, doar s-o înmuia inima iubitei. Degeaba a aşteptat-o pasărea colibri pe fecioară la fîntînă. Fecioara auzi pasărea cîntînd şi zise:

— Auziţi! E colibriul! Îşi cheamă iubita!

Mama fetei a privit mirată fecioara. Niciodată n-

o auzise vorbind astfel, pînă atunci. Nu i-a zis însă nimic. Fata n-a pără- sit coliba pentru nimic în lume. Nu i-a mai călcat piciorul pe la izvor cînd cînta pe-acolo pasărea colibri. Celeilalte fete i-a spus aşa:

— Să mă mărit cu el? Nu vezi ce leneş este? Toată ziua cîntă, dar colibă nu ştie să-şi facă! Auzi? Şi cică mă mai vrea şi de nevastă, neruşinatul!

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM CARAIB

Allepantepo

CÎND BUNICUL BUNICULUI asculta, lîngă focul de seară al tribului, pe bunicul său povestind despre vremurile scurse, atunci a auzit întîiaşi dată acest basm. Indienii nu auziseră încă de rădăcinile manioca. Oamenii trăiau într-o sărăcie cumplită şi nu de puţine ori chiar mureau de foame. Animalele şi păsările pădurii n-o duceau nici ele prea bine. Zile întregi nu puneau nimic în gură. Tapirul însă, dacă pleca în zori de-acasă, venea în amurg plesnind de sătul ce era. Celelalte animale au băgat de seamă curînd acest fapt. Stînd la sfat, cineva a zis:

— Tapirul a descoperit un loc unde abundă bogăţiile în ale gurii. Hai să-l urmărim!

Cine se putea strecura nebăgat în seamă? A plecat şobo- lanul. Trebuia să ia urma tapirului şi să-i afle taina pînă în cele mai mici amănunte. Urmăritorul s-a dovedit îndemînatic. L-a urmat pe tapir fără să mişte vreo liană, fără să clatine vreo frunză. După un drum lung, obositor şi plin de ocolişuri au dat de un pom uriaş. Tapirul s-a oprit şi-a ascultat cu atenţie. Nici ţipenie prin împrejurimi, nici umbra vreunei răpitoare cu aripi. Tapirul s-a înfruptat hulpav din fructele căzute. Pomul nu era un copac oarecare, era un pom-minune. Pe crengile lui creş- teau tot felul de fructe şi plante: banane, manioca, prune, ana- nas şi nenumărate alte bunătăţi. Săturîndu-se, tapirul a plecat legănîndu-şi pîntecul rotund ca un dovleac. Atît aşteptase şo- bolanul. Hait! Drept în copac. Dînd de porumb, l-a ronţăit lacom, astîmpărîndu-şi foamea, la iuţeală. La plecare a luat un ştiulete, drept dovadă a celor găsite.

Animalele, după ce l-au ascultat pe şobolan, l-

au crezut un mare mincinos. Acesta ca să se apere a scos ştiuletele de porumb. O parte a animalelor a înclinat să-i dea dreptate, dar cele mai multe îl priveau încă neîncrezător. Unde se poate afla un astfel de pom, doldora de bunătăţi, cînd pădurea e pustiită

de hrană? Au hotărît să plece într-acolo împreună cu indienii. Descoperind copacul-minune s-au bucurat cu toţii. Mai întîi s-au repezit asupra fructelor căzute la pămînt. Apoi, indienii au încercat să se caţere pe copac. Scoarţa acestuia era însă alune- coasă, iar trunchiul foarte gros. Ce s-au gîndit ei? Copacul-minune trebuia doborît. Urcaţi pe o schelă, oamenii şi animalele loveau cu topoarele de piatră copacul. Pădurea vuia de zgomot. După zece zile de lucru neîntrerupt scoarţa abia era zgîriată. Allepantepo, pomul-minune, se dovedea foarte tare. Topoarele au izbit alte zece zile, de data aceasta rădăcina copacului, dar Allepantepo nici nu s-a clintit.

Oamenii şi animalele au simţit deodată o sete nemaipomenită. Fiecare a primit cîte o coajă de dovleac ca să bea apă. Numai tapirului i-au dat o sită. Ajunşi la fluviu, au băut cu toţii pe săturate, numai tapirului îi ardea gîtlejul: toată apa i se scurgea prin sită. Aceasta a fost prima pedeapsă primită de tapir pentru tăinuirea copacului-minune.

Cu forţe sporite, oamenii şi animalele s-au apropiat din nou de scoarţa lui Allepantepo. S-au scurs încă zece zile. Deo- dată pomul-minune s-a înclinat, a pîrîit năprasnic şi-a căzut la pămînt. Indienii şi-au luat partea: imasuri, manioca, trestia de zahăr, bananele, cartofii, dovleacul şi pepenele. Aguti şi cele- lalte animale s-au împrăştiat printre crengi după hrană. Cînd împărţeala era aproape terminată, s-a reîntors de la fluviu şi tapirul. Lui nu i-au mai rămas decît prunele, pe care le mănîncă şi astăzi.

Indienii au semănat tot ce-au adus acasă. De atunci oamenii şi animalele nu mai flămînzesc, iar fructele şi plantele s-au împrăştiat în lung şi-n lat, pe tot pămîntul.

Repovestire de TIBERIU

BAN

BASM CARAIB

De ce plîng copiii?

O DATĂ UN OM a plecat în pădure, ca să vîneze căprioare. Ca să poată pîndi nevăzut, a clădit într-un copac bătrîn colibă de vreascuri şi frunze. S-a aşezat la pîndă cu arcul şi săgeţile pregătite. Sub el era poteca pe care veneau animalele pădurii ca să guste din fructele căzute la pămînt.

Nu peste mult timp a apărut soţia unui demon al pădurii. În braţe purta un copilaş iar coşul îl purta cu panglica petrecută peste frunte. Văzînd fructele zemoase, împrăştiate în jurul copacului, femeia a aşezat copilul chiar sub craca unde se ascunsese vînătorul. Apoi soţia demonului a început să strîngă în coş bunătatea de fructe. Omul a tras o săgeată în copil. Acesta a izbucnit imediat în plîns. Femeia a aruncat coşul cît colo şi s-a repezit la copil. Nu reuşea să ghicească de ce plînge acesta. A bănuit că cineva a tras în el o săgeată dar nu găsea nici o urmă. Luînd copilul s-a dus cu el drept la vraciul tribului. Acesta a dibuit repede săgeata vînătorului. I-a tras-o afară şi i-a arătat-o mamei...

— Bine! a spus supărată femeia demonului pădurii. Aşa cum omul a tras în copilul meu nevinovat, tot aşa va trage şi soţul meu, demonul pădurii, în copiii oamenilor. Vor plînge din senin şi nimeni nu va şti şi nu va afla niciodată că copiii oamenilor plîng pentru că săgeţile noastre nu pot fi văzute.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM TUPI[1]

Broasca ţestoasă şi uriaşul

ÎNTR-O DUPĂ AMIAZĂ, broasca ţestoasă se plimba prin pădure. Ajungînd ea la un copac mare şi putrezit, s-a aşezat pe- o rădăcină şi a început să cînte la fluier. A auzit-o atunci şi Kahipora, uriaşul ce-şi făcuse culcuş într-o scorbură.

— Aceasta nu poate fi decît ţestoasa, a zis el.

Cum, plictisit, vorbea de unul singur, a continuat tot cu voce tare:

— Am s-o prind. E bună de mîncat!

Broasca habar n-avea de gîndurile uriaşului şi îşi vedea liniştită de cîntece:

— Fin, fin, fan, fan, fan, fin, fin...

Kahipora a scos capul afară din scorbură spunîndu-i:

— Ascultă, ţestoaso!

— Ce-iiii! se întrerupse broasca tocmai cînd zicea mai cu foc.

— Hai să ne măsurăm forţele! Vrei?

Broasca n-a stat mult pe gînduri. Ştia că uriaşul nu-i prea isteţ din fire.

— Bine, fie, s-a învoit ţestoasa. Cum facem?

Kahipora a intrat în pădure şi s-a întors cu o liană puternică. Aşezînd-o pe malul rîului a zis:

— Uite, aşa ne vom întrece. Tu din apă, eu de pe uscat. Primeşti?

Broasca s-a prefăcut că judecă îndelung. Apoi a răspuns:

— Bine, Kahipora! Fie cum zici tu!

Ţestoasa a sărit în apă şi a legat capătul lianei

de coada unui peşte cît un crocodil. Nebăgată în seamă, s-a pitit apoi într-un tufiş.

Kahipora a început să tragă, dar nici peştele nu se lăsa. Uriaşul se opintea, nu jucărie, dar, cu toate acestea, peştele l-a

---

[1] Triburile care vorbesc această limbă locuiesc cu precădere în Brazilia

zmucit o dată mai să-l tragă în apă. Kahipora tot mai gîndea să scoată broasca pe mal. Peştele s-a încordat însă încă o dată şi uriaşul a căzut în apă.

Broasca ţestoasă, pitită în tufiş, a rîs în sinea ei. Kahipora, cu apa pînă la bărbie, n-a mai rezistat:

— Ţestoaso, ajunge! Opreşte!

Broasca a sărit repede în apă şi a dezlegat liana de coada peştelui. Kahipora a ajuns cu chiu, cu vai, pe mal. Trăgînd în- ciudat de liană a scos, de data aceasta, broasca pe mal.

Încruntat, a întrebat-o:

— Ai obosit?

— Nici n-am transpirat măcar, a rîs broasca, de el. Kahipora şi-a scărpinat, necăjit, creştetul. Într-un tîrziu a zis:

— Ascultă, ţestoaso! Eşti mai puternică decît bănuiam. Nu mai mă prind cu tine. Noroc! Am plecat!

Şi dus a fost! Nimeni nu l-a mai văzut de-atunci.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM AL INDIENILOR TEMBE

În căutarea nopţii

PE VREMURI cerul era mult mai aproape de pămînt, nu ca-n zilele noastre. Păsările, neavînd loc să zboare în voie, au hotărît să-l mute mai sus. Era însă o muncă istovitoare. Văzînd că nu răzbesc, păsările au chemat şi liliacul, să le dea o mînă de ajutor. Zburătoarea aceasta s-a dovedit o leneşă fără pereche: n-a clintit nici o aripă măcar. Drept pedeapsă de-atunci doar- me cu capul în jos, iar de ruşine nu zboară decît după apusul soarelui. Dar liliacul nu zboară noaptea decît de puţină vreme. Pe vremea aceea nu era nici zi nici noapte cum ne-am învăţat noi. Era lumină tot timpul. Oamenii şi animalele dormeau chiar la amiază. Fiecare dorea un strop de întuneric, nu de alta, dar măcar să tragă un somn zdravăn. Şi-au bătut capul multă vreme oamenii, dar habar n-aveau cu ce să înceapă. I-a ajutat un înţelept împovărat de ani. „Demonul Azang păzeşte două vase de lut negru. Înăuntrul lor se află întunericul". Indienii tembe au înţeles că acolo se află noaptea după care oftau ei cu atîta năduf. S-au strîns cei mai curajoşi şi au purces la drum. Calea străbătută părea fără de sfîrşit. Apropiindu-se de nişte colţi de stîncă, au zărit vasele cu pricina. Tîrîndu-se tot mai aproape, deodată s-au speriat. Din vase se auzeau glasuri vor- bind în şoaptă: bufniţa, maimuţa nopţii şi numeroase alte jivi- ne ale întunericului. Arcurile s-au încordat. Săgeţile bine ţin- tite au spart vasul cel mic. Îndată au rupt-o la fugă. Noaptea le era în călcîie, şi-i urmărea nemiloasă. Ajunşi acasă deodată cu întunericul, somnul li s-a părut prea scurt.

Trebuia spart vasul cel mare. Atunci noaptea va ajunge pentru toţi. S-au strîns din nou. L-au luat cu el şi pe Uruvava, care era încă om pe atunci. Îi ziceau cumetre în sus, cumetre în jos, şi-l încurajau zicîndu-i că-i cel mai potrivit să pocnească ultimul vas cu întuneric. Au mers cale îndelungată. La stînci numai Uruvava s-a tîrît mai departe. Ajuns lîngă vas, el a ridi- cat un bolovan mare izbindu-l în vasul de lut. N-a apucat să-şi

ia picioarele la spinare, cum a fost povăţuit. Împiedicîndu-se de o liană, noaptea l-a ajuns din urmă. Uruvava a devenit pasăre a nopţii, dar oamenii de atunci se odihnesc după pofta inimii.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM ARNAC[1]

De ce a devenit mierea rară?

CU FOARTE MULTĂ VREME în urmă, stupii albinelor din pădure musteau de-atîta miere. Tot pe-atunci trăia şi un om, căruia i se dusese vestea cale de şase zile şi şase nopţi, că este cel mai bun culegător de miere. El dibuia stupul chiar şi acolo unde alţii se întorceau cu buzele umflate şi cu vasele goale. Într-o zi, tocmai cînd se pregătea să-şi înfigă cangea într-un copac putrezit a auzit o voce cristalină:

— Bagă de seamă, omule! Nu lovi, că ai să mă spinteci. Bărbatul a privit mirat împrejur. Vocea venea din scorbura copacului. A desfăcut încetişor scoarţa bătrînului copac şi-a găsit înăuntru o femeie nespus de frumoasă.

— Nu te speria: sînt Maba, zîna mierii de albine. Apro- pie-te!

Maba, cea cu părul lung şi frumos, stătea goală puşcă în faţa omului uluit de-o asemenea arătare. Bărbatul s-a apucat şi i-a făcut straie din fibrele scoarţei de copac. De-abia atunci a îndrăznit s-o privească. Fără să stea pe gînduri, a cerut-o de nevastă. Femeia s-a învoit cu o singură condiţie, ca bărbatul, în nici o împrejurare, să nu-i spună pe nume. Bărbatul i-a promis întocmai.

Ani de-a rîndul au trăit în fericire. Renumele de bun cu- legător de miere al bărbatului a crescut o dată cu scurgerea timpului. Nici femeia nu se lăsa mai prejos. Ştia să pregăteas- că, ca nimeni alta, vinul din fructele de caşir. Umplea o ulcică de pămînt cu o astfel de băutură şi servea oaspeţii oricît de mulţi ar fi fost. Ba şi mai mult: dintr-o

singură ulcică se îmbă- tau toţi.

Într-o zi, pe cînd beţia era în toi, iar bărbatul veghea ca toţi să aibă băutură în pahare, acesta şi-a rugat oaspeţii să bea pînă la ultimul strop. Le-a promis că, la prima revedere, dacă

---

[1] Băştinaşii locuiesc în nordul Americii de sud şi-n unele din insulele Antile

le vor fi din nou oaspeţi, atunci Maba... Da! Fără să-şi dea seama şi-a călcat jurămîntul, acela de a nu pronunţa niciodată numele soţiei sale. În clipa cînd a zis: „Maba!” soţia lui a dis- părut ca prin farmec. Bărbatul a întins braţele s-o prindă dar era prea tîrziu. Maba se reîntorsese la stupul de albine.

Femeia a răpit atunci şi norocul bărbatului. Aşa se face că este aşa de rară mierea în pădure.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM AL INDIENILOR YOHUNA

Cum s-a născut fluierul

E MULT DE-ATUNCI! Din îndepărtata ţară a soarelui, din marea lui colibă de apă, a sosit un băieţaş. Era mic şi dră- gălaş. Se numea Milomaki. Ştia să cînte atît de frumos încît se strîngeau cu toţii în jurul lui, imediat ce apărea la marginea satelor. Oamenii l-au ascultat vreme îndelungată. Avea un glas aşa de clar şi de cald. Apoi, sătenii s-au împrăştiat care încotro. Cei ce s-au dus acasă au mîncat peşte. Acei care au ascultat cîntecul lui Milomaki şi au mîncat peşte s-au prăbuşit, fără suflare, la pămînt. Rudele celor morţi l-au înhăţat pe băieţaş, care devenise, între timp, un flăcău chipeş şi l-au judecat. Gă- sindu-l vinovat de moartea rudelor, l-au condamnat la moarte, prin ardere pe rug.

Milomaki a fost urcat pe vraful de vreascuri. Flacăra creştea. Prin fum se auzea vocea lui minunată:

— Am să mor nevinovat! Părăsesc nevinovat această lu- me nerecunoscătoare!

Flăcările îl înconjurau, pielea îi plesnea de căldură, dar el cînta mai departe:

— Trupu-mi arde, acuma mor!

Zicînd asta şi-a dat duhul. Din Milomaki n-a rămas decît un pumn de cenuşă, iar sufletul i-a ajuns deasupra norilor.

Chiar în ziua aceea, pe locul unde a murit nevinovat chi- peşul flăcău, a ţîşnit din pămînt un palmier. Era întîiul palmier Pahşiuba. Nici un om nu-l ştiuse şi nu-l văzuse pînă atunci. Oamenii i-au găsit diferite întrebuinţări. Din lemnul lui se fac şi fluiere care însă au un sunet tot atît de minunat ca şi

glasul lui Milomaki. În amintirea chipeşului tînăr, atunci cînd se coc fructele pădurii, indienii cîntă în fluierele de palmier, dansează şi povestesc despre Milomaki. Femeile şi copiii n-au voie să atingă fluierele. Aceasta este numai o treabă bărbătească.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM DIN AMERICA DE SUD

Jaguarul şi ploaia

ÎNTR-O NOAPTE, în colibă s-a făcut atîta fum încît nu se mai putea respira. Cei dinăuntru, desprinzîndu-şi hamacurile din grinzi şi căpriori, le-au întins în faţa colibei, gîndind să doarmă sub cerul liber. Departe de ei trăia un jaguar, care avea o părere grozavă despre forţa şi îndemînarea lui. Animalul, colindînd prin pădure, a dat peste ploaie. Aceasta l-a întrebat:

— Ce faci, cumetre? Cu ce treabă?

— Vreau să-i sperii pe oameni, să-i reîntorc în colibă, a răspuns înţepat jaguarul.

— Hei, hei, cumetre! Tu nu ştii că oamenilor nu le pasă de tine? Lor nu le este frică de jaguar!

Jaguarul nu s-a dat însă bătut:

— Ba le este! Vrei să-ţi dovedesc? Mă apropii şi am să cînt. Ca să te convingi, apropie-te şi ascultă!

Ploaia s-a strecurat nevăzută printre locuitorii colibei, să- i audă ce vor zice.

Jaguarul şi-a dat drumul la voce:

— Ho! Ho-ho-ho-hauu!

— Auzi-l!? Ce tolbă de vînătoare mi-aş face din blana lui!

— Hooo! Ho-ho-houuuuu!

Ploaia s-a dat mai aproape şi-a ciulit urechea. Oamenii nici n-au clintit. Unul a aruncat un butuc pe foc şi-a zis:

— Mîine îl vom săgeta! I s-a făcut lehamite de viaţă!

Ploaia s-a reîntors să-l caute pe jaguar. L-a găsit puţin mai încolo.

— Opreşte-te! Ajunge!

— Spune-mi! Ce-au spus oamenii?

— Nimic. N-am auzit nici un cuvînt! a minţit ploaia.

— Nu cred! Prea le este teamă de mine! s-a umflat în pene jaguarul.

— Nici vorbă de frică, dacă vrei să afli adevărul, i-a în- tors vorba ploaia. Ştii ce-au spus? De vrei să afli neapărat:

„...Ce geantă de vînătoare mi-aş face din pielea lui!” Au şi hotă- rît să te săgeteze mîine. Deci, nu le este teamă de tine. În schimb de mine le este de-a dreptul groază!

Jaguarul a privit neîncrezător la ploaie. Apoi a zis:

— Fugi de-aici! Nici vorbă de-aşa ceva!

— Nu crezi? Ei, bine! Uite, mă înarmez cu cele de trebuinţă, a răspuns ploaia şi a mai adăugat: Acum, cumetre, du-te printre oameni şi ascultă-le cuvîntul!

Animalul s-a tîrît pînă la marginea luminişului şi s-a ascuns cît a putut mai bine. Imediat, cerul s-a întunecat. Apoi, a pornit un vînt puternic. Oamenii au strigat:

— Se apropie furtuna! Strîngeţi repede hamacurile!

Cerul devenise ameninţător şi curînd a început să toarne cu găleata. Locuitorii colibei şi-au luat aşternuturile în grabă şi s-au refugiat în colibă. Picăturile de apă l-au atins şi pe jaguar.

— Vezi, cumetre? i-a zis ploaia. De mine le este cu ade- vărat frică oamenilor, nu de tine!

De atunci treburile au rămas neschimbate. De ploaie ne speriem, de jaguar ba.

Repovestire de TIBERIU BAN

BASM CALMUC

Cui i se cuvine răsplata?

CU MULŢI ANI ÎN URMĂ, trăia o femeie bătrînă cu familia ei într-un cătun retras din drumul mare al drumeţilor şi cărăuşilor care străbăteau stepa calmucă de la Don.

Era văduvă şi avea patru copii: trei băieţi frumoşi şi buni, cum nu se mai găseau alţii prin părţile acelea şi o fată şi mai frumoasă şi mai cuminte decît ei. Mai delicată şi mai fermecă- toare decît fata aceasta a văduvei nu se găsea alta nici la o mie de verste împrejur.

Cine o vedea o dată, o ţinea minte toată viaţa.

Cei trei feciori ai bătrînei erau şi ei vestiţi prin părţile acelea, fiind toţi vînători iscusiţi, cu vedere ageră, iuţi la pas, trăgători neîntrecuţi cu arcul, oameni puternici şi curajoşi. Niciodată nu se întorceau acasă, fără dobîndă îmbelşugată în tolbele lor.

O dată s-au vorbit ei să plece la vînătoare în locuri mai depărtate, undeva, unde socoteau că vînatul ar fi îmbelşugat şi lesne de găsit, la tot pasul.

Zilele vîntoase, umede şi reci băteau la uşă şi ei aveau nevoie să-şi facă în cămară rezerve destule de hrană, pentru iarnă. Iar mamei şi surorii lor, să le aducă cîteva piei de vulpe, cu dungi de aur înflăcărat, ce dogoresc ca focul şi în gerul cel mai aprig.

Cum au vorbit, aşa au şi făcut. După ce-şi pregătiră toate cele trebuitoare, s-au ospătat cu airik şi luîndu-şi cu ei şi o pul- pă friptă şi grasă de batal, au plecat către locurile unde trebu- iau să vîneze.

Acasă au rămas numai mama şi fata. Spre seară, pe cînd bătrîna îşi aranja cele ale gospodăriei

pentru noapte, un mangus, un monstru băutor de sînge, un mîncător de oameni, se strecură ca o nălucă în kibitcă şi, luînd fata, o duse nesimţit de nimeni către tainiţele lui ascunse şi numai de el ştiute.

După ce-şi termină treburile pe afară, venind în casă, bătrîna se cutremură de groază văzînd kibitca goală şi fata nicăieri. A căutat-o şi a căutat-o în toate părţile, dar n-a fost chip s-o găsească.

În cele din urmă, bănuind cum se întîmplase, căzu zdrobită în genunchi şi trăgîndu-şi tulpanul din cap peste ochi, îşi bătu fruntea de pămînt şi începu a plînge cu suspine şi gemete. Noaptea aceea, pînă s-a făcut ziuă, a fost foarte lungă pentru ea, cît zece nopţi şi poate şi mai mult.

A doua zi, înainte de prînz, veniră şi cei trei fraţi acasă.

Erau veseli şi prea mulţumiţi de vînătoarea ce o făcuseră.

Bătrîna, de-abia ţinîndu-se pe picioare, plînsă şi prăpă- dită de oboseală, îi întîmpină în uşa kibitcii. Cum să le spună şi ce să le spună despre urgia ce se abătuse peste liniştita lor ki- bitcă? Nu ştia cum să înceapă. În cele din urmă, înfrîngîndu-şi durerea, le zise:

— Copiii mei scumpi, sînteţi viteji şi voinici ca şi tatăl vostru şi plini de bunătate şi de cinste. Dar şi pe cei mai buni oameni îi poate ajunge nenorocirea, cîteodată. Mama voastră ar vrea să ştie ce sînteţi în stare, fiecare din voi, să faceţi, dacă ar fi nevoie să daţi ajutor cuiva.

A spus atunci fratele cel mare:

— Nu există un lucru pe lume, mamă, pe care să nu-l gă- sesc. Un ac pierdut în stepă, un fir de mac căzut în fundul mă- rii îl găsesc fără greutate. Văd cu uşurinţă şi o gămălie de bold închisă într-un cufăr cu şapte pereţi de piatră groasă.

— Iar eu, zise al doilea fecior, dobor cu arcul orice păsă- rică, la orice înălţime ar fi ea. Nimeresc şi o picătură de apă, din norii cei mai înalţi ai cerului. Dobor dintr-odată, cu o sin- gură săgeată, zece iepuri fugind.

Dar nici fiul cel mic nu se lăsă mai prejos de fraţii

lui.

— Eu, spuse el, pot prinde orişice în mîini. O stîncă. Ori- cît de mare, de s-ar rostogoli, eu o opresc şi o ţintuiesc locului. Dacă din înaltul cerului s-ar prăvăli şi un munte, l-aş prinde, fără să se scuture din el măcar un firişor de nisip.

După ce i-a ascultat, bătrîna şi nefericita mamă îi îmbră- ţişă pe rînd şi le spuse apoi nenorocirea ce i se întîmplase.

— Acum, aflaţi, dragii mei, că fiica mea şi sora voastră, nu mai este. Nenorocire nouă, vai, nenorocire nouă! strigă ea, cu mare durere şi disperare în glas. A răpit-o mangusul aseară. Căutaţi-o repede şi scăpaţi-o din ghearele lui. Iar pe mine, bătrîna voastră mamă, iertaţi-mă că n-am fost în stare să-mi păzesc singura mea fiică şi singura voastră soră.

La auzul acestor vorbe, cei trei fraţi scăpărară de mînie.

— Nu-i vreme de pierdut, luă cuvîntul, cu mare tulbu- rare în glas, fratele cel mare. Orice clipă e preţioasă. Trebuie s-o găsim pe sora noastră şi cît mai repede, pînă încă n-o dă pieirii mangusul. Să ne luăm rămas bun de la mama şi să fa- cem legămînt că nu ne vom întoarce acasă fără ea.

Şi au plecat. Seara încă nu se lăsase în stepă, cînd cel dintîi frate, acela cu ochii ageri, îl şi zări pe mangus, ascuns după un nor mare şi întunecat.

Cum i-l arătă, al doilea frate, mijlociul, şi întinse arcul şi slobozind o săgeată nimeri pe hoţoman chiar în inimă. Inima îi plesni cu mare huiet şi sîngele începu a gîlgîi din ea, ca un izvor de dohot negru şi puturos.

Lovit de moarte, monstrul scăpă fata din gheare, care porni în jos ca o piatră. Cînd mai era pînă la pămînt ca la trei palme, fu prinsă de fratele cel mic.

După aceea, mai fericiţi ca niciodată în viaţa lor, cei trei fraţi o luară pe sora lor pe umeri şi o purtară ca pe o scumpă şi nepreţuită comoară pînă acasă, unde-i aştepta mama lor, cu înfrigurată nerăbdare.

Se adunară apoi şi cei mai înţelepţi bătrîni, din toate cătunele din prinprejur, ca să laude şi să felicite pe cei trei fraţi şi să răsplătească cu un obiect de mare valoare pe acela dintre ei care a făcut mai mult pentru sora lui.

Cînd să hotărască însă pe cine să răsplătească,

se ivi mare gîlceavă între înţelepţi.

— Mijlociului i se cuvenea răsplata, ziseră unii, pentru că el a omorît monstrul.

— Ba celui mai mare i se cuvine, fură de părere alţii, pentru că el e acela care l-a văzut pe mangus. Cum l-ar fi ucis mijlociul, dacă nu-l vedea fratele cel mare?

— Ba nici unuia, nici altuia nu i se cuvine, strigă un oare- care. Cel mic merită să fie răsplătit, pentru că, dacă n-ar fi fost el, fata s-ar fi zdrobit de pămînt.

— Nici celui mai mic nu i se cuvine răsplata, săriră alţii cu gura, pentru că dacă nu erau ceilalţi doi fraţi, unul care să vadă şi altul care să ucidă pe mangus, ce ar fi prins el? Man- gusul, cu siguranţă, ar fi mîncat fata şi el ar fi putut s-o caute zadarnic toată viaţa şi să nu se mai întoarcă niciodată acasă, cum făcuse legămînt la plecare.

Şi aşa se spune, cu cît înţelepţii discutau mai mult, cu atît lucrurile se încîlceau mai vîrtos. Şi de atunci, cît o fi de atunci şi pînă astăzi, se zice că înţelepţii aceia încă mai sporovăiesc şi nu pot hotărî cui să dea răsplata cuvenită.

Tu, cititorule, ce crezi? Nu vrei să-i ajuţi, ca să poată în sfîrşit hotărî pe cine să răsplătească, după pravilă şi cuviinţă?

Pe toţi cei trei fraţi, vrei să spui?

Nu. Înţelepţii vor să dea răsplata şi cinstea cuvenită nu- mai unuia dintre ei, aceluia care a făcut mai mult pentru sora lui.

Dar care-i acela? Cine-l poate arăta?

În româneşte de V. VELICU şi NINA ERCEANU

BASM CALMUC

Copil de han, sămînţă de oameni răi

GREU O DUSESE bietul băiat, după ce-i murise tatăl. Zile multe şi amare şi negre, zile întunecoase ca şi nopţile care- i păreau nesfîrşite lîngă bolnava lui mamă.

Dar după moartea şi acesteia, viaţa lui devenise un ade- vărat calvar. Kibitca era rece, goală şi pustie şi o paragină imensă se întindea încet, încet, împrejurul ei. Era singur, fără nici un suflet de om lîngă el.

Şi cum mai rîvnea el acum la viaţa de altădată, cînd trăia mamă-sa! Cu toate că era rău şi atunci, era totuşi cu mult mai bine decît orfan. Avea atunci o mamă, avea un suflet lîngă ini- ma lui, avea cu cine vorbi, se găsea cineva care să-l cheme, să-l mîngîie, să-l îmbărbăteze şi să-i spună cu blîndeţe vorbe frumoase şi plăcute. El îi săruta mîna şi ea îi arăta prin ce blide să mai caute ceva de ronţăit, ca să-şi astîmpere foamea. Mamei lui nu-i trebuia nimic. Numai lăcrima şi cerea din cînd în cînd o căniţă de apă.

Şi s-a dus în sfîrşit din lumea asta şi l-a lăsat pe el fără nici un sprijin. Era orfan şi tare îi venea greu. N-avea nici o rudă, nici un prieten, că părinţii lui fiind oameni săraci şi din alte locuri, deşi erau oameni de omenie, nu-şi făcuseră aproape deloc cunoştinţe în cătunul acela. Aşa că bietul orfan n-avea nici o milă şi nici o mîngîiere de la nimeni.

Deznădăjduit, se hotărî într-o zi să plece în lumea largă. Şi-a făcut o bocceluţă din lucruşoarele ce le mai avea, a mers la mormintele părinţilor lui, a plîns cu mare amărăciune cînd pe un mormînt, cînd pe altul. Apoi, buimac de durere, ieşi dintre scaieţii

şi buruienile ce năpădiseră kibitca şi o porni în stepă, fără nici o ţintă, încotro l-o duce ochii. Era o bucăţică de om care se pierdu îndată în nemărginita pustietate a stepei.

După cîteva zile de rătăcire şi singurătate, nu mai putu nici merge. Secătuit de puteri şi de foame, căzu pe un gorgan, ca o cîrpă aruncată la gunoi. Picioarele nu-l mai ascultau,

şalvarii îi rămăseseră prin scaieţi şi mărăcini, imineii îi erau ferfeniţă, în traistă îi sufla demult vîntul, iar setea îl chinuia mai mult decît toate.

Începu să-şi cearnă gîndurile: flămînd, flămînd era. Înse- tat, însetat era. Golan, golan era, că era aproape în pielea goală. Ce să facă? Încotro s-o apuce? Cum s-o scoată la capăt? Ar fi fost foarte fericit dacă ar fi dat măcar de o fîntînă, ca să-şi potolească setea. Unde s-o găsească însă? În stepă nu se gă- seau decît buruieni cenuşii şi amare, iarbă sărată, ciurlani cîţi nici în minte de om n-ar fi încăput numărul lor, vulturi care treceau prin văzduh fără să lase vreo urmă pe cer, corbi sco- bind cîte o căpăţînă de sălbăticiune pierită în stepă, ulii şi ciori ciocănind în oase după dulceaţa măduvei şi un nemaivăzut pustiu dezolant, presărat ici şi colo cu nenumărate moviliţe de pămînt, mai mari sau mai mici, nemişcate şi triste ca nişte morminte.

Cînd era mai deznădăjduit şi mai plin de năduf ca niciodată, zări la orizont o colină, pe care stăteau mai mulţi oameni. Adunîndu-şi ultimele puteri, porni într-acolo, unde ajunse în sfîrşit, cu mult chiu şi vai. Dar cînd să se urce pe colină, străjile hanului, căci acolo era o gardă a hanului, îl opri- ră. Nu-i era nimănui permis să treacă prin locurile acelea. Do- meniul hanului era înconjurat numai de străji, care-l păzeau cu străşnicie, ca nişte cîini sălbatici.

Şi cum s-ar mai fi apropiat de străjile de pe colină care stăteau în jurul unui cazan în care fierbea „bulmuk”! Alături, pe o tavă, se mai vedea şi un munte de gogoşi şi, mai încolo, cîteva ulcioare de airak şi şipuri de cumis. Aroma îmbătătoare a bulmukului şi a gogoşilor era de nestăvilit. Îi intra în nări ca un ţap întărîtat, făcînd în stomacul lui ravagii de nedescris. Dar străjile hanului, care erau nişte răi, ca şi stăpînul lor, îndreptară spăngile spre el şi cu sudălmi şi ameninţări îl îndepărtară pînă

departe, departe. Că hanul acela era un hap- sîn şi jumătate. Era vestit pentru răutatea lui, dar şi pentru bogăţia lui. Avea atîta aur, că de l-ar fi mîncat şi cu pumnul şi tot nu l-ar fi terminat într-o viaţă de om. Avea cai cu miile şi slugi cu sutele. Avea cufere pline numai cu pietre nestemate. Dar n-avea inimă. Pentru norodul lui avea dinţi ca săbiile şi

măsele ca pietrele de moară. De prea multă îmbuibare, huzu- rează şi lenevie era aşa de gras, că nici în picioare nu se putea ţine. Şi oasele şi mintea lui erau năclăite de osînză.

Alungat şi speriat, după ce-şi mai reveni în fire, bietul orfan începu iar să se gîndească la ce are de făcut. O foame crudă îl chinuia aşa de rău, că i se părea că i se rup maţele în el. Ce n-ar fi dat, dacă ar fi găsit o bucăţică de pîine, o lingură de lapte, o mînă de grăunţe! Dar nu găsea nimic. Pustiu, pustiu şi iar pustiu.

De-abia într-un tîrziu, cînd trecuse de prînzul cel mare şi toate i se păreau că plutesc într-o abureală lăptoasă, iar ochii i se împăienjeniră de chinuri, dădu peste o vinişoară uscată şi subţire ca o biciuşcă, poate o vînă de la vreun picior de cal, devorat de sălbătăciunile stepei.

Cu toate că-i era greaţă, ca de ceva scîrnav ce era ceea ce găsise, se hotărî totuşi să roadă, să sugă, să mănînce, cum o putea, vinişoara aceea, pentru a-şi ostoi cît de cît foamea.

Dar abia atinse cu ea dinţii de sus, că aceştia se şi făcură de aur. După aceea atinse cu vinişoara şi dinţii de jos, care se făcură de asemenea şi ei de aur.

— Ce să fie asta? îşi zise băiatul, şi fără să-şi dea seama, atinse cu vinişoara din mînă şi şapca din cap.

În mai puţin decît te-ai freca la ochi, şapca lui ruptă şi murdară se transformă într-una nou-nouţă de mătase şi catifea scumpă. Şi mult s-a minunat iar orfanul nostru.

A pus apoi vîna pe pămînt şi a început a se tăvăli de bu- curie încoace şi încolo pe ea, cum se tăvăleşte o pisicuţă, sau un căţeluş. Îndată zdrenţăroasa lui îmbrăcăminte se transformă şi ea în minunate haine de mătase albastră, îmbumbate numai cu pietre scumpe.

Se încinse, după aceea, cu vîna şi se văzu, cît ai

clipi, îm- brăcat cu o superbă manta roşie de mătase „beşmet”, tivită cu şnur de aur şi argint. În picioare, cînd îşi atinse pulpa fără să vrea cu biciuşca, se văzu încălţat cu bofturi galbeni făcuţi din piele moale şi fină.

Peste măsură de uluit de ciudăţeniile ce se petreceau şi din mare bucurie, sări odată, cît putu, în sus. Cînd sări în sus, ieşiră din pămînt, o dată cu el, cinci cai roibi arăbeşti; iar cînd

reveni în jos, mai apărură trei cai, dintre care unul alb înşăuat, cu căpăstrul bătut în paftale şi ţinte de argint şi frîul de mătase colorată. Şi încă o minune: coburii şeii erau plini de tot felul de bunătăţi.

După ce orfanul nostru se sătură privindu-şi îmbrăcămintea şi cizmele acelea minunate şi i se mai împrăştie straşnica uimire ce-l cuprinsese de cele ce i se întîmplaseră, se ospătă din belşug şi, încălecînd calul înşeuat, plecă mai departe, ducînd cu el şi pe cei şapte cai arăbeşti, de o rară frumuseţe.

Avea acum straie noi şi scumpe, dinţi care luceau în soare, cai buni şi bucate destule şi gustoase în coburi. Pe unde trecea, toată lumea îl saluta şi se căciulea înaintea lui. De ce cînd era sărac şi zdrenţăros nu-l băga nimeni în seamă? Nu-i oare acelaşi şi acum? E altul? se gîndea el.

Înfăţişarea lui pompoasă atrase atenţia pînă şi unuia din fiii hanului. Acesta era un grăsun umflat ca un burduf, din cau- za mîncării şi a leneviei. Pe deasupra, pe lîngă că era şi prost de da în gropi, mai era şi fîrnîit şi vorbea subţire ca o păpuşă.

— Tu, flăcăule, se adresă el plin de trufie şi invidie, orfa- nului nostru, nu pari a fi un om chiar cumsecade. Ai putea să-mi spui, de unde ai caii aceştia scumpi şi hainele de pe tine şi dinţii din gură?

— Da, pot să-ţi spun, răspunse liniştit şi cu multă mo- destie băiatul. Şi începu să-i povestească: Mai încolo, pe unde se găseşte un post de gardă al hanului, am găsit în iarbă vini- şoara asta. Îmi era aşa de foame, că am dus-o la gură s-o mă- nînc, s-o rod cu dinţii. Dar numai m-am atins cu dinţii de ea şi dinţii mi se şi făcură de aur, mai întîi cei de sus şi apoi şi cei de jos. Am pus-o pe cap şi şapca mi se făcu de mătase. M-am culcat cu spatele pe vînă şi hainele mele se transformară în haine scumpe de mătase albastră, cu nasturi de pietre scumpe. M-am încins cu vîna şi îndată apăru pe umerii mei mantia asta de mătase beşmet. Am sărit în sus şi din

pămînt au apărut cinci cai, o dată cu săritura mea. Cînd am revenit în jos, pe pămînt, apărură alţi trei cai. Aşa a fost.

În ochii fiului de han luci atunci o drăcească străful- gerare de lăcomie şi invidie.

— Ai spus că vîna asta fermecată ai găsit-o lîngă un post de gardă al hanului. Hanul însă e tatăl meu. Deci pe pămîn- turile tatălui meu. Aşa?

— Da.

— Atunci, îmi aparţine mie. Şi chiar dacă ai fi găsit-o în altă parte, băiatule, tot ţi-o luam. Aşa-i legea noastră. Cred că ai înţeles.

Şi îndată, fîrnîitul, pocitul şi afurisitul fiu de han, sămîn- ţă rea, smuci cu furie vîna fermecată din mîinile băiatului or- fan. Îl dădu apoi jos de pe cal şi, chemînd un ostaş, îi porunci să ducă la curte atît calul alb, cît şi ceilalţi şapte cai.

De altfel, făcînd ceea ce făcea, fiul de han nu făcea decît ceea ce făcea şi tatăl său, de mult, cu norodul peste care stăpînea: lua cu forţa averea oricui voia, exploata în folosul lui munca supuşilor săi, obijduia şi osîndea fără judeţ după bunul plac, făcea în sfîrşit atîtea nelegiuiri, că nu se vedea în urma lui decît sînge, lacrimi şi distrugeri.

Ascultaţi acum mai departe ce s-a întîmplat cu fiul hanului:

După ce se făcu stăpîn pe vîna smulsă din mîinile tînă- rului orfan, începu să facă cu ea, aşa cum îi povestise acesta.

A dus vîna la dinţii de sus, şi toţi, ca unul, căzură jos. A dus-o la dinţii de jos şi căzură toţi şi aceştia. A dus vîna la cap şi toată pielea capului îi căzu pînă la os. S-a culcat pe vînă şi trupul i se descărnă şi carnea căzu jos de pe oase. Sări în sus şi tălpile picioarelor se făcură numai o rană roşie. Cînd reveni pe pămînt, labele se frînseră şi o dată cu ele îşi dădu duhul şi fiul puternicului şi cumplitului han, moartea potolindu-l, cum potoleşte de altfel pe toată lumea.

Iar tatăl lui, care dăduse pierzaniei pe atîţia şi zdrobise fără îndurare inima atîtora, auzind de păţania fiului său, căzu dintr-o dată la pămînt şi muri şi el de durere, într-o clipită, ca lovit de trăsnet.

Îi venise şi lui rîndul să guste din mierea pe care o servise toată viaţa lui, cu atîta cruzime, obiditului norod peste care stăpînise.

Basmul despre nefericitul orfan, despre lacomul han şi despre fiul acestuia s-a sfîrşit.

Vinişoara fermecată făcea în adevăr minuni numai pen- tru copii nefericiţi, cum era băiatul din povestea noastră, nu şi pentru un nesocotit şi un trufaş ca fiul de han, sămînţă de oameni răi cărora le e greu să fie oameni, sămînţă de oameni care şi-au închis inimile în temniţă şi le-au pus pază grea la uşă, ca să nu vorbească cu nimeni.

În româneşte de V. VELICU şi NINA ERCEANU

BASM CALMUC

Inimă de frate

ERAU ODATĂ doi şoricei, unul mai în vîrstă şi altul mult mai tînăr. Şoriceii erau fraţi. În cuprinsul fără margini, tăcut şi pustiu, unde ierburile se legănau în bătaia vîntului ca nişte evantaiuri şi aroma sălbatică a stepei îi adormea cînd se lăsa noaptea, şi luna le lumina căsuţa, şi soarele îi fulgera în zori cu razele lui, cei doi şoricei trăiau în mare linişte, în mare dragos- te şi bună înţelegere. Şi aşa, aproape pe nesimţite, trecură pri- măvara, vara şi toamna. Iarna bătea la uşă. Ca să nu-i sur- prindă nepregătiţi, şoriceii mai controlară o dată pereţii căsu- ţei lor, să nu aibă vreo crăpătură, controlară uşa şi proviziile din cămară şi aşezară într-un colţ din tinda locuinţei cîteva lopeţi şi alte unelte de care ar avea nevoie în timpul iernii.

Şi iată că într-o zi se lăsă ger aspru peste stepă. Zăpada era mare, îngheţată şi scîrţîia sub picioare. Cei doi şoricei retraşi în căsuţa lor sub pămînt, caldă şi plăcută, dormeau aproape tot timpul unul lîngă altul, îmbrăţişaţi ca nişte copii.

Într-o dimineaţă însă, şoricelul cel mic urcă scările căsuţei, voind să iasă afară la lumină. Nu izbuti însă, intrarea căsuţei fiind troienită.

Întorcîndu-se atunci în casă, spuse fratelui său mai mare:

— Dragă frate, afară nămeţii sînt mari. Uşa casei noastre este înzăpezită. O să iau lopata şi o să merg să dau troienii într- o parte. Tu, pentru că eşti mai în vîrstă decît mine, rămîi să dormi şi să te odihneşti.

Şi zicînd aşa, şoricelul cel mic luă lopata şi ieşi afară. Plin de voie bună, începu să cureţe zăpada de dinaintea uşii şi s-o zvîrle departe de casa lor.

Deodată dădu cu lopata de o bucată de unt, destul de mă- rişoară, ce stătuse pînă atunci sub zăpadă. Încet, încet, cînd luînd-o în braţe, cînd mai rostogolind-o cu lopata, o scoborî

binişor pe scări şi o duse în căsuţă. Arătînd-o fratelui său, îi spuse:

— Ia te uită ce bucată de unt găsii sub zăpadă, dragă fră- ţioare. Ai grijă de ea. După ce o să isprăvesc lucrul, o s-o mîn- căm împreună.

Şi şoricelul ieşi apoi iar afară, să-şi vadă mai departe de treburi. Terminînd lucrul, deşi nu mai putea de foame şi de oboseală, merse mai întîi să se spele şi să-şi cureţe blăniţa de ţărînă şi de fulgii de zăpadă care o umeziseră. Frecîndu-şi apoi lăbuţele şi bătînd vesel din ele de răsună căsuţa, zise fratelui său:

— Acum, iubite frate, adă untul să mîncăm, că nu mai pot de foame.

La vorbele astea însă, fratele cel mare lăsă ochii în jos şi, cu glas trist şi aproape stins, îi răspunse:

— Frate dragă, sînt un păcătos. Cît timp tu ai lucrat afa- ră, eu am mîncat untul. Iartă-mă!

— Aşa! îi răspunse supărat fratele cel mic. Adică eu luc- rez, eu găsesc untul, eu îl aduc în casă, eu ostenesc, eu te feresc să nu te oboseşti, că eşti mai mare decît mine, iar cînd a fost vorba de mîncare, ai mîncat singur. Hei! Aşa nu merge. Nu mă crede chiar atît de prost. Pentru asta, o să ne judecăm, nene.

— O să ne judecăm, dacă vrei tu, îi răspunse adînc mîh- nit fratele cel mare.

Şi au plecat cei doi şoricei să se judece. Mergeau în tăce- re. Tot drumul n-au vorbit nimic. Numai suflarea li se auzea. Trăiseră o viaţă întreagă frăţeşte şi acum, pentru un boţ de unt, iată ce necaz şi mare întristare dăduse peste ei.

În drum le ieşi înainte un lup cenuşiu de cîmp. Zărindu-i, lupul fiind flămînd, începu să-şi lingă buzele cu mare poftă. Apropiindu-se de ei, dar nu prea mult, de teamă ca şoriceii să n-o ia la goană, le zise de departe:

— Bună ziua, şoriceilor. Încotro?

— Mergem să căutăm pe cineva ca să ne judece.

— Să va judece? Pentru ce? Ce s-a
întîmplat? Şoricelul mai mic începu să
povestească:

— Ieşind astăzi să curăţ zăpada de pe căsuţa noastră şi să eliberez uşa de nămeţii care o troieniseră, am găsit o bucată de

unt. Am dus untul în casă şi am spus fratelui meu, care fiind mai mare, mi-a fost milă să-l iau la curăţirea zăpezii: Tu poţi să mai dormi. Eu merg înapoi la lucru şi, cînd o să isprăvesc, o să viu şi o să mîncăm împreună bucata de unt.

— Aşa? zise lupul. Foarte interesant! Povesteşte te rog mai departe.

Şi zicînd astea, mai făcu cîţiva paşi spre cei doi şoricei.

Şi şoricelul cel mic istorisi ce s-a mai întîmplat, în vreme ce fratele cel mare, ruşinat şi necăjit de ceea ce făcuse fără să-şi dea seama, se tot învîrti şi suci, pînă intră aproape sub botul lupului.

Iar cînd cel mic îşi isprăvi povestea „Şi tu ai mîncat singur untul. O să ne judecăm pentru asta”, Hap! făcu lupul şi-l înghiţi dintr-odată pe fratele cel mare. Şoricelul cel mic leşină de frică.

Lupul se repezi şi-l înghiţi şi pe el. Din fericire, se trezi cînd ajunse în gîtlejul lupului. Agăţîndu-se de fundul gîtului, ca să scape de moarte, începu să zgîrie şi să dea cu disperare din picioare.

De durere, lupul îl dădu afară. Cînd se văzu afară, micul şoricel o luă la fugă şi se ascunse mai încolo, într-un morman de zăpadă, nelăsîndu-şi descoperit din ascunzătoare decît numai năsucul lui roz şi o mică deschizătură pe unde să vadă.

Lupul îl urmări. Se apropie de el şi, luînd o înfăţişare blîndă şi prietenească, îi zise cu glas părintesc:

— Nu mă mai satur, şoricelule, admirîndu-ţi frumosul tău botişor roz. Arată-mi, te rog, şi drăguţele tale picioruşe şi prea frumoşii tăi ochi.

Micul şoricel începu să tremure de frică. Mintea lui nu mai era acum întreagă. Zăpăcindu-se, îşi scoase picioruşele şi ochii din zăpadă şi privi afară cum îi zisese lupul.

— Dacă mi-ai arătat acum frumoşii tăi ochi şi drăguţele tale lăbuţe, arată-mi, te rog, şi urechile

tale cele pline de gingăşie, îi mai zise lupul.

Şi, zăpăcit de-a binelea, micul şoricel îşi scoase afară din omăt capul, ca să i se vadă urechile.

— Arată-mi acum şi trupul, atît de rotund, grăsuţ şi nemaipomenit de frumos.

Şi micul şoricel îşi scoase afară şi corpul.

— Cît de fericit aş fi, continuă lupul, dacă ai fi atît de drăguţ să mă laşi să-ţi privesc şi catifelata şi minunata ta codiţă!

În cele din urmă, şoricelul scoase şi codiţa din zăpadă.

„Hap!” făcu lupul şi-l înghiţi din nou. Micul şoricel se agăţă iar de gîtlejul lupului şi începu să-l zgîrie cu disperare atît de rău, că lupul, nemaiputînd de durere, îl dădu iar afară.

Şoricelul fugi departe, departe şi se ascunse iar într-un morman de zăpadă. „Ce bine ar fi fost, se gîndea el acum, stînd ascuns în zăpadă şi cu inima ticăind ca un ceas, dacă nu m-aş fi certat cu fratele meu. Astăzi am fi fost împreună şi într-o plăcută frăţietate aş fi locuit cu el, în căsuţa noastră îngheţată şi pustie în prezent.”

Gîndindu-se aşa, necazul i se împrăştie ca fumul în văz- duh şi supărarea pe fratele lui îi trecu cu desăvîrşire. „Cu orice preţ, îşi spuse el în cele din urmă, trebuie să-l scap pe fratele meu.”

Îmbărbătat de gîndurile şi hotărîrea ce-o luase, ieşi repede din zăpadă şi începu a privi cu atenţie cîmpul, în toate părţile. Şi iată, nu trecu mult timp şi văzu apropiindu-se de el iar lupul cel cenuşiu. Avea acum ocazia să-şi încerce curajul şi să-şi arate iscusinţa. Se ridică cu îndrăzneală în două picioare şi strigînd la lup îl chemă şi îi zise:

— Lupule, hapsînule, pentru ce l-ai mîncat pe frăţiorul meu cel drag! Pentru ce, prin vicleşug, ai vrut să mă pierzi şi pe mine! Te socoteşti tu oare atît de puternic, că nimeni nu-ţi poate sta împotrivă? Ei, află, nelegiuitule, că de data asta ţi s-a înfundat. Aşteaptă numai o clipă şi te învăţ eu minte. O să intru în nările tale, în urechile tale, în vinele tale şi o să-ţi sug atîta sînge, pînă o să te topeşti din picioare ca ceara la foc. Jur că n-o să scapi teafăr din mîinile mele.

Şi spunînd astea, micul şoricel începu să scormonească cu furie zăpada, să clănţănească din dinţi şi să-şi rotească fio- ros ochii în cap.

Lupul, care nu auzise în viaţa lui vorbindu-i-se aşa, nu numai de către un şoricel, dar încă de nimeni, rămase încurcat

şi foarte mirat de asemenea ameninţări. Mai la urmă, i se făcu frică şi o rupse la fugă în fundul fundului stepei.

Văzîndu-l, un şoim strigă către el:

— Unde fugi, lupule, aşa de speriat? Ce-i cu tine?

— O nenorocire mare mi-a căzut pe cap, dragă şoimule, îi răspunse lupul, oprindu-se din fugă. Un şoricel s-a jurat că o să-mi bea sîngele, pentru că i-am mîncat pe fratele lui. Şi de aceea fug şi o să fug unde m-or duce ochii, ca să scap de el. Dacă vrei, dragă şoimule, dă-mi o mînă de ajutor. Norocul mi te-a scos în cale. Du-te te rog şi vezi unde este şi ce face acum şoricelul cel mic.

— Kric-kruc! făcu şoimul şi bătînd din aripi îşi luă repe- de zborul, ca să caute pe şoricelul cel mic.

De sus, de unde plutea lin şi măreţ pe valurile nevăzute ale văzduhului, şoimul zări numaidecît pe furiosul şoricel, alergînd şi sforăind pe nări ca un armăsar, scormonind toate muşuroaiele şi scotocind toate tufele din drumul lui.

— Şoricele, şoricele! îl strigă şoimul. Ce faci acolo?

— Caut lupul care mi-a mîncat pe fratele meu mai mare.

— Şi o să-l găseşti?

— Nici prin minte nu-mi trece să mă las pînă nu-l gă- sesc. O să sap toate dealurile, o să scormonesc toate găurile, o să scot toate apele din albia lor şi, cînd o să-l prind, îi sug tot sîngele, de nu-i mai las nici o picătură în vine.

— Kric-Krac! strigă speriat şi şoimul, luîndu-şi zborul înapoi.

Lupul îl aştepta nerăbdător. Cum îl văzu, îl şi întrebă:

— Ei, scumpe şoimule, l-ai văzut pe şoricelul cel mic? Ce face el acum?

— Te caută în toate părţile, îi răspunse şoimul. Aleargă furios ca un nebun şi sforăie ca un cal

sălbatic. S-a jurat că şi apele o să le scoată afară din matca lor, şi dealurile o să le facă una cu pămîntul, o să facă orice şi nu se lasă pînă n-o să-ţi pună capăt zilelor.

— Vai de mine! Vai de mine! începu să se vaiete îngrozit lupul. Ce să mă fac? Ce să mă fac? Ocroteşte-mă, te rog, şoi- mule! Ia-mă cu tine, du-mă sus în înaltul cerului, ca să scap de şoricel şi-ţi voi fi rob toată viaţa.

Şi l-a luat atunci şoimul în spate pe lup şi-a zburat cu el spre înaltul cer al Kalmuciei. De sus, lupul spuse din nou şoimului:

— Şoimule, dragul meu stăpîn, tot nu sînt liniştit. La- să-mă undeva aici şi mergi pe pămînt şi vezi ce mai face şoricelul.

— Kric-kruc! Kric-kruc!

Şi şoimul zbură pe pămînt, lăsînd lupul în dosul unui nor negru şi gros.

— Ce ai de gînd să mai faci? îl întrebă şoimul pe şoare- cele cel mic, cînd coborî lîngă el.

— Am auzit că lupul s-a suit în cer. Poţi să-i spui că nici acolo nu scapă de mine. O să-mi fac o scară mai înaltă decît norii. Sînt sigur că o să-l găsesc şi, cum am jurat, o să-i beau şi ultima picătură de sînge.

Şi iar s-a întors şoimul la lup.

— Hai, scumpul meu şoim, spune ce-ai văzut, ce-ai auzit, ce-a mai zis şoricelul de mine!

— Lupule, mi se pare că n-ai să poţi scăpa de micul şori- cel, îi răspunse şoimul.

— Cum aşa? de-abia şopti printre dinţi lupul, spăimîntat şi mai galben decît un mort.

— Va face, mi-a spus şoricelul, dacă va trebui, şi scară pînă la cer, ca să te găsească şi să-ţi bea, a zis el, tot sîngele rău cel negru şi înveninat.

— Vai, vai, vai! urlă lupul, apucîndu-se cu labele de cap şi, îngrozit peste măsură şi în hohote de plîns, nemaiştiind unde calcă, se prăbuşi pe pămînt, ca un bolovan din dosul no- rului unde se ascunsese.

Şoricelul, care atîta aştepta, se repezi într-un suflet acolo unde căzuse şi ca un sfredel intră repede prin nările şi gîtul lupului, scotocindu-i pîntecele în toate părţile, ca să-l găsească pe fratele lui.

Afiîndu-l în cele din urmă viu şi nevătămat, îl scoase la lumină. Şi, cînd se văzură iar împreună, cu lacrimi în ochi, se repeziră unul la altul, îmbrăţişindu-se cu dragoste, frăţeşte, ca altădată.

— Iartă-mă, frate, a zis cel mic către cel mare sărutîn- du-l, că am fost iute şi nesocotit.

— Iartă-mă şi tu, frate, a zis şi cel mare către cel mic, sărutîndu-l de asemenea, că din îndemnul ticălos al burţii am făcut ceea ce am făcut.

Şi cît au mai trăit după aceea, ca nişte înţelepţi au trăit cei doi şoricei, învăţînd din înseşi păţaniile lor, că nu-i duşman mai mare al înţelepciunii decît îndemnurile burţii şi firea iute şi nesocotită.

Şi peste stepă iar au bătut vînturile şi ploile şi s-au hîrjonit fiarele în iarba înaltă, creînd în alte părţi ale ei drame şi tragedii, bune de a fi ştiute de iubitorii de înţelepciune şi omenie.

În româneşte de V. VELICU şi NINA ERCEANU

Tovărăşie anapoda

E ATÎT DE DIBACE şi atît de vicleană vulpea, încît rar de tot, dacă se întîmplă, să nu se înapoieze la vizuină cu bun şi bogat vînat atîrnat de şolduri.

În ziua aceea însă, ieşise la vînătoare într-un ceas rău. În zadar dădea ea cu ochii rotogoale peste cîmpuri, repezindu-i ca pe nişte focuri pînă la marginile orizontului, în zadar iscodea potecile şi tufişurile, că vînatul intrase ca în pămînt.

După multă umblătură şi cu inima neagră de amărăciu- ne, dădu în sfîrşit peste o cămilă moartă, căzută într-o groapă. Cum era tare flămîndă, de parcă i-ar fi mers şoareci în burtă, se coborî repede în groapă şi, cum se pricepea şi bine la înfu- lecat, hărtăni repede cele două cocoaşe ale cămilei.

După ce mîncă ea cît putu din cele două cocoaşe, luă resturile cu ea şi plecă pe-aici încolo, cu gîndul să se odihnească undeva, în vreun hăţiş sau în vreun hîrtop mai adînc şi mai ferit din drumul răutăţilor. Nu apucă însă să se depărteze prea mult, că-i şi taie calea un lup care, salutînd-o cu multă prietenie, îi zise:

— Să trăieşti, dragă vulpe! Să trăieşti, scumpa mea prie- tenă!

— Să trăieşti, să trăieşti, frate dragă, îi răspunse vulpea mieros.

— Bucuroasă că te-ai întîlnit cu mine?

— Foarte bucuroasă, dragă prietene. Îs aşa de bucuroasă, că-s gata s-o iau la goană.

Lupul se făcu că nu înţelege vorbele vulpii şi continuă:

— Şi încotro, dacă nu vă supăraţi?

— La vînătoare, scumpul meu.

— Atunci, îi răspunse lupul, cu puţină ironie în glas, îmi dai voie să te întovărăşesc?

Vulpea tăcu şi nu zise nimic. Ce putea să facă? Ce putea să răspundă? Ceartă îi trebuia şi tocmai cu cine, cu cineva care

doar atîta ar fi aşteptat, ca să transforme nenorocita întîlnire dintre ei într-o sîngeroasă răfuială?

— Cine tace înseamnă că încuviinţează, i-a zis lupul şi, fără multă reverenţă, dînd braţul prietenei lui, o luară împre- ună de-a dreptul peste cîmp.

Şi iată că, mergînd ei aşa, nu prea departe, lîngă o movi- liţă, zăriră un iepure pitulat sub o tufă. Văzîndu-l, lupul, care nu se putea măsura în fugă cu o asemenea sălbătăciune, scoase un urlet atît de puternic, că durui ca un tunet peste stepă.

Iepurele înlemni de spaimă şi în loc să fugă se ghemui şi mai tare sub tufă, căutînd să se ascundă cît mai bine de ochii duşmanilor săi.

Aceştia însă, începură a-l striga de departe, cu putere, cînd unul cînd altul.

— De ce nu răspunzi, prietene, cînd te chemăm? îi zise lupul supărat, apropiindu-se de tufă.

— M-am gîndit, răspunse iepurele tremurînd de spaimă, că la ce să vă răspund dacă nu vă cunosc. Vă cer iertare, mai adăugă iepurele cu multă umilinţă, făcînd mereu plecăciuni adînci în faţa lupului şi a vulpii.

— Eei, hai, lasă asta, îi zise vulpea! Lasă temenelele as- tea! Eşti la fel cu noi. Eşti egal în drepturi cu noi. Şi nu te mai preface că nu ne cunoşti. Îţi sîntem prieteni, şi făcu un semn cu ochiul lupului. Hai, vino cu noi la vînătoare! – Cel ce face cu ochiul pune la cale lucruri nelegiuite.

Dar iepurele nu văzuse semnul pe care-l făcuse vulpea lupului, încît bucurîndu-se că a scăpat aşa de uşor, se învoi îndată, cu toate că în viaţa lui nu fusese la vînat şi nu mîncase nicicînd carne.

— Uite ce, grăi vulpea făcînd cerc cu lupul şi cu iepurele, eu mai am şi alte vorbe de spus. Ca una care cunosc toate lim- bile de pe faţa pămîntului şi în vorbe mai cuminţi şi mai înţe- lepte nimeni nu mă poate răpune, vă propun să facem o tovă- răşie pe viaţă: iepurele, eu (mă cunoaşte o lume întreagă că

sînt lipsită de orice viciu) şi lupul (cea mai bună pildă de cum- pătare, îşi rupe şi de la gură pentru un prieten). Să ascultăm unul de altul, să ne ajutăm unul pe altul şi tot ce vom dobîndi să împărţim absolut frăţeşte între noi. Primiţi?

— Primim, răspunseră cei întrebaţi şi cîteşitrei ridicară cîte o labă în sus, făcînd jurămînt greu asupra celor ce spusese vulpea, vorbe care se vedea cît de colo că nu erau altceva decît praf în ochii celor cu minte uşoară şi prea lesne crezători.

Ca încheiere a ceremonialului, lupul îşi lovi pieptul cu pumnii de sună ca o tobă, iepurele crescu de-o palmă şi vărsă de bucurie valuri de lacrimi, pe cînd cumătra, rumegîndu-şi ceva mai încolo planurile puse la cale, îşi fuma, cum s-ar zice, ciubucul în linişte.

În timpul acesta însă, se porni un vînt puternic şi un vîrtej începu a purta în sus şi în jos, într-o parte şi alta, o mulţime de hîrtiuţe.

Vulpea prinse una din hîrtiuţe şi şi-o lipi în frunte, lucru ce stîrni mirarea de nedescris a tovarăşilor ei, care o întrebară:

— Ce hîrtiuţă este asta şi ce scrie în ea?

— Hîrtiuţa asta, le răspunse vulpea, nu-i o oarecare hîr- tiuţă, ci-i un firman, trimis mie personal de către han.

— Şi ce cîntă, firmanul?

— Cîntă bine. În el, marele han ne spune că a auzit de tovărăşia noastră şi, plăcîndu-i mult ceea ce am făcut, ne dăru- ieşte ca o deosebită apreciere, la alegere, din orice tabun ne convine, cel mai frumos şi mai gras cal. Ne pofteşte să-l prin- dem, urîndu-ne, la sfîrşitul firmanului, poftă bună.

— Lupule, se adresă vulpea, după explicaţia ce-o dădu, acum ce mai calea-valea, toată nădejdea ni-i în tine. Tu eşti un adevărat erou şi un vînător neîntrecut. Ţie nu-ţi poate ţine nimeni piept. Ce-ar fi, dacă-ai merge, cum ne-a scris hanul, să prinzi un cal, după placul tău, din cel dintîi tabun peste care vom da?

Lupul, îmbătat de laudele vulpii şi nemaiîncăpîndu-şi în piele de mîndrie, îi răspunse cu glasul lui gros şi sălbatic:

— Propunerea, într-adevăr, e treabă de labele mele. Ce să mai spun? Primesc.

Iepurele nu fu mai puţin fericit decît lupul. Pe ascuns, ca să nu-l vadă ceilalţi tovarăşi ai săi, îşi freca lăbuţele de mulţu- mire şi fericire că vulpea nu-i dăduse lui o asemenea sarcină.

Şi au plecat toţi trei, împreună, să caute un tabun. Şi iată că, într-un tîrziu, zăriră un tabun departe, la multe verste de ei.

Lupul, cum îl văzu, şi voi să dea năvală către el.

— Stai, stai, nu te grăbi, îl potoli vulpea. Aşteaptă să se întunece.

— Bine, spuse lupul, domolit de vorba vulpii. Sînt însă atît de nerăbdător să-mi îndeplinesc sarcina, că nu ştiu dacă o să pot să aştept pînă la noapte.

Vulpea, care era vopsită cu o mie de culori, îşi schimbă repede gîndul şi-i zise:

— Văd, dragul meu, că-i pustiu în toate părţile pe-aici. Nu-i nici ţipenie de om. Dacă vrei, du-te şi nu mai pierde vre- mea. Pînă o să ajungi la tabun, numai bine o să amurgească. Ba, dacă te grăbeşti, ai putea să ajungi chiar mai devreme şi să ocheşti pe lumină un cal frumos, cel mai frumos cal al tabunului, aşa cum scrie la firmanul hanului şi, cînd vor dormi şi pietrele, în somnul dintîi, să-i faci de petrecanie. Fii însă cu băgare de seamă! Înţelegi?

— Înţeleg, făcu lupul umflîndu-şi pieptul şi scoţîndu-şi ghearele din teci, ca să vadă dacă sînt bine ascuţite. Înţeleg, că doar nu sînt atît de prost să nu înţeleg, mai adăugă el, bătîn- du-şi capul cu laba, care, spre puţina lui laudă, nu prea sună a plin.

Cînd îl văzu plecat, vulpea, care era diavolul în picioare, se depărtă ceva mai încolo de iepure şi, întoarsă cu spatele spre el, scoase o bucăţică de cocoaşă şi începu s-o mănînce.

Văzînd-o cum se ospătează, iepurelui începu să-i lase gura apă şi maţele să-i chiorăie de foame. Lăsînd toată ruşinea şi sfiiciunea la o parte, se apropie de vulpe şi cu capul plecat, încet şi respectuos, o întrebă:

— Ce mănînci, dragă vulpe?

— Mi-i foame şi-mi mănînc un ochi, răspunse vulpea scurt, întoarsă tot cu spatele spre el.

— Un ochi? Cum un ochi?

— Da, un ochi. Ce te miri? Mi-am scos un ochi şi acum îl mănînc.

Auzind răspunsul vulpii, iepurele se înfioră şi se înspăi- mîntă grozav.

— Cum poţi face lucrul acesta atît de dureros? Şi cum ai să poţi trăi fără un ochi?

— Ce prost eşti! Adică, în lumea asta nu mai sînt ochi? Chiar azi mi-l pun la loc. Îl iau de la calul care o să ni-l aducă lupul.

— Se poate face aşa ceva?

— Desigur că se poate. Treaba asta eu am făcut-o de multe ori, de foarte multe ori chiar. E aşa de greu de înţeles?

Iepurele, naiv, nepricepînd rătăcirea în care îl băga tică- loşenia vulpii, îşi vîrî ghearele într-un ochi, îl scoase afară cu dureri îngrozitoare şi începu să-l mănînce.

Vulpea, întoarsă tot cu spatele spre iepure, mînca şi ea de zor din hălcile luate din cocoaşele cămilei.

— Dar acum ce mai mănînci? o întrebă iar iepurele cu capul aplecat şi cu aceeaşi smerenie în glas.

— Mănînc al doilea ochi, îi răspunse vulpea. Hai, fă şi tu la fel dacă ţi-e foame şi nu mă tot întreba! Din cei doi ochi ai calului, eu o să iau numai unul. Pe celălalt, o să ţi-l dau ţie. Vom avea, deocamdată, numai cîte un ochi. Mai tîrziu însă, o să mai găsim noi încă doi ochi, unul pentru mine, altul pentru tine.

Şi nătîngul de iepuraş, împins de foame, o ascultă şi de data asta. Îşi scoase şi al doilea ochi. Dar întuneric adînc şi pustiu înfricoşător se lăsă deodată împrejurul lui. Frică înspăi- mîntătoare şi tulburare fără seamăn i se cuibări în inimă. Nu mai vedea nimic. O noapte neagră şi grea se lăsase ca plumbul peste el.

— Haideţi, haideţi repede! Veniţi încoace! se auzi stri- gînd lupul, venind în goană către ei. Am omorît calul.

— Şi ai mîncat ceva din el? îl întrebă vulpea.

— Nimic. Aşa cum ne-am legat, n-am vrut să mănînc fără voi. Totul e întreg, afară de un picior dindărăt.

Şi au plecat lupul şi vulpea şi după ei şi bietul iepuraş orb, lovindu-se de toţi bolovanii şi zgîriindu-se

în toţi ţepii pes- te care cădea.

Şi, ajungînd cîteşitrei la locul unde lupul rupsese în bucăţi calul luat din tabun, începură ospăţul. Cel mai lacom, tot lupul, care deşi era aproape sătul, înfuleca bucăţi mari de carne pe nerăsuflate. Iepurele, cum să mănînce? Niciodată în viaţa lui nu pusese carne în gură. Pe lîngă asta, nici nu vedea

măcar ce să mănînce. Vulpea mîncă ce mîncă şi se sătură şi ea repede. După aceea, fără să fie observată, luă două bucăţi de carne şi le vîrî în urechi.

Văzînd-o că nu mai mănîncă, lupul o întrebă:

— De ce nu mai mănînci?

— Nu mai pot, îi răspunse vulpea. Am mîncat atîta, că-mi iese carnea şi prin urechi. Şi-i arătă o ureche şi alta, din care carnea dădea pe dinafară. Dacă te ţine cureaua, încearcă să mănînci şi tu cît mine.

Lupul, cum era hapsîn şi trufaş, dar şi destul de prost, ca să nu rămînă mai prejos de vulpe, începu să mănînce cu o lăcomie de speriat, înghiţind repede halcă după halcă, ca şi cum le-ar fi aruncat într-un butoi, nu în burtă. Iar vulpea îl încuraja şi-l tot îndemna mereu, spunîndu-i că dacă o să mănînce şi el pînă i-o ieşi carnea prin urechi, o să fie sătul cel puţin o lună, dacă nu chiar două luni.

— Mănîncă, lupule, mănîncă! Văd că încă nu ţi-a ieşit carnea prin urechi.

— Uf! Nu mai pot. Nu mai pot nici răsufla. O să plesnesc.

— Mănîncă! Mănîncă! Vezi că nu eşti prevăzător? Tu crezi că asemenea prînzuri bogate ca cel de astăzi te aşteaptă în toate zilele? Şi hani binevoitori, ca stăpînul acestor pămînturi unde prînzim acum, o să găseşti pe toate drumurile? Mănîncă pînă ţi-o ieşi carnea prin urechi, ca mie. Va fi un semn că vei fi sătul pentru cel puţin două-trei luni.

Şi lupul iar începu să hăpăiască halcă după halcă.

Dar încet, încet, noaptea trecu. O dată cu crăpatul zorilor, păstorii se deşteptară şi caii tabunului se buluceau în obor, nerăbdători de a fi lăsaţi slobozi la păscut.

Vulpea văzu că nu mai are de ce sta. Nu mai era timp de pierdut. Primejdia era mare. Luă iepurele cu ea şi, pe furiş, ca să n-o vadă lupul, se ascunse într-o

groapă, unde socotea că n- o s-o găsească nimeni.

Lupul rămase astfel singur. Asociaţia frăţească ce o făcu- se cu vulpea şi cu iepurele ajunsese la termen, nu după o viaţă întreagă, cum făcuseră legămînt, ci mai înainte chiar de a se fi împlinit o zi şi o noapte.

Îi era frică şi nu prea îi era. Îmbuibarea pîntecului îi adormise puterea de a gîndi limpede. Totuşi, cînd păstorii se îndreptară spre el, voi s-o ia la fugă. Picioarele însă nu-l mai ajutau. Prea se îngreuiase de-atîta mîncare. Paznicii îl zăriră repede, căci era umflat ca un butoi şi de-abia se mişca. Unul din ei chiar şi strigase:

— Ia, priviţi colo! Minunea minunilor! Un poloboc care merge singur pe cîmp, parcă ar avea picioare.

Şi, alergînd către el, îl prinseră fără multă bătaie de cap. Văzîndu-se în mîinile unor oameni care nu-i arătau nici un pic de prietenie cu ciomegele cu care se puseseră pe el, lupul scoase de durere un urlet înfiorător. Apoi, aducîndu-şi aminte de firman, strigă din toate puterile:

— Iepuraşe, dragă iepuraşe! Aleargă repede la vulpe şi adă-mi scrisoarea măritului han, ca s-o arăt acestor păstori. Ad-o repede, că mă omoară. Lăsaţi-mă oamenilor, lăsaţi-mă şi nu mă omorîţi, că doar şi eu sînt om, începu el să se roage.

— Tu eşti om? Ce fel de om eşti tu? Şi oamenii adevăraţi rîseră de se strîmbară de el. Tu nu ai nici un pic de omenie. Eşti lacom, eşti grosolan, îţi faci prieteni şi legi tovărăşii cu sila, înspăimînţi lumea cu ghearele, colţii şi puterea ta, ucizi şi nu laşi decît lacrimi, sînge şi distrugeri în urma ta. N-ar fi o ruşine să stai în rîndul oamenilor? Tu nu ştii că fără adevăr şi dreptate şi dragoste nu te poţi chema om?

— Hai, nu mai lungi vorba! îi strigă unul din oameni. Scoate blana şi dă-o încoace! Să mai încălzească şi pe altul de acum încolo.

Şi oamenii îl jupuiră fără multă vorbă şi-i duseră pielea stăpînului tabunului, ca despăgubire pentru calul ucis.

Iepurele, auzind urletele lupului, se înfricoşă şi, ţîşnind din ascunzătoarea în care stătea cu vulpea, o luă la goană orbeşte peste cîmp, într-un întuneric

cumplit. Fugea şi nu ştia încotro. Ajungînd la un şanţ, se prăvăli în fundul lui, mort de oboseală şi spaimă. Acolo îl găsi mai tîrziu vulpea care, cînd se văzu singură cu el, ca să scape de un tovarăş incomod, îi înfipse fără milă dinţii în gît, omorîndu-l. Şi aşa pieri iepurele, care din prostie, amăgit de vulpe, îşi scosese ochii, de frică intrase

în tovărăşia unor ticăloşi şi forţat era gata să mănînce chiar şi carne, ceea ce era absolut contra firii lui.

Pînă la urmă, cred că nu se îndoieşte nimeni, vulpea avu aceeaşi soartă ca şi lupul.

Într-un tîrziu, păstorii dădură şi de urma ei. O luară la goană. Traseră şi cu arcele după ea. O dîră roşie de sînge le arătară că au lovit-o. Rănită şi obosită, o găsiră aşteptîndu-şi sfîrşitul sub o tufă. Trupul îi era cu totul neputincios. Numai coastele i se mişcau ritmic. Pe dinaintea ochilor împăienjeniţi îi treceau ca un cortegiu plin de groază toate jafurile şi nele- giuirile ce le urzise în viaţă.

Oamenii o luară şi pe ea la socoteală, cu ciomegele, fără multă vorbă.

— Lăsaţi-mă, oamenilor! Lăsaţi-mă şi nu mă omorîţi, că doar sînt şi eu om! începu ea să strige ca şi lupul.

— Tu eşti om? Tu? Şi oamenii cei adevăraţi iar se strîm- bară de rîs de ea, ca şi de lup. Vicleană, perfidă, mincinoasă, ucigaşă, eşti o plagă a societăţii. Cu asemenea apucături, poate să se aşeze cineva la masa oamenilor?

— Hai, nu te mai văita şi nu te mai milogi atîta, îi zise şi ei unul din oameni. Dezbracă repede blana şi dă-o încoace! Destul te-ai fudulit cu ea.

Şi, cît te-ai şterge la ochi, oamenii o jupuiră şi-i aruncară stîrvul pe cîmp, iar blana o luară cu ei, s-o ducă aceluiaşi stăpîn păgubit de unul din cei mai frumoşi cai ai săi.

Nu mai rămăsese acum din cei doi tîlhari, crudul şi hoţo- manul lup şi vicleana şi nelegiuita vulpe, decît două leşuri, do- uă cadavre respingătoare, pierdute în cuprinsul bătrînei stepe kalmuce.

Din nemărginire veni ca o arătare, cu aripi moi de vată şi cu zbor de ucigaş tainic, un hultan care, aşezîndu-se pe trupurile lor calde încă, le scoase în cîteva clipe ochii, pe rînd, unul cîte unul, înghiţindu-i

cu lăcomie.

Şi din legatul acela, se spune că o asemenea tovărăşie şi prietenie potrivită cum făcuseră lupul, vulpea şi iepurele, nu s-a mai putut lega şi nici n-o să se mai lege, cît e hăul.

În româneşte de V. VELICU şi NINA ERCEANU

CUPRINS

Basm birman – Adevăratul prieten......................3
Basm birman – Piticul cel urît............................6
Basm din America de Nord – Fata din golful Covarstva...9 Basm norvegian – O monedă cîştigată cinstit..12
Basm norvegian – Băiatul şi vîntul....................17
Basm din Afganistan – Şeihul şi hoţul................21
Basm arab – Pîinea şi aurul..............................24
Basm arab – Cum iepurele a învins balena şi elefantul. .26 Basm arab – Beduinul cel înţelept29
Basm etiopian – Lăudărosul..............................31
Basm indonezian – Tisna Vati...........................33
Basm indonezian – Bravidjaia Tiung Vanara.......37
Basm leton – Păţania unui boier care a mîncat fîn46
Basm din Madagascar – Dinţi de crocodil..........50
Basm mongol – Preţuirea bătrînilor...................53
Basm mongol – Cea mai mare bogăţie................56
Basm polonez de Waclaw Sieroszewski – Invalizii58
Basm din America de Sud – Prietenul făţarnic. . .88
Basm tembe – Sărbătoarea animalelor..............89
Basm al indienilor Varrau – De ce-i supărat

jaguarul cel negru...91

Basm al tribului Ciriguana – Pasărea nefericită. 93
Basm caraib – Allepantepo................................94
Basm caraib – De ce plîng copiii?.......................96
Basm tupi – Broasca ţestoasă şi uriaşul..............97
Basm al indienilor Tembe – În căutarea nopţii. . .99
Basm arnac – De ce a devenit mierea rară?.....101
Basm al indienilor Yohuna – Cum s-a născut fluierul. .103
Basm din America de Sud – Jaguarul şi ploaia...104
Basm calmuc – Cui i se cuvine răsplata?..........106
Basm calmuc – Copil de han, sămînţă de oameni răi...110
Basm calmuc – Inimă de frate........................116
Basm calmuc – Tovărăşie anapoda.................123